

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

BİLİMKURGU ÖYKÜLERİ

KORKUNUN BÜTÜN SESLERİ

HARLAN ELLISON ■ RAY BRADBURY ■ JAMES G. BALLARD
ISAAC ASIMOV ■ KURT VONNEGUT JR. ■ STANISLAV LEM
ROBERT A. HEINLEIN

metis

KORKUNUN BÜTÜN SESLERİ

Hazırlayanlar:
Sedef Öztürk
Levent Mollamustafaoğlu

Metis Yayınları
İpek Sokak 5, 34433 Beyoğlu, İstanbul
Tel: 212 2454696 Faks: 212 2454519
e-posta: info@metiskitap.com
www.metiskitap.com
Yayınevi Sertifika No: 10726

Metis Edebiyat
KORKUNUN BÜTÜN SESLERİ

Hazırlayanlar:

Sedef Öztürk

Levent Mollamustafaoğlu

OZ

© Bu çevirinin bütün yayım hakları
Metis Yayınları'na aittir.

İlk Basım: Şubat 1993
Dördüncü Basım: Eylül 2014

Bu derlemede yayımlanan öyküler:

"Korkunun Bütün Sesleri", Harlan Ellison, "All the Sounds of Fear", *All the Sounds of Fear* içinde, Granada, 1981; "Gülümseme", Ray Bradbury, "The Smile", *The Day It Rained Forever* içinde, Penguin, 1974; "Bilinç Eşiğini Atlayan Adam", J. G. Ballard, "The Subliminal Man", *The Disaster Area* içinde, Panther, 1979; "Güç Duygusu", Isaac Asimov, "The Feeling of Power", *Opus 200* içinde, Granada, 1982; "Maske", Stanislaw Lem, "The Mask", *Mortal Engines* içinde, Avon, 1977; "Harrison Bergeron", Kurt Vonnegut Jr., "Harrison Bergeron", *The Golden Age of Science Fiction* içinde; "Dünya'nın Yeşil Tepeleri", R. A. Heinlein, "The Green Hills of Earth", *The Green Hills of Earth* içinde, Pan, 1977.

Yayın Yönetmeni: Müge Gürsoy Sökmen

Kapak Tasarımı: Emine Bora
Dizgi ve Baskı Öncesi Hazırlık: Metis Yayıncılık Ltd.

Baskı ve Cilt: Yaylacık Matbaacılık Ltd.

Fatih Sanayi Sitesi No: 12/197-203

Topkapı, İstanbul Tel: 212 5678003

Matbaa Sertifika No: 11931

ISBN-13: 978-975-342-018-1

KORKUNUN BÜTÜN SESLERİ

Bilimkurgu Öyküleri

Hazırlayan ve Çevirenler:

SEDEF ÖZTÜRK

LEVENT MOLLAMUSTAFAOĞLU

metis

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Seçkide yer verdiğimiz "Korkunun Bütün Sesleri", "Bilinç Eşiğini Atlayan Adam", "Maske" ve "Harrison Bergeron" adlı öyküler Sedef Öztürk; "Gülümseme", "Güç Duygusu" ve "Dünya'nın Yeşil Tepeleri" adlı öyküler Levent Mollamustafaoğlu tarafından Türkçeye çevrilmiştir.

İÇİNDEKİLER

- 9** Sunuş
- 15** Harlan Ellison
Korkunun Bütün Sesleri
- 26** Ray Bradbury
Gülümseme
- 46** J. G. Ballard
Bilinç Eşiğini Atlayan Adam
- 52** Isaac Asimov
Güç Duygusu
- 63** Stanislaw Lem
Maske
- 108** Kurt Vonnegut Jr.
Harrison Bergeron
- 116** Robert A. Heinlein
'Dünya'nın Yeşil Tepeleri
- 129** Kısa Biyografiler

SUNUŞ

BİLİMKURGU, tanımlamada karışıklıklara yol açan bir kavram ve edebiyat alanı. Hatta uzun süre bir edebiyat türü bile sayılmayarak dikkate alınmamış, meraklıların oluşturduğu dünyayla sınırlı kalmış "edebiyat-altı" bir biçim.

Bilimkurgunun ayırt edici özellikleri nelerdir?

Fantazi, yani olağanüstü ve doğaüstü öğeleri içeren yazı türüyle bilimkurguyu ayırt eden şeyi Kingsley Amis'in şu tarifi çok iyi anlatıyor: "Bilimkurgu bilim ve teknolojiye ya da sözde-bilim ve sözde-teknolojideki bazı yeniliklerden türetilmiş bir anlatı tarzıdır" (*New Maps of Hell*, 1961).

Bilimkurgu çözümlemeleriyle tanınan Patrick Parrinder da bilimkurguyu "evrenin bilinen ya da varsayılan yasalarına dayanılarak yapılan ussal açıklamaları" kapsayan edebiyat türü olarak belirtiyor.

Kısacası bilimkurgu, bilim ve teknolojiyle, gelecek ve en önemlisi yeniliklerle ilgileniyor.

Bilimkurgu üzerine yapılmış birçok araştırmada ya da seçkilerin giriş bölümlerinde kısaca tarih anlatılırken, bu edebiyat türünün geçmişinin aslında yüzyıllar öncesine uzandığından söz edilir. Voltaire'in *Micromegas*'ı, Swift'in *Gülliver'in Seyahatleri*, Mary Shelley'in *Frankenstein*'i çağımızdan çok önce yazarların "başka dünyalar"ın düşünü kurduğunun kanıtlarıdır. Gerçekten de ütopyalar, yani bilinmeyen yerlerde kurulan güzel, kusursuz ve mutlu dünyalar ile çağımızda gelişen bilimkurgu arasında yakın bir bağ vardır.

Ütopyacı öyküler ister var olan toplumu eleştirmek amacıyla "hiciv" türünde, ister mükemmel bir dünya olasılığını göstermek amacıyla yazılmış olsunlar, toplumsal ya da ahlaki açıdan mükemmel toplumları anlatırlar. Bilimkurgu öykülerinin birçoğu da benzer şe-

kilde bazen bugünün koşullarının varacağı nokta ve tehlikelere işaret eder, bazen de "başka dünyaları" anlatır. Ancak tarza egemen olan yaklaşım, toplumsal ve ahlaki değişimler, yani "yeni bir yaşam"ın araştırılmasından çok, "yeni bir doğa"nın gözden geçirilmesidir. Gerçekten bilimkurgu, teknolojik ve bilimsel gelişmelerin doğayı ve doğayla ilişkimizi nasıl değiştireceği ile çok uğraşmış ama birbirimizle ilişkilerimiz konusundaki ilginç ya da özgün öngörüler açısından çok sınırlı kalmıştır.

Kesin olan bir nokta bilimkurgunun "teknoloji çağı", yani 20. yüzyılın teknolojik gelişmeleriyle beslenen bir tür olduğu. Üstelik yalnızca teknoloji değil, teknolojiyle birlikte gelişen "bilimci ideoloji" de bilimkurgu yazarlarını etkisi altına almış, yazarlar da kendi paylarına bu ideolojinin gelişmesine katkıda bulunmuşlardır.

1930'larda bilimkurgunun Altın Çağı sayılan dönemde isim yapan birçok yazar, örneğin Robert Heinlein, İsaac Asimov ve Arthur Clarke, bireyde odaklanarak bilimi yücelten ve tek başına dönüştürücü misyon yükleyen bir yaklaşımı benimsediler; ideolojik olarak sağ ve tutucu bir çizgide serbest rekabet sisteminin mükemmel savunucuları oldular. Gelecek üzerine düşünceleri de yeni makinelerle sınırlı kaldı; bu makineleri kullananlara ilişkin yeni hiçbir şey söylemedikleri gibi, eskiyi şiddetle korudular. Kahramanları, Haçlı Seferi'ne çıkmış şövalyeler devrinde kalmış kişilerdi. Heinlein'in *2010 Yılında İhtilâl* romanındaki dik tatöre karşı (diktatörün rahibelerden oluşan bir haremi, inanılmaz gelişkin silahları, beyin yıkama makineleri vardır) kahramanımızın mücadelesi buna mükemmel bir örnek.

Bu dönemin bilimkurgu öykülerinde dünyalılar başka dünyaları ele geçirerek devasa imparatorluklar kuruyor, girdikleri savaşlarda hep üstün geliyor ve galaksinin en akıllı yaratıkları oluyorlardı. Kısacası Anglosakson dünya için emperyalizm apolojisi yapıyordu. (İlk akla gelen örnekler arasında bilimkurgu dergiciliğinin ünlü isimlerinden John W. Campbell'in *Cloak of Aesir* (Aesir'in Pelerini) ve *Who Goes There?*'i (Oraya Kim Gider?), Robert A. Heinlein'in *Orphans of the Sky*'i (Gökyüzünün Yetimleri), Asimov'un *The Foundation/Vakıf*'ı sayılabilir.)

1950'lerde Soğuk Savaş dönemiyle birlikte bilimkurgudaki iyim-

serlik ve yayılmacılık yerini "distopya" olarak tanımlanan öykü türüne bıraktı (bilinmeyen yerde var olan veya kurulan kötü dünyalar). Bu döneme kadar egemen olan ve bilime sonsuz güven besleyen bakış, bilimin ve uygulayıcısı olan seçkinler kavramının sorgulanmasıyla darbe yedi. Ardından bilim karşıtı yaklaşımlar (ki bunlar bilimin artık bir iktidar aracı olduğunu söylüyorlardı) ile nükleer savaş tehlikesi ve olası bir atom savaşı sonrası dünyayı ele alan öyküler yaygınlaştı. Bu dönem gerçek bir hoşnutsuzluk ve bunaltı dönemi değildi. Örnek olarak Robert Sheckley'in "The Store of the Worlds" unu (Dünyalar Dükkânı), İngiliz yazar John Wyndham'ın Türkçeye de çevrilen *Krizalüter* ve *The Day of the Triffids* (Triffidler'in Günü) kitaplarını sayabiliriz.

Nitekim eski parlak yazarlardan bir kısmı tarzı bu dönemde terk etti, kalanlar da "Yeni Dalga" denen akımın etkisine girdi. Bu isim Fransa'da yeni gelişen sinema akımı "Yeni Dalga"dan esinlenerek verilmişti. Yazarların, tıpkı "Yeni Dalga" sinemacıları gibi muhalif ve toplumsal sorunlarla ve politikayla daha ilgili olmaları, öykülerde ağırlığı doğa bilimlerinden sosyal ve biyolojik bilimlere kaydırdı. Kingsley Amis gibi bilimkurgu incelemecileri bu dönemden itibaren artık bilimkurgu terimi yerine "Spekülatif Kurgu" teriminin kullanılması gerektiğini söylüyorlar ama bunu da bilimi yalnızca fizik bilimlerle sınırlayan, toplumsal ve politik söylemi dışlayan bir bakışın ifadesi olduğu için kuşkuyla karşılamak gerekir.

Sosyal bilimlerin de yazarların ilgi alanına girmesiyle bilimkurgunun kapsamı genişledi. Artık 40 yıllık geçmişi ve geniş okur kitlesi olan bir tür olarak bilimkurgu "ciddi" okurlar arasında da kabul görmeye, hatta üniversitelerde okutulmaya başladı. Bilimkurguya "meşruiyet" in avantajlarını sağlayan bu durum, öte yandan türün eski ayırt edici özelliklerini yitirmesine yol açtı. Yazarlar artık yalnızca "antimadde kondansatörü" ile uğraşmıyorlar, edebi niteliği yüksek yapıtlar ortaya koymaya çalışıyorlardı. Bu yıllarda kadınların da bilimkurgu yazmaya başlamasıyla feminizmin etkileri hissedilmeye başladı. Mevcut toplumun cinsiyetçi yapısı da sorgulanır oldu (örnek olarak Marge Piercy, Joanna Russ, Racoona Sheldon, Ursula K. LeGuin sayılabilir).

Ciddi okur, yazar ve eleştirmenlerce uzun süre "edebiyat-altı" bir tür olarak görülmesine karşın, bilimkurgu bütün çeşitliliği ve gelişen eğilimleriyle bilim, bilim-doğa, siyaset-bilgi üretimi ilişkisi, bilimin toplumsal denetimi gibi konuları, başka dünyalar, uzay, robotlar ve benzeri unsurlardan oluşan sibernetik bir dünyada ele alan bir çerçeve sundu.

Bu anlamda, bir "kaçış edebiyatı" olarak eleştirilmesine neden olan ürünlerin (uzayda geçen aşk, macera, kovboy, gangster öyküleri vb.) yanı sıra, sayısı daha az da olsa insanlar ve dünyanın geleceği ile ilgilenen yapıtlar üretildi.

Bilimkurgu kısa öykü türü ile çok uyuşan bir edebiyat türü. Kahramanları özgün karakterler olmaktan çok, belli tiplerden oluşan ve öyküsü genellikle tek ve parlak bir fikir, bilgi, bulgu vb. çevresinde dönen bilimkurgu için kısa öykü biçilmiş kaftandı. Giderek roman ve uzun öykü türünde de önemli yapıtlar verildi.

Bilimkurgu yazarlarının çoğunun Anglosakson kültürünün sözcüleri olmasında, hiç kuşkusuz bu türün beslendiği teknolojik gelişme ve bilimci ideolojinin öncülüğünü ABD'nin yapması rol oynamıştır. SSCB'de, Macaristan'da, Polonya'da ve Çekoslovakya'da (robot sözcüğünün bir Çek bilimkurgu yazarı olan Karel Capek tarafından yaratıldığını anımsayalım) 1920'lerden bu yana bilimkurgu yazılmakla birlikte, diğer ülke yazarları Amerikalılar ve İngilizlerin dil avantajına ve okur kitlesine sahip olmadıklarından seslerini duyuramadılar. Avrupalı bilimkurgu yazarları görece yakın zamanda çeviri seçkileri sayesinde okurlara ulaşabildi. (İngilizce yazan ve bilimkurgunun son dönemdeki en yetkin siması kabul edilen Stanislaw Lem'i ayrı değerlendirmek gerekir.)

Elinizde yedi öyküden oluşan bir seçki var. Bütün seçkiler gibi bu da seçenlerin öznel beğenilerini yansıtıyor. Bilimkurgunun kötümser, "sinik" ve okurunu rahatsız etmeyi hedefleyen örneklerini seven okurlar oluşumuz, seçkimize de yansıdı. Bilimkurgunun bu yazının en başında alıntılarladığımız tanımına pek uymayan edebiyat örneklerine de yer ayırdık. Bu haliyle bu seçki belli bir tarihsel çizgi izlemekten çok, geniş sayılabilecek bir yelpazeyi örneklemek amacıyla hazırlandı. Isaac Asimov, Robert Heinlein gibi klasik bilimkurgu-

cuların yanında J. G. Ballard, Harlan Ellison, Ray Bradbury, Kurt Vonnegut Jr. gibi yenilikçilere de yer verdik. Anglosakson dünyanın dışında yer alan en önemli yazar Stanislaw Lem'i de almadan edemedik.

Korkunun Bütün Sesleri'nin 1993'teki ilk yayımlanışından günümüze, Türkçede hatırı sayılır bir bilimkurgu çeviri külliyatı oluştu. Yine de yeni kuşak bilimkurgu okurlarının, yaşadığımız zaman ve mekânın sınırlarının ötesine gitme arzumuzun ifadesi olan bu seçkiyi bugün de beğeneceklerini umuyoruz.

Sedef Öztürk
Levent Mollamustafaoğlu
2011 (1993)

HARLAN ELLISON

KORKUNUN BÜTÜN SESLERİ

Harlan Ellison... Bilimkurgunun asi çocuğu... Dangerous Visions adlı alternatif bilimkurgu öykülerinden oluşan seçkisiyle bilimkurguya yeni bir çehre getirmiş, bu seçki için hiçbir editörün kabul etmediği öyküleri kabul ederek çok farklı bir mozaik oluşturmuş, yarattığı skandallarla sürekli ilgi odağı haline gelmiş ve özellikle kısa öyküleriyle Hugo ve Nebula ödüllerine abone olmuş. Yenilikçi stilleriyle bilimkurguyu geliştiren bir düzine yazardan biri.

"Korkunun Bütün Sesleri" Ellison'un bilimkurgu öğelerini en aza indirdiği öykülerinden biri; sözcükleri ustalıkla kullanımının en iyi örneklerinden birini oluşturuyor.

"BİRAZ IŞIK VERİN BANA!"

Çığlık: acılı, yarı inleme, yarı şarkı gibi; fısıltılı bir karanlığa silueti çıkmış, beyazlara bürünmüş bir adam, kollarını gürültücü gölgelere kaldırmış, bir zamanlar gözlerinin olduğu yerde isli delikler, yalvarıyor, istiyor. Kızgınlık ve umutsuzluk... ruhundan dünyaya keder boşalıyor. Sendeliyor; bir adım, iki, düşercesine; zayıf, çocukluğuna dönmüş bir adam... içinde titreyip durduğu karanlık denizden bir çıkış yolu arıyor.

"Biraz ışık verin bana!"

Çevresinde fısıltılardan bir koro. Giysilerini çekiştirerek öne doğru, bir ses izine, dinlenebileceği bir yere, bir hedefe doğru sendeleyerek ilerliyor. Adamda *bütün* acılar, umutsuzluklar vücut bulmuş ve o acılı ışık çemberinde işkencesine son verebilecek hiçbir şey yok. Sandaletli ayakların her biri karanlık bir uçurumun üstün-

de. Umut yok, güvenlik yok, böylesine sonsuz kör olmak nasıl bir şeydir?

Yine, "Biraz ışık verin bana!"

Bu defa sözcükler kurtuluşa ulaşma umudunu yitirmiş yırtık gırtlaklı parçalarcasına çıktı. Adam üzerine gelen gölgelere doğru yığıldı. Yüzü yarı aydınlık-yarı karanlık bir gölgeleme çalışması gibi. Siyah keskin bir siyah, beyaz ise bembeyaz; ayaklarına doğru gri. Üzerinde yakıcı beyaz bir ışık çemberi; çember bir pırıltı parçasına hapsolmuş bu yaratığın üstüne geldi, geldi, geldi, yuttu onu, her şey siyah oldu; içi, dışı, siyahtan da siyah, hiçlik, son, bitiş, sessizlik.

Richard Becker, "Oedipus", ilk rolünü oynamıştı. Yirmi dört yıl sonra son kez oynayacaktı. Ama o son gösterinin perdesi inmeden önce yirmi dört yıllık büyük oyunculuğu, yaşam, tiyatro ve duygu aşamalarından geçmek zorundaydı.

Zaman geçiyor.

Tatlı Mucizeler'deki paranoyak dilenci rolü için oyuncu seçileceği zaman Richard Becker Selamet Ordusu'nun perakende satış dükkânına gidip gönüllü tezgâhtarların bile satılamaz ve çok pis diye atmaya çalıştıkları paçavralar satın aldı. Ayağına bir numara büyük, çatlamış ve topuğu kopuk ayakkabılar... Çok sonbahar görmekten kenarı bükülmüş, yağmurun saldırılarıyla sararıp solmuş bir şapka... Çoktan yoklara karışmış bir takım elbisenin rengi belirsiz yeleği, arkası torbalanmış bir pantolon, üç düğmesi eksik bir gömlek, herhangi bir ara sokakta bir saatçik uyku fırsatı yakalamış her sahipsiz garibanın üstünde görülebilecek bir ceket...

Bunları *yardım için üstlerine düşeni yapan* iyi niyetli, beyaz saçlı kadınların itirazlarına rağmen aldı ve denemek için birkaç dakika tuvalete gidip gidemeyeceğini sordu; kaliteli tüvit ceketiyse koyu renk pantolonu kolunda, tuvaletten çıktığında bambaşka bir adamdı. Sanki büyü yapılmış, soluk yanaklarında üç günlük bir sakal peydah olmuştu. (Belki dükkâna girdiğinde de sakalı vardı ama kimse fark etmemişti. Tıraşlı dolaşmayacak kadar hoş bir genç adamdı.) Yamulmuş şapkanın altında saçları cansız ve grimsiydi. Yüzü, çöplükler ve barlarda geçmiş bir ömrün günahları ve yoksunluklarıyla

çizgilenmiş, yıpranmıştı. Ellerin üzerinde bir kir tabakası, gözler fersiz ve kişiliksiz, gövde yalnızca var olmanın yüküyle kambur... Bu yaşlı adam, Bowery Mahallesi'nden çıkmış bu sokak serserisi tuvalete nasıl girmişti; o ceket ve pantolonla tuvalete giden sevimli genç adam neredeydi? Bu *yaratık* bir yolunu bulup genç adama saldırmış mıydı? (Bu yaşlı, zayıf adam öyle hayat dolu, güçlü genç bir adamı alt etmek için hangi murdar silahı kullanmıştı?) Yardım Derneği'nin beyaz saçlı, iyiliksever kadınları, güçlü yüzlü, çekici delikanlıyı tuvalette, kafatası bir boru parçasıyla parçalanmış olarak düşününce, üzüntüden donup kaldılar.

Yaşlı serseri ceketini, pantolonu ve genç adamın öteki giysilerini uzatarak, içinden çıktığı gövdeden otuz yaş genç bir sesle açıkladı: "Bunlara ihtiyacım olmayacak hanımlar. Bunları değerlendirebilecek birine satıverin." O gencecik adamın sesi, içi çürümüş bu insan müsveddesinden çıkıyordu.

Ve giydiği paçavraların parasını ödedi. Hanımlar onun ön kapıdan, topallaya yuvarlana, pislik içindeki sokağa çıkışını seyrettiler; işte bir serseri daha yitik ruhlar ordusuna katılıyordu; sonunda, önüne geçilmez biçimde çoğalıp dere, ırmak, hatta okyanus haline gelen avare ruhlar dalgasıyla, bir sarhoş çukurunda, ya da bir kapı dibinde, belki bir park sırasında kıyıya vuracaktır.

Richard Becker altı hafta Bowery Mahallesi'nde yaşadı; bit torbalarında, terk edilmiş depolarda, mahzenlerde, kaldırım kenarlarında, gecekondu damlarında çağının boş insanların doğasını, pisliğini, düşüşünü paylaştı; bu dünyanın bir parçası oldu.

Altı hafta boyunca bir serseri olarak yaşadı; gözleri nezleli, elleri felçli; idrar torbası zayıf düşmüş, altına kaçırın, her şeyini yitirmiş, umutsuz bir gariban.

Haftalar birer birer geçti ve yedinci haftanın başında, *Tatlı Mucizeler*'in oyuncu seçimi gününde Richard Becker Martin Tiyatrosu'na geldi; altı haftadır giydiği kılıklerle sahneye çıktı.

Oyun beş yüz on sekiz kez oynandı ve Richard Becker yılın en iyi erkek oyuncusu olarak Tiyatro Eleştirmenleri Birliği Ödülü'nü kazandı. Ayrıca yılın en ümit veren oyuncusu olarak Birlik Ödülü'nü de aldı.

O sırada yirmi iki yaşındaydı.

Ertesi sezon *Tatlı Mucizeler* turneye çıkınca Richard Becker *Variety* dergisinde, John Foresman ve T. H. Searle'in, Odets'in ölümünden sonra basılan son oyunu *Kâfirler Evi*'ni sahnelemek üzere olduklarını okudu. Foresman ve Searle'in bürosundaki arkadaşları sayesinde senaryonun bir kopyasını ele geçirdi ve senaryodan, oyuncuya geniş oyun imkânı sunacağına düşündüğü bir rol seçti.

İçeride dönük, azap çeken, sanata egemen olan ticari anlayıştan bunalarak, bir dökümhanede elleriyle çalışıp yitirdiği çocukluğun ya da doğallığın masumiyetini yeniden kazanmaya karar veren bir sanatçı rolüydü bu.

Gala eleştirmenleri, Richard Becker'in sanatçı Tresk yorumunu "tiyatro içgüdüsünün doruğu" olarak niteleyip, "Role hâkimiyeti, izleyicilerin birbirlerine bu kadar duyarlı bir oyuncunun nasıl olup da bir döküm işçisinin kaba, inceliksiz yaşamını kavrayabildiğini sormalarına yol açtı," derken, Richard Becker'in yaklaşık iki ay boyunca Pittsburgh'da bir çelik pres fabrikası ve dökümhanesinde çalıştığını bilmiyorlardı. Ama *Kâfirler Evi*'nin makyajcısı, Becker'in bir zamanlar korkunç bir yangın geçirdiğinden kuşkulandırmıştı, çünkü elleri yüksek ısıyla harap olmuş gibi izler taşıyordu.

İki başarı, Broadway'de iki zafer ve Shubert Caddesi'nin gördüğü en parlak iki karakter yorumundan sonra Richard Becker'in şöhreti bir efsane olmaya başladı.

Sezgisi güçlü makale yazarları ve röportajcılar, ona "*Yöntemi Yaşayan Adam*" diyorlardı. Actors' Studio'dan Lee Strasberg, kendisine sorulan bir soruya yanıt olarak, Becker'in hiçbir zaman öğrencisi olmadığını, ama olmuş olsa, ona derslere devam etmesi için para *ödemeye* hazır olduğunu söyledi. Her halükârda Becker'in, Stanislavski'nin "rolle bütünleşme" teorisini uygulayışı, kavramın geçerliliğinin canlı bir örneği haline geldi. Konuşur, kekeler gibi yapanlardan değildi o. Becker sahnede canlandığı adamın *ta kendisiydi*.

Özel yaşamına ilişkin çok az şey biliniyordu, çünkü bir karakteri tamamen inanılır bir biçimde oynaması için, sunduğu imajla izleyiciler arasına, kendi gölgesinin girmemesini tercih ettiğini söylüyordu.

Hollywood'dan gelen yıldız olma tekliflerini reddediyordu, çün-

kü *Theatre Arts* dergisinde Richard Becker'e ilişkin bir yorumda belirtildiği gibi:

Becker'in sahne ışıkları altında yansıttığı *gestalt*, Hollywood perde-sinde donuklaşır, iki boyuta iner. Becker'in sanatı, saflığını korumak için sahnenin gerçekliğine ihtiyaç duyan damıtılmış bir metamorfoz ve gerçek karışımıdır. Hatta Richard Becker'in oyunculuğunun, çağdaşlarının zanaatkârca diye nitelendirebileceğimiz üç boyutluluğuna karşı, *dört* boyutlu olduğu söylenebilir. Becker'i izlemek bir ayin gibidir; bu nitelemeye karşı çıkacak kimse bulunduğunu sanmıyorum. Bize, stüdyolardan gelen teklifleri reddettiği için, Richard Becker'i ve anlayışını kutlamak düşer.

Belirleyici rollerden oluşan bir repertuvar oluşturması yıllarını aldı (Becker söylenecek ne varsa söyledikten sonra bu roller, onları oynamaya mahkûm edilen diğer oyuncular için yıkıcı oluyordu); bu arada Richard Becker sırasıyla Shakespeare'in Freudcu uzantılarına yeni ışıklar tutan bir Hamlet... karısı siyah kanı taşıdığını itiraf eden öfkeli bir Güneyli ırkçı... boşluk ve korkaklıkla boğuşan geveze bir satıcı... birkaç yüzlü bir Marko Polo... kadınlara duyduğu nefret yüzünden kendi kız kardeşini satmaya sürüklenen sefih, tümüyle ah-laksız bir pezevenk... kanserden ve yaşlılıktan ölmekte olan acımasız bir politikacı... oldu.

Becker'i en zorlayan rol, Tennessee Williams'ın bir oyununda, çatışan duyguların kapanına kısılarak masum bir kızı öldürmeye kadar giden deli, fanatik dinci rolüydü.

Onu fotomodelin Grammercy Meydanı'ndaki apartman daire-sinde bulduklarında, bu korkunç işi neden yaptığını doğru dürüst anlatamamıştı çünkü gür bir ses ve İncil diliyle, kuzunun kanı, Jeza-bel'in laneti ve Cehennem'in ebedi ateşine dair konuşmakla meşguldü. Cinayet Masası görevlilerinden, işe yeni alınmış acemi bir polis, duvarlardaki kan ve pisliği, minik mutfığa sıkıştırılmış paramparça gövdeyi görünce bir kusma nöbetine tutuldu; Richard Becker götürülmeden önce onu götürmek zorunda kaldılar.

Dava, Becker'i sahnede görmüş herkes için hüznün vericiydi ve jüri "akli dengesi bozuk" kararını vermek için çekilme gereği bile duymadı. Çünkü, savunmanın mahkemeye çıkardığı fanatik kişi,

kimliği ne olursa olsun, akli başında olmadığı gibi, artık oyuncu Richard Becker de değildi.

Dr. Charles Tedrow için, 16 numaralı tecrit odasındaki hasta, sürekli bir ilgi kaynağıydı. Üç yıl önce bir gece, Henry Miller Tiyatrosu'nda bir locada oturup Richard Becker'i sezonun hit komedisi *Asla Sersemi Değil*'de komik ve marifetli Tossplot rolünde izlediğini unutamıyordu.

Kendini "Yöntem"e kaptırıp, üç perde boyunca budalaca gaflar yapan, anlaşılmaz laflar mırıldanan, nar yemeye ve (Becker'in sahnede söylediği gibi) "sığılıkta gemi batırma"ya meraklı, alkolik hırsızın *ta kendisi olan* oyuncunun görüntüsünü unutamıyordu bir tür-lü. Aklını, "yaşamlarını" 16 numaralı özel tecrit odasında yaşayan bu garip, esrarlı, çok yüzlü adamdan alamıyordu. Yapamıyordu!

Becker vakasından sorumlu Doktor Bey'le görüşmek için birçok gazeteci geldi önceleri. Son gelen muhabire (son, çünkü Dr. Tedrow bu tür reklama sınırlama getirmişti) şöyle dedi: "Richard Becker gibi bir adam için dünya çok önemliydi. Zamanının adamıydı o; kendisini çevreleyen dünyayı yansıtmaya olan karşı konulmaz ihtiyacı ve yeteneği haricinde, kendisine ait bir kişiliği yoktu. Sözcüğün en saf anlamında bir oyuncuydu. Ona kişiliğini, tutumlarını, mantığını ve var olmak için gereken dış görüntüyü dünya veriyordu. Bunları alıp onu özel tecrit odasına kapayınca –ki biz bunu yapmak zorunda kaldık– gerçeklikle ilişkisini yitirmeye başladı."

"Öyle anlaşılıyor ki," demişti muhabir dikkatli bir edayla, "Becker birbiri ardına rollerini yeniden yaşıyor. Bu doğru mu Dr. Tedrow?"

Charles Tedrow, her şeyden önce acıma duygusuna sahip bir insandı ve akıl hastanesinin güvenlik politikasında bir çatlak olduğuna delalet eden bu soru karşısında öfkesini açığa vurdu. "Richard Becker, psikiyatri dilinde 'oluşturulmuş halüsinasyonlu regresyon' denen durumu yaşıyor. O odada gerçekliği bir yerinden yakalamaya çalışırken, sahnede canlandığı karakterlerin ruh hallerini yaşamak gibi bir yöntemi benimsedi. Oyunlarına ilişkin yazılardan to-

parlayabildiğim kadarıyla, en son oyunundan geriye doğru sırayla gidiyor."

Tedrow konuşmayı sert bir biçimde kesene kadar, muhabir yüzeysel ve hayali varsayımlara dayalı başka sorular da sormuştu.

Oysa Tedrow, sessiz büroda Richard Becker'in karşısında otururken muhabirin kafasında yaratabileceklerinin hemen hemen hiçbirinin Richard Becker'in kendine yaptıklarıyla rekabet edemeyeceğini biliyordu.

"Söyle bakalım, doktor," dedi aslen Richard Becker olan kırmızı yanaklı, geveze seyyar satıcı, "yeni bir numara var mı?"

"Bugünlerde ortalık sakın Ted," diye yanıtladı doktor. Becker iki aydır bu durumdaydı. Çayevski'nin *Gezginci*'sinin geveze, zampara kahramanı Ted Rogat rolüne gömülmüştü. Altı ay önce Marko Polo'yu, ondan önce de *Hüzün Camı*'ndaki sinirli, açık ağızlı, annesine âşık oğlu yaşamıştı.

"Vay canına, küçük bir fıstık vardı, onu hatırladım. Neredeydi bakiim, ha Kansas City'deydi. Hey gidi K.C.! Abi ne *fıstıktı* ama. Hiç K.C.'ye gittin mi, doktor? K.C.'de çalışırken naylon çorap satıyordum. Dinle bak..."

Masanın öteki yanında oturan adamın bir oyuncu olduğuna inanmak zordu. Satıcı gibi görünüyordu, satıcı gibi konuşuyordu, gerçekten Ted Rogat'tı. Ve Doktor Tedrow zaman zaman, Richard Becker'in hücrelerine girmiş, hiç tanımadığı bu yabancıyı serbest bırakmayı düşünürken yakalıyordu kendisini.

Ted Rogat'ın Kansas City'de bir Ermeni lokantasında bulduğu ve naylon çoraplar verme vaadiyle baştan çıkardığı ateşli kalçalı orospunun öyküsünü dinledi Tedrow. Dinliyor ve biliyordu ki, Richard Becker hakkındaki gerçek ne olursa olsun, çok yüzü ve çok yaşamı olan bu yaratık, o kızı öldürdüğü gün olduğundan daha akli başında değildi. Akıl hastanesinde on sekiz ay geçirdikten sonra geriye, oyunculuk kariyerinin başlarına dönüyor, rollerini yeniden oynuyor, ama gerçekliği yakalayamıyordu.

Doktor Charles Tedrow, Richard Becker'in hastalığı ve açmazında biraz kendinden, zamanının bütün insanlarından ve geçmişten miras aldıkları binlerce hastalıktan parçalar buluyordu.

Richard Becker'i ve aynı anda Ted Rogat'ı, 16 numaralı odanın minik, güvenli dünyasına geri gönderdi.

İki ay sonra hastasını yine çağırdı; Münih Tıp Akademisi ve Viyana Psikiyatri Kliniği'nden Herr Doktor Ernst Loebisch'le grup terapisi tartışarak çok ilginç üç saat geçirdi. Dört ay sonra, *Gece Sokakları*'nın aksi ve renksiz suçlu çocuk kahramanı Jackie Bishoff'la tanıştı.

Hemen hemen tam bir yıl sonra, Dr. Tedrow'un karşısında, yirmi dört yıl önce Richard Becker'e ilk zaferini kazandıran *Tatlı Mucizeler*'deki serseriden başka kimse olamayacak, avare kılıklı, nezleli gözlü, içi kurumuş bir ayyaş duruyordu.

Kamuflajsız, kendi kabuğu içindeki Richard Becker'in nasıl biri olduğu konusunda Tedrow'un hiçbir fikri yoktu. Şimdi o, karşısında, sarkık yanaklarına kir yapışmış, kılıksız, yaşlı bir ayyaştı, o kadar.

"Bay Becker, sizinle konuşmak istiyorum."

İhtiyar serserinin gözlerinde umutsuzluk okunuyordu. Yanıt gelmedi.

"Beni dinleyin Becker. Lütfen, orada bir yerdeyseniz, beni duyabiliyorsanız, dinleyin. Şimdi söyleyeceklerimi anlamanızı istiyorum, çok önemli."

Çatlak, kırık bir hırıltı yaşlı ayyaşın dudaklarını zorlayarak çıktı:

"Bir içki ver bana, bana içki alsana, hadi..."

Tedrow öne eğildi, yaşlı serserinin çenesini tutup, karşısındaki yabancı gözlere bakarken eli titriyordu. "Şimdi beni dinleyin Becker. Beni dinlemeniz gerek. Dosyalara baktım ve görebildiğim kadarıyla, bu oynadığınız ilk rol... Ne olacağını bilmiyorum. Bütün öbür yaşamlarınızı tükettikten sonra bu sendromun nasıl bir biçim alacağını bilmiyorum. Ama beni duyabiliyorsanız, yaşamınızda kritik bir döneme yaklaştığınızı anlamanız lazım."

Yaşlı ayyaş çatlak dudaklarını yaladı.

"*Dinleyin:* Buradayım, size yardım etmek istiyorum. Becker, sizin için bir şeyler yapmak istiyorum. Bir an rolünüzden çıkabilerseniz, bir saniyecik, ilişki kurabiliriz. Ya şimdi, ya..."

Devamını getirmedi. Ya... 'nın devamını bilmiyordu, bilemezdi. Susup yaşlı adamın çenesini bıraktığı sırada Becker'in yüz kaslarında garip bir değişim başladı, adamın yüzü oynadı; eritilmiş kurşun gibi aktı ve bir an tanıdığı bir yüz gördü Tedrow. Artık karşısındaki gözler kırmızı ve kanlı değildi; zekâ ışıltıları taşıyordu.

"Korkuya benziyor, doktor," dedi Becker.

"Bir kez daha hoşçakalın."

Sonra gözlerindeki ışıltı söndü, yüz tekrar değişti. Doktor Tedrow bir kez daha karşısında çöplük ayyaşını buldu.

Yaşlı adamı 16 numaralı odaya gönderdi. Ve arkasından hastabakıcılardan biriyle 89 sentlik bir şişe misket şarabı yolladı.

Telefon tellerinde korku çatırdayarak geçiyordu.

"Konuşsana be adam. Neler oluyor orada?"

"A-açıklayamam Doktor Tedrow; siz hemen buraya gelseniz iyi olur. Tanrım, o..."

"Ne oluyor? Bağırmayı bırak Wilson. Ne var, ne oldu?"

"On altı numara, onun..."

"Yirmi dakika sonra oradayım. Herkesi o odadan uzak tut. Anladın mı? Wilson! Dediğimi anladın mı?"

"Evet efendim, evet efendim. Ben, aman Tanrım, acele edin doktor!"

Tedrow cipine atlayıp gazladığında üstüne geçirdiği pantolonun altında pijamasının dizlerine toplandığını hissetti. Geceleyin yollar sarsıntılı; yarıp geçtiği karanlık bildiğimiz doğaya ait olamayacak kadar uğursuzdu.

Hastane girişine arabayı hızla soktuğunda, kapıcı demir engeli neredeyse spastik bir hareketle açtı. Tedrow'un gazlamasıyla, cip, çakılları geniş bir yelpaze halinde etrafa saçtı. Akıl hastanesinin önünde lastikleri gıcırdatarak durduğunda kapılar hızla açıldı ve başhas-tabakıcı Wilson basamaklardan koşarak indi.

"Bu taraftan Doktor Te..."

"Yolumdan çekil salak! Ne taraftan olduğunu biliyorum!" Wilson'u bir kenara itti ve basamakları çıkıp binaya girdi.

"Bir saat kadar önce başladı... Ne olduğunu bileme..."

"Ve beni hemen çağırmanız ha, aptal!"

"Sandık ki, yeni bir rol sandık, hani biliyorsunuz..."

Tedrow öfkeyle homurdandı ve hızla koridordan tecrit odalarının bulunduğu bölüme yürürken, paltosunu çıkardı.

Ek bölüme geldiklerinde kalın cam kapının ardından çığlığı ilk kez duydu.

O çığlıkta; acı çeken, yalvaran, isteyen ve umarsız, yitik, titrek seste, korkunun duyup duyacağı bütün sesleri vardı. O seste kendi sesini, bir şeyler peşindeki kendi ruhunu duydu.

Adı konamayacak bir şey isteyen çığlık tekrar koptu.

"Biraz ışık verin bana!"

Başka bir dünya, başka bir ses, başka bir yaşam. Tozlu evrenin bir köşesinden gelen boş ve kötü bir yakarış. Orada zamandışı, rengi belirsiz bir acıma içinde titreşiyor. Bir milyon yorgun ve kör, çalıntı ses, o bir tek ulumada birleşmiş; insanın bilip bileceği bütün acılar, yitirilmiş ne varsa, dünyada iyilik adını taşıyacak her şey ortadan bölünüp açılıyor; cansuyu kanarcasına pisliğe karışıp akıp gidiyor. Yırtıcı kuşların pençesine düşmüş yalnız bir hayvanın, demir ökçeler altında ezilmiş binlerce çocuğun, bağırsakları kana bulanmış ellerine düşmüş iyi bir insanın, ruhun ve acının sesi ve yaşamın en canlı lifi...

Akıyor; ışıksız, umutsuz, umarsız...

"Biraz ışık verin bana!"

Tedrow kapıya koştu ve gözleme penceresinin sürgüsünü çekti. Uzun ve sessiz bir an, çığlık bir kez daha havada titreşti; ağırlıksız, saydam, boşluğa karıştı. Baktı ve içinden yükselen korkunun, boğazında boğulduğunu duyumsadı.

Sonra pencereye arkasını döndü ve orada, sırtı ter içinde, duvara yaslandı; Richard Becker'in görmeyi umabileceği son görüntüsü ebediyen gözlerine kazınmış, durdu.

Boğuk hıçkırıkları, koridorda bekleyen diğerlerinin yaklaşmasını önledi. Sessizce, beyinlerinin koridorlarında yankılanan, söze dökülmemiş o sesi duyarak baktılar.

Biraz ışık verin bana!

Kendi kendine ınırıldanan Tedrow gözleme penceresini kapadı; kolu yanına düştü.

16 numaralı odada, karşı duvara yaslanmış, sırtını duvardaki yumuşak kaplamaya dayamış Richard Becker, kapıya, koridora, dünyaya, sonsuz bir bakışla bakıyordu.

Geldiği gibi, saf ve basit.

Yüzü yok. Saçların bittiği yerden çenesine uzanan yer boşluk; boş, hatsız bir yüzey. Boş, sessiz. Görmeyen, koklamayan, konuşmayan bir yüzey. Boş ve çizgisiz. Tanrı'nın bu dünyayı yansıtma yeteneğini hiç bahşetmediği bir yaratık... Richard Becker yöntemini yitirmişti.

Oyuncu Richard Becker son rolünü oynamış ve gitmişti; giderken de yanında Richard Becker'i, korkunun tüm seslerini, tüm görüntülerini, tüm yaşamını tanıyan bir adamı alıp götürmüştü.

RAY BRADBURY

GÜLÜMSEME

Ray Bradbury için bilimkurgunun şairi demek yanlış olmaz. Gerçi bazı eleştirmenler Bradbury'nin Mars'ta, yabancı bir gezegende ya da geleceğin Dünyası'nda 50'lerin Amerikan kasabalarını aynen canlandırmasını pek beğenmez; stilini banal bulanlar da vardır; ama özellikle bilimkurguya yumuşak geçiş yapmak isteyenler için Bradbury bire birdir. Gerçi öykülerinin büyük bir kısmı bilimkurgudan çok "dehşet" edebiyatına giren "macabre" öykülerdir, ama çoğu okur onu artık klasikleşmiş Mars Günlükleri (ya da Gümüş Çekirgeler) ile tanır.

"Gülümseme" Bradbury'nin en duyarlı öykülerinden biri. Atom bombasının yıkımından sonra birçok bilimkurgu yazarını saran gelecek korkusu ve insani değerlerin yitirilmesi olasılığından duyulan endişeyi yansıtan bir öykü olarak, tipik Bradbury sayılabilir.

KASABA MEYDANINDA kuyruk, sabahın beşinde, horozlar uzakta, kırağıyla örtülü çayırlarda ötmeye başladığı sırada, henüz hiçbir yerde ocaklar tütmeye başlamadan oluşmuştu. Dört bir yanda, harap yapıların aralarında yer yer hafif sis bulutları asılıydı önceleri, ama şimdi, saat yedide, sabahın ilk ışıklarıyla birlikte sis yavaş yavaş dağılıyordu. Yolun aşağısında bir sürü insan, ikili-üçlü gruplar halinde pazar için, festival günü için toplanmaya başlamıştı.

Küçük çocuk, berrak havada yüksek sesle konuşmakta olan iki adamın hemen arkasında duruyordu; adamların çıkardıkları bütün sesler soğuk nedeniyle iki kat güçlü duyuluyordu. Küçük çocuk ayaklarını yere vurdu, soğuktan kızarmış, çatlamış ellerini nefesiyle ısıt-

maya çalıştı; sonra başını kaldırıp adamların toza toprağa bulanmış, çuval gibi giysilerine, önündeki erkekli kadınlı uzun kuyruğa baktı.

"Hey, küçük, bu saatte dışarda ne arıyorsun sen?" dedi arkasındaki adam.

"Kuyrukta yer kaptım işte," dedi çocuk.

"Hadi sen çek git de yerini bu işten anlayan birine bırak, olmaz mı?"

"Çocuğu rahat bırak," dedi öndeki adam, birden geriye doğru dönerek.

"Şaka yapıyordum." Arkadaki adam elini çocuğun başına koydu. Çocuk, soğuk bir tavırla kafasını sallayarak kurtuldu onun elinden. "Bir çocuğun bu kadar erken bir saatte kalkması bana garip geldi de."

"Bu çocuk bir sanatsever, bilmiş ol," dedi çocuğun koruyucusu; adı Grigsby'ydi. "Adın ne senin, evlat?"

"Tom."

"Bizim Tom tükrüğünü tam yerine savuracak, değil mi Tom?"

"Elbette öyle!"

Kuyrukta bir gülüşme oldu.

İleride bir adam çatlak fincanlarda kahve satıyordu. Tom bakınca küçük, kızgın ateşi ve paslı bir kapta kaynayan kahveyi gördü. Gerçek kahve değildi bu. Kasabanın dışındaki çayırliklarda yetişen bir tür böğürtlenden yapıyordu; içlerini ısıtmak için satın aldıkları bir fincan kahve bir peniydi; ama çoğu almıyordu, çoğunun alacak parası yoktu.

Tom ön tarafa, kuyruğun başladığı yere, bombalanıp yıkılmış bir taş duvarın ötesine baktı.

"Gülümsüyormuş, öyle diyorlar," dedi çocuk.

"Ya, gülümsüyor," dedi Grigsby.

"Yağlıboya ve tuvalden yapıldığını söylüyorlar."

"Doğru. İşte bu da bana onun özgün olmadığını düşündürüyor. Duyduğuma göre aslı, çok uzun bir süre önce, tahta üzerine boyanarak yapılmış."

"Dört yüz yıllık olduğunu söylüyorlar."

"Belki daha da eski. Kimse tam yılını bilmiyor, orası kesin."

"2061 yılındayız!"

"Bu, onların söylediği, evlat, evet. Yalancılar! 3000 ya da 5000 yılı da olabilir; bir süre her şey çok karışıkmiş oralarda. Şimdi elimizde birkaç kırık dökük şey kaldı."

Sokağın soğuk taşları üzerinde ayaklarını sürüye sürüye ilerliyorlardı.

Tom, "Onu görmek için daha ne kadar bekleyeceğiz?" diye sordu huzursuz bir havayla.

"Yalnızca birkaç dakika daha. İnsanlar yaklaşmasın diye onu dört pirinç direğin ortasına koyup kadife iplerle çevrelemişler, müt-hiş havalı. Unutma Tom, taş yok; ona taş atılmasına izin vermiyorlar."

"Peki efendim."

Güneş iyice yükselmişti; havanın ısınmasıyla adamlar eski püskü ceketlerini, yağlı şapkalarını çıkarmışlardı.

"Niye hepimiz böyle kuyrukta bekliyoruz?" diye sordu Tom en sonunda. "Niye bekliyoruz tükürmek için burada?"

Grigsby dönüp bakmadı ona; güneşi tartmakla meşguldü.

"Bak Tom, bir sürü neden var." Dalgın bir havayla, artık olmayan cebine, bulunmayan sigarasına el attı. Tom bu hareketi milyonlarca kez görmüştü. "Tom, bunun nedeni nefret. Geçmişteki her şeye karşı duyulan nefret. Sorarım sana Tom, nasıl oldu da böyle bir duruma düştük biz; şehirler yıkıntı halinde, yollar bombalardan delik deşik, mısır tarlalarının yarısı geceleri radyasyonla parlıyor. Berbat bir durum değil mi bu, söylesene?"

"Evet efendim, sanırım öyle."

"Evet öyle, Tom. Seni tamamen çökerten, harap eden şeyden nefret edersin. İnsanın doğasıdır bu. Düşünmeden yapar belki, ama gene de insanın doğasıdır."

"Nefret etmediğimiz hiç kimse ya da hiçbir şey yok."

"Doğru! Geçmişte dünyayı yöneten Allahın cezası kişilerin harika marifeti. Şimdi bak şu halimize, bir perşembe sabahı; bir deri bir kemik kalmışız, üşüyoruz, mağaralarda, inlerde yaşıyoruz, sigara yok, içki yok, festival yapmaktan, festivallerimizden başka işimiz kalmamış, Tom."

Tom son yıllardaki festivalleri düşündü. Bütün kitapları alanadökerek yırtıp yaktıkları, sonra herkesin sarhoş olup gülüp eğlendiği yılı. Sonra bilim festivalini düşündü; son motorlu arabayı getirip kura çektikleri, şanslıların çekiçe arabayı parçalama hakkı kazandığı festivali.

"Hiç anımsamaz olur muyum *onu*, Tom? Hem de nasıl *anımsıyorum*! Ön camı ben kırmıştım, biliyor musun, ön camı? Tanrım, ne güzel bir ses çıkmıştı! Şangır!" Tom, yere düşüp tuzla buz olan camların sesini duyar gibi oluyordu.

"Bill Henderson'a da motoru parçalamak çıkmıştı. Çok iyi becermişti doğrusu, tam ortasına. Güm!"

Ama Grigsby'ye göre hepsinden iyisi, hâlâ uçak yapmaya çalışan fabrikayı parçaladıkları zamandı.

"Tanrım, onu parçalarken kendimizi ne kadar da iyi hissetmiştik!" dedi Grigsby. "Sonra da o gazete matbaasını ve silah deposunu bulmuş, ikisini birlikte havaya uçurmuştuk. Anlıyor musun bunları sen, Tom?"

Tom'un aklı karışmıştı. "Sanırım."

Tam öğle vaktiydi. Şimdi harap kentin kokuları havada asılı ka-
lıyor, yıkılmış yapılar arasında bir şeyler sürünerek ilerliyordu.

"Bir daha geri gelmeyecek mi, bayım?"

"Ne, uygarlık mı? Kimse istemiyor ki onu. Ben de!"

"Ben birazına katlanabilirdim," dedi arkalardan biri. "Birkaç güzel yanı vardı."

"Kafanızı yormayın," diye bağırdı Grigsby. "O güzelliklere de yer yok artık."

"Ah!" dedi arkadaki adam. "Bir gün hayal gücü olan biri çıkıp gelecek, yeniden toparlayacak onu. Bu sözümü unutmayın. Yürekli biri."

"Hayır," dedi Grigsby.

"Ben evet diyorum. Güzel şeyleri seven biri. Bize *kısıtlı* bir uygarlığı geri verebilir; huzur içinde yaşamamızı sağlayacak kadarını."

"Göz açıp kapamadan savaş başlayacaktır!"

"Ama gelecek sefere her şey farklı olur belki."

En sonunda ana meydana geldiler. Uzaklardan bir atlı kasabaya doğru hızla at sürüyordu. Elinde bir kâğıt vardı. Meydanın ortasında, iplerle çevrilip ayrılmış bir yer hazırlanmıştı. Tom, Grigsby ve diğerleri tükürüklerini biriktiriyor, ilerliyorlardı – hazır, gözler açık, ileri. Tom yüreğinin heyecandan hızlı hızlı attığını duydu; çıplak ayaklarının altında toprak sıcacıktı.

"Haydi Tom, tükür!"

Dört polis, ipe çevrilmiş alanın dört köşesinde duruyorlardı; bileklerinde otorite simgesi olan sarı kordonlar vardı. Taş atılmasını önlemek için oradaydılar.

Grigsby son anda, "Böylelikle," dedi, "herkes onu aşağılama şansını kullandığını hissetmiş oluyor Tom, anlıyor musun? Haydi, tükür şimdi!"

Tom önünde durup uzun uzun seyretti tabloyu.

"Tom, tükürsene!"

Tom'un ağzı kupkuruydu.

"Haydi Tom! Kımıl!"

"Ama," dedi Tom alçak sesle, "çok GÜZEL!"

"Öyleyse, senin yerine ben tüküreyim!" Grigsby tükürdü; tükür-gü gün ışığında mermi gibi parlayarak savruldu. Portredeki kadın öylece durmuş, Tom'a gizlice, sükûnetle gülümsüyordu; Tom da ona baktı, yüreği çarpıyor, kulaklarında bir müzik çınılıyordu.

"Çok güzel," dedi.

Kuyrukta ses kesildi. Bir saniye önce, yürümediği için Tom'u azarlıyorlardı; şimdiyse dikkatleri at sırtındaki adama çevrilmişti.

Tom yavaşça, "Ona ne diyorlar, efendim?" dedi.

"Resme mi? *Mona Lisa* diyorlar sanırım Tom, *Mona Lisa*."

"Bir duyurum var," dedi atlı adam. "Yetkililer, bugün öğleden itibaren, alandaki portrenin parçalanmak üzere halka verilmesine—"

Tom daha bağırma vakti bile bulamadan kalabalık onu ezerek, bağrışa çığrışa portreye saldırdı. Cart diye bir yırtılma sesi duyuldu. Polisler kaçıştılar. Kalabalık çığlık çığlığa bağırıyordu; elleri yırtıcı kuş pençeleri gibi portreyi didikliyordu. Tom neredeyse parçalanmış tablonun içine doğru itildiğini hissetti. Bilmeden diğerlerini tak-

lit ederek elini rasgele uzattı, yağlı tuvalin bir parçasını kaptı, çekti, koptuğunu duydu, sonra yere düştü, itilerek, kalabalığın dışına atıldı. Bir yerleri kanamış, giysileri yırtılmıştı; yaşlı kadınların tuvalin parçalarını çiğnediğini, adamların çerçeveyi parçaladığını, lime lime olan tuvalden konfeti yaptıklarını gördü.

İnsanla çalkalanan alanda yalnızca Tom bir kenara çekilmiş, öylece sessiz duruyordu. Eline baktı. Göğsüne bastırıldığı bez parçasını sımsıkı tutuyor, saklıyordu.

"Hey, Tom!" diye seslendi Grigsby.

Tom hiçbir şey söylemeden, hıçkırarak kaçtı. Bombalarla delik deşik edilmiş yoldan aşağıya, bir tarlanın içinden, sık bir dereden geçerek, hiç geriye bakmadan, eli giysisinin altında sımsıkı yumruk olmuş, koşarak uzaklaştı.

Güneş batarken küçük köye geldi, yürümeye devam ederek öbür ucuna ulaştı. Saat dokuzda yıkık çiftlik evine gelmişti. Hâlâ yıkılmadan ayakta duran tek yer olan arka taraftaki üstü bezle örtülü siloda ailesinin –annesi, babası ve erkek kardeşinin– uyurken çıkardığı sesleri duydu. Yavaşça küçük kapıdan içeriye süzülerek soluk soluğa yerine yattı.

"Tom?" diye seslendi annesi karanlıkta.

"Evet."

"Neredeydin?" diye bağırdı babası. "Sabah dayak yiyeceksin."

Biri onu tekmeledi. Küçükük topraklarında çalışmak için evde kalan, kendisiyle gelemeyen kardeşiydi bu.

"Hadi uyu," dedi annesi, yavaş bir sesle.

Bir tekme daha.

Tom yatarak soluğunu yatıştırdı. Her yer sessizdi. Eli göğsünün üstünde sımsıkı, sımsıkı kenetlenmişti. Bu durumda, gözleri kapalı, yarım saat öylece yattı.

Sonra bir şey hissetti; soğuk, beyaz bir ışıktı bu. Ay çok yükselmişti; küçük ışık yuvarlağı, silonun içine kayarak yavaşça Tom'un bedeninin üzerine düştü. İşte o zaman, ancak o zaman gevşedi eli. Yavaşça, dikkatlice, etrafında uyuyanları dinleyerek elini göğsün-

den ayırdı. Durakladı, nefesini tuttu, sonra bekledi, elini açarak küçük tuval parçasını düzeltti.

Ay ışığında bütün dünya uykudaydı.

Ve Gülümseme orada, elinin üstünde duruyordu.

Gece yarısı karanlık gökyüzünden gelen beyaz aydınlıkta ona baktı Tom. Sonra, kendi kendine, sessizce, *Gülümseme, o güzelim Gülümseme*, diye düşündü.

Bir saat sonra, dikkatle katlayıp sakladıktan sonra bile hâlâ görebiliyordu onu. Gözlerini kapattı; ama Gülümseme karanlıkta, orada duruyordu. Tom uyuduktan, dünya sessizliğe gömüldükten sonra ay, soğuk gökyüzünde önce yukarıya, sonra aşağıya kayarak sabaha doğru ilerlerken Gülümseme tüm sıcaklığı ve yumuşaklığıyla oradaydı hâlâ.

J. G. BALLARD

BİLİNÇ EŞİĞİNİ ATLAYAN ADAM

J. G. Ballard'ın gerçeküstücülerle ve "beat" kuşağıyla olan ilişkisi yapıtlarından açıkça anlaşılabilir. Gerçeküstünü büyük bir doğallıkla anlatan Ballard'ın öykülerinde ışıklı timsahlar ormanda dolaşır, koparılan çiçekler zamanın geçişini duraklatır, evrenin ölümünün sesleri tüm evrende yankılanır, sesler elektrik süpürgesiyle süpürülür ve bütün bunlar doğallıkla oluverir. Kullandığı imgeler son derece aykırı da olsa anlattığı öykü insanlık durumuyla ilgilidir.

"Bilinç Eşiğini Atlayan Adam" aslında Pohl-Kornbluth ikilisi tarafından yazılmış benzeyen bir öykü. Saldırgan reklamcılığın nereelere varabileceğini anlatan, klasik bilimkurgu tarzında, değerli bir Ballard.

"TABELALAR, doktor! Tabelaları gördünüz mü?"

Kızgınlıkla kaşlarını çatan Dr. Franklin adımlarını hızlandırdı ve park etmiş arabalara doğru hızlı hızlı hastanenin merdivenlerinden indi. Omzunun üstünden bir an baktığında, yolun öte tarafında yırtık sandaletleri ve boyalı kotuyla kendisine el sallayan genç adamı gördü.

"Dr. Franklin! Tabelalar!"

Franklin, başı önünde, polikliniğin hasta çıkış bölümüne doğru yürüyen yaşlı bir çiftin yanından geçti. Arabası yüz metre kadar ötedeydi. Koşamayacak kadar yorgun olduğundan genç adamın kendisine yetişmesini bekledi.

"Pekâlâ Hathaway, bu sefer ne var?" dedi sinirli bir sesle. "Bütün gün burada dolanmandan bıktım."

Hathaway, Franklin'in önünde durdu; makas görmemiş siyah saçları gözlerini perdeliyordu. Pençe gibi eliyle saçını arkaya attı ve deli deli sırıttı; belli ki Franklin'i gördüğü için mutluydu ve karşısındakinin düşmanlığının farkında değildi.

"Doktor, geceleyin sizi bulmaya çalıştım, ama karınız benim sesi mi duyunca hep telefonu kapıyor," diye açıkladı, bu tür horlanmalara alışık bir edayla ve en ufak bir kızgınlık göstermeden. "Ben de sizi kliniğin içinde aramak istemedim." İdare binasının birinci kat pencerelerinden görülmelerine engel olan bir kurtbağrı çalışının arkasında konuşuyorlardı, ama Franklin'in Hathaway'le düzenli buluşmaları ve Hathaway'in mesihvari çılgın bağrıışları alaylı yorumlara konu olmuştu bile.

Franklin, "Bunu düşündüğün için teşekkür..." diyordu ki, Hathaway lafını kesti. "Boşverin doktor, şimdi daha önemli şeyler var. İlk büyük tabelaları kurmaya başladılar. Şehir dışındaki refüjlere, otuz metreden daha yüksek panolar dikeyyorlar. Yakında bütün yolları da örtecekler. O zaman hepimiz düşünmekten vazgeçsek de olur."

"Senin sorunun fazla düşünmen," dedi Franklin. "Haftalardır bir tabeladır tutturdun. Söylesene, gerçekten tek bir tabela gördün mü?"

Hathaway çalılıktan bir tutam yaprak kopardı bu ilgisizliğe sinirlenerek. "Tabii görmedim, bütün mesele de bu zaten, doktor." Göz ucuyla Hathaway'in serseri kılığını inceleyen bir grup hemşire yanlarından geçerken sesini alçalttı. "Dün gece inşaat ekipleri yine çalışıyordu; dev elektrik kabloları döküyorlardı. Eve giderken görürsünüz. Her şeyi hazır etmişler."

"Trafik levhası onlar," diye açıkladı Franklin sabırla. "Üstgeçit yeni tamamlandı. Hathaway, Tanrı aşkına sakın ol. Dora'yı ve çocuğu düşünmeye çalış."

"Düşünüyorum!" Hathaway'in sesi kontrollü bir çılgılığa dönüştü. "Okablolarda her biri 40.000 voltluk, doktor, dev şalterler var. Kamyonlarda kocaman metal iskeleler vardı. Yarın bütün şehirde dikmeye başlayacaklar tabelaları, göğün yarısını kaplayacaklar! Altı ay onları seyrettikten sonra Dora ne hale gelecek sanıyorsunuz? Onları durdurmalıyız doktor, beyinlerimizi transistörlemeye çalışıyorlar."

Hathaway'in tiz çılgınlıklarından utanan Franklin bir an yön duy-

gusunu yitirmişti. Ne yapacağını bilemeden araba denizinin içinde kendininkini aradı. "Hathaway, seninle konuşarak daha fazla zaman kaybedemem. İnan bana, uzman birilerinin yardımına ihtiyacın var, bu saplantılar seni yönetmeye başlıyor."

Hathaway karşı çıkıyordu ki, Franklin kesin bir edayla elini kaldırdı. "Dinle. Son kez söylüyorum, bana bu tabelalardan bir tane gösterebilirsen ve bilinçaltı emirler yayınladığını ispat edebilirsen, seninle beraber polise giderim. Ama en ufak bir kanıtın yok, bunu biliyorsun. Eşikaltı reklamlar otuz yıl önce yasaklandı ve yasalar hâlâ geçerli. Zaten başarılı bir reklam tekniği değildi; etkisi çok sınırlıydı. Her yerde binlerce dev reklam panosuyla müthiş bir komplo yapıldığını söylemen inanılmaz bir iddia."

"Peki, doktor." Hathaway arabalardan birinin kaportasına yaslandı. Aniden tavır değiştirmişti sanki. Franklin'i dostça bir edayla seyrediyordu. "Ne var, arabanızı mı kaybettiniz?"

"Allahın cezası bağırsıklarından kafam karıştı." Franklin anahtarını çıkardı ve üstündeki numarayı okudu. "NYN 299-566-367-21 – görebiliyor musun?"

Hathaway bir ayağı motor kapağının üstünde, tembel tembel etrafına, bine yakın arabanın durduğu alana bakındı. "Hepsi aynı, hatta aynı renk olunca ayırt etmek zor, değil mi? Otuz yıl önce on değişik marka ve her birinin de bir düzine rengi vardı."

Franklin arabasını buldu ve arabaya doğru yürümeye başladı. "Altmış yıl önce de yüz marka vardı. Ne olacak? Standartlaştırma ekonomisinin bir bedeli var elbette."

Hathaway elini arabaların tepelerine vuruyordu. "Ama bu arabalar hiç de ucuz değil, doktor. Hatta otuz yıl öncenin ortalama gelir düzeyi temelinde o zamanki arabalarla kıyaslarsanız, yaklaşık yüzde kırk daha pahalı. Tek marka üretilince fiyatta düşme beklenir oysa, artış değil."

"Belki," dedi Franklin, arabanın kapısını açarken. "Ama mekanik açıdan bugünün arabası çok daha gelişmiş. Daha hafif, daha uzun ömürlü, daha güvenli."

Hathaway başını inanmayan bir edayla salladı. "Beni sıkıyorlar. Aynı model, aynı stil, aynı renk, her yıl aynı. Bir çeşit komünizm bu." Yağlı parmağını ön camda gezdirdi. "Bu da yeni değil mi, doktor?"

Eskisi nerede – daha üç ay önce almıştınız?"

"Değiştirdim," dedi Franklin, motoru çalıştırarak. "Paran olsaydı, bunun en ekonomik yoldan araba sahibi olma yolu olduğunu anlardın. Parçalanana kadar aynı arabayı kullanmıyoruz. Her şey için geçerli bu, televizyonlar, çamaşır makineleri, buzdolapları. Ama senin böyle sorunların yok."

Hathaway bu alayı duymazdan geldi ve dirseğini Franklin'in camına dayadı. "Fena fikir değil, doktor. Bana düşünecek zaman bırakıyor. Modası geçmeden kullanamayacak kadar meşgul olduğum bir sürü şeyin taksidini ödemek için on iki saat çalışmıyorum."

Franklin geri geri çıkarken Hathaway el salladı ve egzoz gürültüleri arasından bağırdı: "Gözleriniz kapalı sürün, doktor!"

Franklin dört şeritli yolda en yavaş şeritten gitmeye özen gösterdi. Hathaway'le tartışmalarından sonra hep olduğu gibi bunalmıştı biraz. Bilinçaltında Hathaway'in serseri varoluşunu kışkırttığını fark etti. Üstgeçidin gölgesinde ve gürültüsünde kalan, sıcak suyu bile olmayan pis apartman dairesine, dırdırcı karısı ve hasta çocuğuna, ev sahibi ve süpermarketin krediler müdürüyle bitmez tükenmez tartışmalarına rağmen, Hathaway özgürlüğünü koruyordu. Hiçbir sorumluluğu olmadığından, toplumdan gelen en ufak bir tecavüze, bu son eşikaltı reklam takıntısında olduğu gibi fantastik saplantılar yaratarak da olsa, direniyordu.

Etkilere tepki verme yeteneği, usdışı bir biçimde de olsa, özgürlüğün geçerli bir kıstasıydı. Buna karşılık, Franklin'in sahip olduğu söylenebilecek özgürlüğü yaşamının merkezinde yer almayan ve asıl önemli olan birçok sorumluluktan –evinin üzerindeki üç ipotek; zorunlu kokteyl parti turları; bir sürü ev aleti, giysi ve geçmiş tatil masrafları taksitlerini ödemek için cumartesilerinin çoğunu geçirdiği özel muayenehane– kesin çizgilerle ayrılmış bir özgürlüktü. Kendisine ait tek zaman, işe gelip giderken araba sürdüğü saatlerdi.

Ama hiç olmazsa yollar mükemmeldi. Bu topluma yöneltilebilecek eleştiriler ne olursa olsun, yol yapmayı iyi bildikleri su götürmezdi. Sekiz, on, on iki şeritlik otoyollar tüm ülkeyi ağ gibi sarıyor,

yaya üstgeçitlerinden şehrin merkezindeki dev otoparklara giriyor ya da geniş banliyö yollarına ayrılıp alışveriş merkezlerinin çevresindeki park yerlerine ulaşıyordu. Yollar ve otoparklar, toplam ülke yüzeyinin üçte birinden fazlasını kaplıyordu. Kentlerin yakınında ise bu oran daha da yükseliyordu. Eski kentlerin çevresi yonca yaprağı ve köprülerden oluşan dev, hareketli heykellerle sarılıydı.

Aslında evine kadar 10 millik bir yolu vardı ama otoyolun ve üç dev yonca yaprağının yapılması yolunu 15 mil daha uzatmış, süreyi iki katına çıkarmıştı. Anayolların civarındaki motel, kafe ve otomobille alışveriş merkezlerinin çevresinde, mantar gibi yeni kentler bi-tiyordu. Kavşağa benzer bir şey ortaya çıkar çıkmaz oluşan, derme çatma kulübelerin ve benzin istasyonlarının yer aldığı gecekondu kentleri, elektrikli tabela ve yol levhaları ormanının içinde yayılıp gidiyordu.

İki yanında arabalar ok gibi banliyölere doğru akıyordu. Arabanın sarsıntısız hareketinin verdiği gevşemeyle Franklin bir sonraki hız şeridine geçti. Saatte 40 milden 50 mile geçerken, tekerleklerden çıkan ve kulakları tırmalayan bir gürültü şasiyi sarstı. Yol yüzeyi her şeritte biraz daha şerit disiplinini sağlamaya yardımcı olsun diye, aralıklı olarak dizilmiş küçük lastik çivilerle kaplıydı; böylece ancak saatte tam 40, 50, 60 ve 70 mil yapıldığında lastikler yolla rezonansa giriyor, bu hızların arasında bir hızda birkaç saniyeden fazla sürmek hem sinirleri yıpratıyor, hem de arabaya ve lastiklere zarar veriyordu.

Çiviler aşınınca, son model lastiklerin üzerindeki dizayna uyan çiviler konuyor; böylece düzenli olarak lastik değiştirmek zorunlu oluyor, otoyolun güvenliği ve etkinliği artıyordu. Otomobil ve lastik imalatçılarının gelirleri de aynı zamanda artıyordu.

Altı aydan eski arabaların çoğu, sarsıntı yüzünden kısa sürede parçalanıyordu, ama bu "arzulanır" bir durum olarak görülüyordu, çünkü araba devir oranı hızlandıkça birim maliyetler düşüyor ve daha sık model değişimine yol açıyor, yolları tehlikeli hale gelmiş arabalardan kurtarıyordu.

Çeyrek mil kadar ileride, birinci yonca yaprağı yakınında trafik akışı yavaşlamıştı; dev polis tabelaları, "Bu istikamette yollar kapa-

lı" ve "Hızınızı saatte 10 mil oranında düşürün" diyordu. Franklin bir önceki şeride dönmeye çalıştı, ama arabalar tampon tamponaydı zaten; şasi sarsılıp titreşmeye başladığında omurgasına kadar sarsıldığını hissetti, dişlerini sıkı ve kornaya basma isteğine engel olmaya çalıştı. Diğer sürücülerin iradesi daha zayıftı ki, her yerde kornalar çalıyor, motorlar gürültüyle hırıyordu. Yol vergileri bugünlerde o kadar yüksekti ki gayri safi milli hasılanın yüzde otuzuna yaklaştırmıştı (buna karşılık gelir vergileri ancak yüzde ikisini oluşturuyordu); otoyolda herhangi bir gecikme hükümet soruşturmasına yol açıyordu ve en önemli bakanlıklar yolların yönetimiyle uğraşır olmuştı.

Yonca yaprağının yakınındaki yollar, bir grup inşaat işçisinin trafik refüjlerinden birine dev bir metal levha yerleştirmesi için kapatılmıştı. Etrafı telle çevrilmiş alan mühendisler ve gözetmenlerle doluydu. Franklin, Hathaway'in bir gece önce indirilirken gördüğü tabelanın bu olduğuna hükmetti. Hathaway'in dairesi yakınlardaki bir üstgeçidin çevresinde gelişen, tamirhane personeli, garson kızlar ve göçmen işçilerin oturduğu ucuz ve zevksiz apartmanlardan birindeydi.

Tabela en az otuz metre yüksekliğinde, radar antenine benzer ağır içbükey ızgaralarla donatılmış dev bir levhaydı. Bir dizi beton kasa içine oturtulmuştu; civardaki bütün yollardan ve millerce öteden görülebilecek şekilde göğe yükseliyordu. Franklin başını geriye atıp ızgaralara, transformatörlerden ızgara yüzeyine uzanan karmaşık tel ağına baktı. En tepede, uçaklara karşı bir sıra uyarıcı ışık yakılmıştı bile. Franklin tabelanın on mil doğudaki kent havaalanının yer yaklaşım sisteminin bir parçası olduğuna hükmetti.

Üç dakika sonra, bir sonraki yonca yaprağına giden iki millik düz bağlantı yolunda gazlarken, göğe yükselen ikinci dev tabelayı gördü.

Saatte 40 mil şeridine geçen Franklin, dikiz aynasında ikinci tabelanın uzaklaşmasını seyretti. Iızgaralar arasındaki tellerde herhangi bir yazı görünmüyordu ama, Hathaway'in uyarıları da kulaklarındaydı. Nedenini bilemiyordu ama, tabelaların havaalanı yaklaşım sistemiyle bir ilgisi olmadığına emindi. Hiçbiri temel hava hatları

üzerinde değildi. Bunları otoyolun ortasına dikmek için harcanan para –ikinci tabela dar bir adacıkta durabilsin diye karmaşık bir açılı payandalar sistemi kuruluyordu– bu tabelaların trafik akışıyla bir ilgisi olduğunun açık deliliydi.

İki yüz metre kadar ileride, yol kenarında bir otomobille alışveriş merkezi vardı; Franklin birden sigaraya gereksinimi olduğunu hatırladı. Arabayı giriş rampasına soktu ve sıranın sonundaki self servis satış gişesi önündeki kuyruğa katıldı. Otomobille alışveriş merkezi arabalarla doluydu; beş kuyruğun beşinde de, yorgun yüzlü adamlar direksiyonlarına yapışmış, bekliyorlardı.

Parayı atıp (otomatik makineler kâğıt parayla işlem yapamadığı için kâğıt para tedavülden kalkmıştı, madeni para kullanılıyordu) bir karton sigara aldı. Var olan tek marka buydu –aslında her şey tek markaydı– ve tek seçenek büyük ekonomik boy paketler almaktı. Hareket ederken torpido gözünü açtı.

Gözde daha ambalajı açılmamış üç karton sigara duruyordu.

Eve vardığında, mutfaktaki fırından bütün eve keskin bir balık kokusu yayılıyordu. İsteksiz isteksiz havayı koklayan Franklin palatosunu ve şapkasını çıkardı. Karısı salonda TV'nin başındaydı. Sunucunun biri bir dizi rakam okuyor, Judith rakamları bir kâğıda yazıyor ve ara ara alçak sesle küfrediyordu. "Karmakarışık bir iş," diye söylendi. "O kadar hızlı konuşuyor ki, ancak birkaçını yakalaya bildim."

"Büyük bir olasılıkla bilerek öyle okuyordur," dedi Franklin. "Yeni bir oyun mu bu?"

Judith kocasını yanağından öperken sigara izmaritleri ve çikolata kâğıtlarıyla dolu kül tablasını saklayıverdi. "Merhaba canım, kusura bakma, sana bir içki hazırlayamadım. Yeni bir 'Ucuz Eşya' dizisi başlattılar. Bir eşya listesi veriyorlar, kendi mahallendeki dükkânlardan yüzde 90 indirimle değiştirebiliyorsun, ama uygun mahallede olman ve yayınlanan numaraları doğru bilmen lazım. Çok karışık."

"İyi bir şeye benziyor. Ne buldun?"

Judith listesine baktı. "Görebildiğim kadarıyla sadece kızılötesi mangal var değiştirebileceğimiz. Ama bu akşam sekizden önce orada olmak gerekiyor. Saat yedi buçuk oldu bile."

"Bu iş yatar. Yorgunum güzelim, bir şeyler yemem lazım." Judith karşı çıkmaya hazırlanırken kesin bir dille ekledi: "Bak, yeni bir kızılötesi mangal istemiyorum. Elimizdekini alalı daha iki ay oldu. Allah kahretsin, yeni bir model bile değil verecekleri şey!"

"Ama hayatım, anlamıyor musun, sürekli yenisini satın alırsan daha ucuza geliyor. Elimizdekini nasılsa yıl sonunda değiştireceğiz, sözleşme imzaladık. Şimdi değiştirirsek en az beş sterlin tasarruf etmiş oluruz. İnan bu 'Ucuz Eşya' işi kandırmaca değil... Bütün günümü televizyonun karşısında geçirdim ben." Sesi biraz sinirliydi ama Franklin geri adım atmadı; inatla saati görmüyormuş gibi davrandı.

"Tamam, beş sterlin zarardayız ama değer." Karısı ağzını açamadan, "Judith, lütfen," dedi, "zaten yazdığın numaralar yanlışır büyük bir olasılıkla." Judith omuz silkip bara giderken seslendi: "Sert olsun, öyle görünüyor ki mönude sağlıklı yiyecekler var."

"Senin için yararlı hayatım. Sürekli normal yiyeceklerle beslenemezsin, biliyorsun. Protein ve vitamin içermiyor onlar. Hep, eski günlerdeki insanlar gibi olmalıyız, sadece sağlıklı besinler yemeliyiz diyen sensin."

"Doğru ama kötü kokuyor bunlar." Franklin arkasına yaslandı; burnunu viski bardağına soktu. Dışarıda kararan ufka baktı.

Çeyrek mil kadar ileride, mahalle süpermarketinin çatısının üzerinden parıldayan beş kırmızı işaret ışığını gördü. Ara ara, "Ucuz Eşya"cıların farları binayı aydınlattıkça, tabelanın akşam ufkuna çizilen dev silüetini açıkça görebiliyordu.

"Judith!" Mutfağa gitti ve karısını pencereye götürdü. "Süpermarketin hemen arkasındaki şu levha var ya, ne zaman diktiler onu?"

"Bilmiyorum." Judith merakla kocasına baktı. "Seni bu kadar rahatsız eden ne, Robert? Havaalanıyla ilgili bir şey değil mi?"

Franklin tabelanın karanlık gövdesine baktı. "Herhalde herkes böyle düşünüyor."

Viskisini dikkatle lavaboya döktü.

Ertesi sabah saat yedide arabasını süpermarketin önüne park ettikten sonra dikkatle ceplerini boşalttı ve paraları torpido gözüne koydu. Süpermarket şimdiden sabah alışverişine çıkmış insanlarla doluydu; otuz turnikenin otuzu da açılıp kapanıyordu. "24 saatlik har-

cama günü'nün yürürlüğe girmesinden beri alışveriş merkezi hiç kapanmıyordu. Müşterilerin çoğunluğunu indirimli eşya alıcıları, önemli miktarda indirim karşılığında büyük miktarlarda yiyecek, giyecek ve ev aletleri alma sözleşmesi yapmış ev kadınları oluşturuyordu. Gün boyu arabalarıyla süpermarketten süpermarkete dolaşıp, satın alma listelerinin hızına uymaya çalışıyor ve listelerdeki eşyanın satışını hızlandırmak için eklenen teşvik primlerinin hesabıyla uğraşıyorlardı.

Kadınların çoğu gruplar halinde örgütlenmişlerdi; Franklin girişe doğru yürürken bir grup kadın fişlerini çantalarına tıktırıp bağrışarak arabalarına koştular. Bir saniye sonra arabalar büyük bir gürültüyle, konvoy halinde, bir sonraki alışveriş merkezine doğru yola çıktı.

Giriş kapısının üzerindeki büyük neon tabela, ciro üzerinden hesaplanan son indirim –sadece yüzde beş– listesini veriyordu. Bazen yüzde yirmi beşe varan en yüksek indirim oranları, genç kafa emekçilerinin yaşadığı semtlerde sağlanıyordu. Bu semtlerde harcama yapmak güçlü bir sosyal güdüydü; mahallenin en fazla harcayan kişisi olma isteği, çok harcayan kişilerin adlarını ve toplam nakit harcamalarını süpermarket girişlerine büyük elektrikli tabelalara yazma sistemiyle destekleniyor, bunun ahlaki oluşturuluyordu. Kişinin harcaması ne kadar yüksekse, başkalarının yararlandığı indirim katkısı da o kadar çoktu. En düşük harcamacılara başkalarının sırtından geçinen suçlular gözüyle bakılıyordu.

Neyse ki henüz bu sistem Franklin'in semtinde kabul görmemişti: Buradaki meslek sahibi kişiler ve karıları ağzı sıkı insanlar olduğu için değil, daha yüksek gelirleri sayesinde kentteki büyük mağazaların daha pahalı indirim listelerine girip sözleşme yapma olanağına sahip oldukları için.

Franklin girişe on metre kala otoparkın kenarındaki bir girintiye yerleştirilmiş dev metal tabelaya bakarak durakladı. Her yerde görülen tabelalardan ve tahta perdelerden farklı olarak, bu tabelayı süslemeye, ince çıplak perçinli çelik ağ dikdörtgenini gizlemeye çalışmamışlardı. Kenarlarından elektrik kabloları sarkıyor ve otoparkın beton yüzeyi, kablo döşendiğini gösteren uzun bir yama izi taşıyordu.

Franklin ağır adımlarla yürüdü. Tabelaya on beş metre kala, hastaneye geç kalacağını ve bir karton sigaraya daha ihtiyacı olduğunu düşünerek durdu ve döndü. Tabelanın altındaki transformatörlerden, derinden ama güçlü bir vınlama yayılıyordu; süpermarkete doğru yürüdükçe vınlama duyulmaz oldu.

Girişteki otomatik makinelere giden Franklin elini para çıkarmak için cebine attı ve ceplerini bilerek neden boşalttığını anımsadı; keskin bir ısıklık çaldı.

"Hathaway!" dedi, iki müşterinin dönüp bakmasına yetecek kadar yüksek sesle. Tabelaya doğrudan bakmaya cesaret edemedi; eşikaltı bir mesajı varsa tersine işlemesi için camlı kapılardan birinde ki yansımaları seyretti.

İki ayrı sinyal aldığından neredeyse emindi –"Uzak dur" ve "Sigara al". Normal olarak süpermarketin önündeki alan çevresine arabalarını park eden insanlar girintinin altındaki alana girmiyor, çevresinde on beş metrelik gevşek bir yarım daire çizerek park ediyorlardı.

Girişi süpüren kapıcıya dönerek, "Ne tabelası bu?" diye sordu.

Adam süpürmesine yaslanarak boş gözlerle tabelaya baktı. "Hiçbir fikrim yok," dedi. "Havaalanıyla ilgili bir şey olmalı." Ağzında yeni yakılmış bir sigara vardı ama sağ eli cebine gitti ve sigara paketini çıkardı. Franklin uzaklaşırken ikinci sigarayı dalgın dalgın başparmağının tırnağında tıklatıyordu.

Süpermarkete giren herkes sigara alıyordu.

Arabası saatte 40 mil şeridinde sessizce kayarken, Franklin çevresindeki manzaraya daha bir dikkatli bakmaya başladı. Yolda genellikle araba kullanmaktan başka şey düşünemeyecek kadar yorgun veya kafası meşgul olurdu, ama şimdi otoyolu mekanik bir biçimde, yol kıyısındaki kafelerde yeni tabelaların küçük versiyonları var mı diye aranarak inceliyordu. Kapı ve pencereler neon ışıklı tabelalarla doluydu, ama çoğu zararsız görünüyordu. Franklin dikkatini otoyolun daha ıssız kesimlerine dikilmiş reklam panolarına verdi. Panoların çoğu, gülümseyişlerinde neon flaşları patlayan elektrik gözlü, elektrik dişli dev ev kadınlarını ideal mutfaklarında çeşitli pozlarda, hareket halinde gösteren dört katlı bina yüksekliğinde, karmaşık, üç boyutlu aygıtlardı.

Otoyolun iki yakasındaki alanlar boş araziydi; hepsi çalışır durumda ama art arda gelen indirimli model dalgalarının yarattığı ekonomik baskı nedeniyle atılmış araba ve kamyonlar, çamaşır makineleri ve buzdolaplarıyla dolu sonsuz bir çöplük uzanıyordu. Bozulmamış kromajları, metal kaportalar ve iç döşeme parçaları güneşin altında parlıyordu. Kente yaklaştıkça reklam panoları yol kenarı çöplüklerini gizleyecek kadar sıklaşıyordu ama üstgeçitlerden birine yaklaşırken ara ara yavaşladığında, unutulmuş bir El Dorado'nun terk edilmiş toprakları gibi sessizce parlayan dev metal piramitlerini bir an görebiliyordu. Hathaway o akşam Franklin'i hastane merdivenlerinde karşıladı... Franklin elini sallayarak Hathaway'i bahçeden çıkardı ve çabucak arabasına götürdü.

"Ne oluyor, doktor?" diye sordu Hathaway. Franklin pencereleri kapatır ve park etmiş otomobillere göz atarken. "Peşinizde biri mi var?"

Franklin karamsar bir ifadeyle güldü. "Bilmiyorum. Umarım yoktur, ama söylediğin doğruysa herhalde vardır."

Hathaway kıkırdayarak arkasına yaslandı ve bir dizini torpido gözüne yasladı. "Demek siz de bir şeyler gördünüz, doktor?"

"Henüz emin değilim, ama haklı olabileceğini düşünüyorum. Bu sabah Fairlawne süpermarketinde..." Sözüünü yarım bıraktı; huzursuzlukla dev kara tabelayı ve tabelaya yaklaşıncı nasıl aniden süpermarkete döndüğünü hatırladı.

Olayı anlattığında Hathaway başını salladı. "Oradaki tabelayı gördüm. Büyük ama yeni dikilenlerin yanında küçük kalır. Şimdi her yere kuruyorlar. Bütün şehirde. Ne yapacaksınız, doktor?"

Franklin direksiyonu sıkıca kavradı. Hathaway'in pek de örtük sayılmayacak alayı sinirine dokunuyordu. "Hiçbir şey elbette. Allah kahretsin, belki de kendi kendime telkin ediyordumdur, belki benim de hayal görmeme sebep oluyorsun..."

Hathaway birden doğruldu. "Saçmalamayın, doktor! Kendi duyularınıza inanmıyorsanız ne şansınız kalır ki? Beyninizi istila ediyorlar; kendinizi korumazsanız tamamen ele geçirecekler sizi! Bunlar hepimizi felç etmeden önce derhal harekete geçmeliyiz."

Franklin yorgun bir edayla elini kaldırarak onu susturdu. "Bir

dakika. Bu tabelaların gerçekten her yere dikildiğini kabul edelim, amaçları ne? Bütün öteki milyonlarca tabela ve reklam panosuna yatırılmış büyük miktarda sermayenin harcanması bir yana, halen mevcut olan ihtiyari harcama gücü sonsuz olmalı. Geçerli ipotek ve indirim listeleri elli yıl sonraya kadar doldu. Büyük bir ticari savaş felaket demektir."

"Çok doğru, doktor," diye yanıtladı Hathaway, sesi sakindi, "ama bir şeyi unutuyorsunuz. O fazladan harcama gücünü sağlayacak olan ne? Üretimde büyük bir artış. İş gününü on iki saatten on dörde çıkarmaya başladılar bile. Kent çevresindeki ev aleti üreten fabrikalardan bazılarında pazar günü çalışmak normal olmaya başladı. Gözünüzün önüne getirebiliyor musunuz, doktor – yedi gün iş, herkesin en az üç işi olacak!"

Franklin başını iki yana salladı. "İnsanlar bunu kabul etmez."

"Edecekler. Son yirmi beş yılda gayri safi milli hasıla yüzde elli arttı ama ortalama çalışma saatleri de arttı. Sonunda hepimiz günde yirmi dört saat, haftada yedi gün çalışacağız ve harcayacağız. Kimse reddetmeye cesaret edemeyecek. Bir bunalımın ne anlama geleceğini düşünün – milyonlarca işten atılmış, boş zamanı olan ve yapacak hiçbir şeyi olmayan insan. Gerçek anlamda boş zaman, doktor, harcama zamanı değil." Franklin'i omzundan yakaladı. "Ee, doktor, benimle işbirliği yapacak mısınız?"

Franklin Hathaway'in elinden kurtuldu. Yarım mil ötede, Patoloji Bölümü'nün dört katlı gövdesiyle kısmen örtülen dev tabelalardan birinin üst kısmı görünüyordu; üzerinde hâlâ işçiler dolanıyordu. Kentin üzerindeki havayolları özellikle hastane yakınından geçirilmemişti ve tabelaların kesinlikle yaklaşan uçaklarla bir ilgisi olamazdı. "Bu, ne diyorlar, eşikaltı reklamlar yasaklanmamış mıydı? Sendikalar nasıl kabul ediyor bunu?"

"Ekonomik bunalım korkusundan. Yeni ekonomik dogmaları biliyorsunuz. Ekonomik çıktı yüzde beş oranında istikrarlı bir enflasyonla artmıyorsa, ekonomi durgun demektir. On yıl önce, sadece etkinlik artışı bile çıktıyı artırırdı, ama bunun avantajları çok az, elde tek bir şey kalıyor. Daha fazla çalışma. Mahmuzumuz da eşikaltı reklamlar."

"Ne yapmayı planlıyorsun?"

"Eşit sorumluluk kabul etmediğiniz sürece size söyleyemem, doktor."

"Biraz Don Kişotvari oluyor," dedi Franklin. "Yeldeğirmenleriyle dövüşmek. Baltayla yıkamazsın o tabelaları."

"Denemeyeceğim ki." Hathaway kapıyı açtı. "Karar vermekte fazla gecikmeyin, doktor. O zaman kararı kendiniz veremeyecek duruma gelebilirsiniz." Elini salladı ve yok oldu.

Eve dönerken Franklin'in kuşkuları yine depreşti. Komplo düşüncesi akıl almaz, mantıkdışı bir şeydi, ekonomik iddialar da fazla makuldü. Yine de her zamanki gibi Hathaway'in önüne sallandığı oltada büyük bir yem vardı: pazar günü çalışma. Pazar vardiyasına başlayan otomobil fabrikasına gezici doktor olarak atanınca, kendi muayenehane saatleri de pazar sabahına taşmıştı. Ama zaten az olan boş saatlerine yapılan bu tecavüze içerleyeceğine, memnun olmuştu. Tek (ve korkutucu) bir nedenle: Ek gelire gereksinimi vardı.

Telaşlı telaşlı ilerleyen araba dizilerine bakarken, otoyol boyunca dikilmiş en az bir düzine büyük tabela dikkatini çekti. Hathaway' in dediği gibi her yerde, toplu konut mahallelerindeki süpermarketlerin arkasına, paslı metal yelkenler gibi yükselen tabelalar dikiliyordu.

Eve vardığında Judith mutfakta, ocağın üstündeki portatif TV' den programı izliyordu. Franklin kapının önünü kapayan, ambalajı daha açılmamış büyük bir karton kutunun üstünden aştı, Judith elindeki bloknota rakamları not alırken yanağından öptü. Rostu tavuğun hoş kokusu –daha doğrusu zehirli ve besleyici her türlü özelliğinden arındırılmış ve tatlandırılmış jelatin tavuk taklidinin kokusu– Judith'i hâlâ Ucuz Eşya oyununun başında bulmaktan kaynaklanan sinirini yatıştırdı.

Kartona ayağıyla vurdu: "Bu ne?"

"Hiçbir fikrim yok hayatım, bugünlerde bir şeyler gelip duruyor, ucunu kaçırıyorum." Judith cam kapaktan içerdeki tavuğa baktı; ekonomik boy, altı kiloluk, hindi büyüklüğünde, stilize bacakları ve kanatları olan büyük göğüslü bir tavuktu ve büyük bir kısmı yenmeden atılacaktı (bu taklit yiyecekler sayesinde zenginlerin sofraları

yenemez olmuş, kedi ve köpeklerin köküne kibrit suyu dökülmüş-tü), sonra Franklin'e dikti gözünü.

"Endişeli görünüyorsun Robert. Kötü bir gün mü geçirdin?"

Franklin anlaşılmaz bir şeyler mırıldandı. Ucuz Eşya oyunu sunucularının yüzlerindeki yanıltıcı ifadeleri bulmaya çalışarak geçen saatler, Judith'in algılama yeteneğini geliştirmişti. Karılarıyla başa çıkamayacak duruma düşen kocalar ordusuna kendini çok yakın hissetti birden.

"Yine o deli hippikle mi konuştun?"

"Hathaway mı? Aslına bakarsan evet. O kadar deli de değil ayrıca." Arkaya attığı adımla kartona çarptı; neredeyse içkisini döküyordu. "Ee, bu ne? Madem önümüzdeki elli pazar günü bunun parasını ödemek için çalışacağım, ne olduğunu öğrenmek istiyorum."

Kutunun kenarlarına bakındı ve sonunda etiketi buldu. "Televizyon mu? Judith, bir televizyon daha lazım mı? Üç tane var zaten. Salonunda, yemek odasında, bir de portatif TV. Dördüncüyü nereye koyacağız?"

"Misafir odasına canım. Bu kadar heyecanlanmana gerek yok. Misafir odasına portatif TV koyamayız, ayıp olur. Tasarruf yapmaya çalışıyorum, ama dört TV asgari zaten. Bütün dergiler öyle diyor."

"Üç radyo da mı?" Franklin sinirli sinirli kutuya baktı. "Misafir çağırırsak yalnız başına odasında TV seyredip ne kadar zaman geçirecek? Judith buna bir dur demek lazım. Bunlar bedava değil, hatta ucuz bile değil. Zaten televizyon seyretmek zaman kaybı. Tek bir program var. Dört televizyon komik."

"Robert, dört kanal var."

"Ama sadece reklamlar farklı." Judith yanıt veremeden telefon çaldı. Franklin mutfaktaki alıcıyı kaldırdı ve ahizeden dökülen anlamsız gürültüyü dinledi. Önce bunu olağandışı bir prestij reklamı sandı, sonra gürültü sahibinin krize girmiş Hathaway olduğunu anladı.

"Hathaway!" diye bağırdı. "Allah aşkına sakın ol! Bu sefer ne var?"

"Doktor, bu defa bana inanmalısınız. O tabelalardan birine tırmandım, stroboskopa. Üstünde insanların yüzüne makineli tüfek gibi yayın yapan yüzlerce yüksek hızlı objektif var ve hiç kimse bir

şey görmüyor. İnanılmaz bir şey! Bir dahaki kampanya konusu arabalar ve televizyonlar olacak. İki ayda bir model değişimini zorlamaya çalışıyorlar – düşünabiliyor musunuz, doktor, iki ayda bir yeni araba! Tanrım bu..."

Franklin sabırsızlıkla araya giren beş saniyelik reklamın bitmesini bekledi. (Bütün telefon görüşmeleri bedavaydı ve araya giren reklamların süresi uzaklığa bağlı olarak değişiyordu – şehirlerarası konuşmalarda reklamın konuşmaya oranı ona birdi; konuşanlar bitmek tükenmek bilmeyen müdahaleler arasına birkaç sözcük sokuşturmaya çalışırlardı.) Ama tam reklam biterken telefonu kapadı, sonra alıcısı açık bıraktı.

Judith yanına gelip kolunu tuttu. "Robert ne oluyor? Dehşetli gergin görünüyorsun."

Franklin içkisini aldı ve salona gitti. "Hathaway. Dediğin gibi biraz fazla uğraşıyorum onunla galiba. Düşüncelerimi istila etmeye başladı."

Tabelanın süpermarketin üstünden görülen karanlık silüetine baktı; uyarı ışıkları gece karanlığında parıltıyordu. Deli bir akılda ebediyen kapatılmış bir alan gibi boş ve isimsiz tabelanın onu korkutan yanı, mutlak anonimliği idi.

"Ama emin değilim," diye mırıldandı. "Hathaway'in söylediklerinin çoğu anlamlı. Bu eşikaltı reklam teknikleri aşırı kapitalistleşmiş bir endüstri sisteminin başvuracağı türden bir son çare, gerçekten."

Judith'in yanıt vermesini bekledi, sonra başını kaldırıp karısına baktı. Judith halının ortasında, ellerini gevşekçe birleştirmiş, keskin hatlı zeki yüzü garip bir biçimde boş ve duyarsız, duruyordu. Eski binaların damları üstünden Judith'in baktığı yöne baktı; sonra bir gayretle başını çevirdi ve hemen televizyonu açtı.

"Hadi," dedi kuru bir sesle. "Televizyon seyredelim. Tanrım, o dördüncü televizyona ihtiyacımız olacak."

Franklin bir hafta sonra envanter çıkarmaya başladı. Artık Hathaway'i görünüyordu; akşamları hastaneden çıkarken o tanıdık dağınık görüntüyle karşılaşmıyordu. İlk patlama kentte belli belirsiz duyulup, dev tabelalara sabotaj girişimlerini gazetelerde okuyunca, otomatik olarak sorumlunun Hathaway olduğunu düşündü. Ama daha sonra bir televizyon haberinde, patlamalara, temel kazan inşaat işçilerinin sebep olduğunu duydu.

Damların üzerinden giderek daha fazla sayıda tabela görünüyordu; banliyölerdeki alışveriş merkezleri civarında, etrafı telle çevrili adacıklarda bir başlarına yükseliyorlardı. Şimdiden hastaneden eve uzanan on millik yolda otuzdan fazla tabela, arabaların üstünde dev domino taşları gibi yan yana dizilmişti. Franklin tabelalara bakmama çalışmaktan vazgeçmişti ama az da olsa, patlamaların Hathaway'in karşı saldırısı olması olasılığı kuşkularını canlı tutuyordu.

Envanterini haberlerden sonra çıkarmaya başladı ve son on beş gün içinde Judith'le birlikte değiştirdikleri eşyaların listesini yaptı:

1 Araba (bir önceki modelin aynı, 2 aylık)

2 TV (4 aylık)

Elektrikli çim biçme makinesi (7 aylık)

Elektrikli ocak (5 aylık)

Saç kurutma makinesi (4 aylık)

Buzdolabı (3 aylık)

2 radyo (7 aylık)

Pikap (5 aylık)

Kokteyl barı (8 aylık)

Bu alışverişlerin yarısını kendisi yapmıştı, ama tam ne zaman yaptığını anımsayamıyordu. Örneğin arabayı hastanenin yakınındaki garaja yağlama için bırakmıştı; o akşam direksiyonda otururken iki aylık takasta amortismanın neredeyse yağlama maliyetinin altında olduğuna dair satıcının teminatını kabul ederek, yeni modelin kontratını imzalamıştı. On dakika sonra, otoyolda giderken, birden yeni bir araba satın almış olduğunu fark etmişti. Benzer şekilde, TV alıcıları sinir bozucu bir kayma ve cızırtı yapmaya başlayınca aynı modelden yeni-

leriyle değiştirmişlerdi (gariptir, yeni alıcılarda da aynı kayma ve cızırtı vardı, ama satıcı bunların iki gün sonra yok olacağını söyledi; ni-tekim öyle de oldu). Bir kez olsun kendi iradesiyle bir şey alma kararı vermemiş, bir kez olsun kendi iradesiyle dükkâna gidip almamıştı.

Envanteri yanında taşıyor, gerekli ilaveleri yapıyor, sükûnetle ve karşı çıkmaksızın yeni satış tekniklerini analiz ediyor, tümünden teslim olmanın, karşısındakileri yenmenin tek yolu olup olmadığını düşünüyordu. Azıcık bile olsa direnç gösterdiği sürece, enflasyonist büyüme eğrisi denetim altında yıllık yüzde onluk artışını sürdürecekti. Oysa direnç tamamen ortadan kalksa, denetimden çıkan enflasyonun roket hızıyla yükselmesi kaçınılmazdı.

İki ay sonra hastaneden eve dönüştü ilk kez tabelalardan birini gördü.

Yeni araba seliyle başa çıkamayıp saatte 40 mil şeridine geçmişti ve yarım mil kadar önünde trafik yavaşladığında üç yonca yaprağının ikincisini yeni geçmişti. Yüzlerce araba çimenliğe çıkmış, tabelalardan birinin çevresinde bir kalabalık birikmeye başlamıştı. İki küçük siyah şekil metal yüzeye tırmanıyordu; ızgara teli gibi bir dizi ışık sırası yanıp sönüyor, akşam göğünü aydınlatıyordu. Işık çizgileri karışık ve kesik kesik görünüyordu; sanki tabela ilk kez deneyiyormuş gibi...

Hathaway'in kuşkularının yersiz olduğunun ortaya çıkmasıyla rahatlayan Franklin yumuşak bankete çıktı; yüzlerine keşik kesik ışık vuran izleyicilerin yanına doğru yürüdü. Aşağıda, adacığın çevresindeki çelik çitin ardında kalabalık bir grup polis ve mühendis başlarını geriye atmış, otuz metre yukarıda tabelaya tırmanan adamlara bakıyorlardı.

Franklin birden durdu; rahatlama duygusu kayboldu. Yerdeki polislerin bir çoğu silahlıydı; tabelaya tırmanan iki polisin omzundan makineli tüfekler sallanıyordu. Polisler en üstteki ızgaranın tepesinde şalterin yanı başına tünemiş, sakallı, yağlı gömlekli, kotunun dizi delik üçüncü bir adama doğru tırmanıyorlardı.

Hathaway!

Franklin adacığa doğru hızlı hızlı yürüdü; tabeladan cızırtı ve ısılgımsı sesler geliyor, sigortalar düzineyle atıyordu.

Işıkların düzensiz yanıp sönmesi durdu, sürekli yanmaya başladılar ve kalabalık pırıl pırıl yanan harfleri gördü. Sözcükler ve bütün olası kombinasyonları tanıdıktı. Franklin haftalardır otoyolda gelip giderken bunları okuduğunu biliyordu.

ŞİMDİ AL ŞİMDİ AL ŞİMDİ AL ŞİMDİ AL ŞİMDİ AL ŞİMDİ AL
YENİ ARABA ŞİMDİ YENİ ARABA ŞİMDİ YENİ ARABA ŞİMDİ
EVET EVET EVET EVET EVET EVET EVET EVET EVET EVET

Sirenler çığlık çığlıyordu. İki devriye arabası kalabalığı yararak adacığa çıktı ve ıslak çimlerin üzerinden geçti. Kapılar açıldı, eli coplu polisler fırladılar ve kalabalığı geriye doğru itmeye başladılar. Franklin olduğu yerde kalmaya çalıştı: "Memur bey, ben bu adamı tanıyorum..." Polis elinin tersiyle Franklin'i göğsünden itti. Sendeleleyen Franklin arabaların arasına düştü. Polis arabaların ön camlarını kırmaya başlarken bir arabanın tamponuna yaslandı. Talihsiz şöförler kızgın kızgın protesto ederken, daha geride park etmiş olanlar arabalarını kurtarmaya koştular.

Makineli tüfeklerden birinin kısa süren salvo atışı gürültüyü kesti. Hathaway, kolları açık, acı ve zafer karışımı bir çığlıkla atladığında kalabalık hep birlikte nefesini tuttu.

"Ama Robert, ne önemi var?" diye soruyordu Judith, ertesi sabah kocası salonda kıpırtısız otururken. "Karısı ve kızı için trajik bir durum olduğunu biliyorum ama Hathaway'in saplantıları vardı. Reklamlardan bu kadar nefret ediyordu madem, neden *görebildikleri-mizi* dinamitlemedi de göremediklerimizle uğraşıp durdu?"

Franklin programın düşüncelerini dağıtacağını umarak TV ekranına bakıyordu.

"Hathaway haklıydı," dedi.

"Öyle mi? Reklamlar var ve kalacaklar. Zaten gerçek bir seçme hakkımız yok ki. Harcayacak paramız sınırlı, fazlasını harcamaya kalksak mali şirketler hemen engel olurlar."

"Bunu kabul ediyor musun?" Franklin pencereye gitti. Çeyrek mil kadar ötede, arazinin ortasına bir tabela daha dikiyorlardı. Bu

seferki evin doğusuna düşüyordu. Sabah ışığında dikdörtgen tabelanın gölgesi bahçeye vuruyor, neredeyse balkon kapılarının önündeki basamaklara, ayaklarının dibine düşüyordu. Semte torpil olsun diye, belki de kuşkuları dağıtmak için, tabelanın alt kısmı Tudor taklidi bir aynalık tahtasıyla örtülmüştü, züppeler memnun olacaktı.

Franklin tabelaya baktı; inşaat işçileri prefabrik ızgaraları bir kamyonndan indirirken, arabalarının yanında dikilip etrafı kollayan altı polis saydı. Süpermarketin yanındaki tabelaya, Hathaway'in anısını ve kendisini inandırmak, yardım etmesini sağlamak için adamcağızın verdiği acıklı mücadeleyle unutmaya çalışarak baktı.

Bir saat sonra, Judith paltosunu, şapkasını giymiş, süpermarketi ziyaret etmeye hazır olarak geldiğinde, hâlâ bakıyordu.

Franklin karısıyla birlikte kapıya yürüdü. "Seni arabayla götüreyim Judith. Yeni bir araba bakımam lazım. Bu ayın sonunda yeni modeller çıkıyor. Şansımız varsa ilk teslimattan bir araba alabiliriz."

Bakımlı yoldan yürüdüler; gün ilerlerken tabelaların gölgesi sakin mahallenin üstüne düşüyor, süpermarkete giden insanların başları üzerinden dev bir tırpan gibi havayı biçiyordu.

ISAAC ASIMOV

GÜÇ DUYGUSU

Isaac Asimov hakkında çok fazla şey söylemeye gerek yok. Bilimkurgunun Altın Çağ'ından beri bizi yazılarından mahrum bırakmayan, ayrıca popüler bilim, din, vb. konularda (hemen hemen her konuda) yazarak her zaman gündemde kalan bir usta. 1992'de kaybettiğimiz Asimov'un son zamanlarda çeşitli dizilerini birbirine son derece ticari bir anlayışla birleştirmesi ve yapıtlarındaki stilin daha da kurumlaşması dikkati çekiyordu, ama yine de içinde Asimov olmayan bir bilimkurguyu düşünmek olanaklı değil. Yalnızca Robot Bilimi'nin üç yasası bile onun bilimkurgu (hatta Robotik Bilimi) tarihine geçmesi için yeterli.

"Güç Duygusu" Asimov'un bilimadamı kimliğine yaraşır bir öykü. İnsanların matematiği unutabilecekleri fikri de bilgisayarların gelişimine bakılırsa, her geçen yıl daha da akla yakın bir olasılık haline geliyor.

JEHAN SHUMAN uzun süredir savaş halinde olan dünyadaki yetki sahibi insanlarla uğraşmaya alışmıştı. Shuman sivildi, ama kendi kendini yöneten yüksek düzey savaş bilgisayarlarını olanaklı kılacak programlama kalıpları geliştiriyordu. Generaller bu yüzden onu dinliyorlardı. Kongre komitelerinin başkanları da.

Yeni Pentagon'un özel salonunda her iki gruptan birer kişi vardı. General Weider'in yüzü uzay yanığıydı, küçük ağzı neredeyse tam bir yuvarlak olacak şekilde büzülmüştü. Kongre Üyesi Brant yumuşak yüzlü ve parlak gözlüydü. Vatanseverliğiyle ünlü olduğu için her şeye hakkı olan birinin havasıyla Deneb tütününü içiyordu.

Uzun boylu, seçkin, Birinci Sınıf Programcı Shuman, onlara korkusuzca bakıyordu.

"Baylar," dedi, "bu Myron Aub."

"Şans eseri rastladığın, alışılmamış yetenekteki kişi," dedi Kongre Üyesi Brant uysalca. "Ha." Dazlak, ufak tefek adamı dostça bir merakla inceledi. Küçük adam ise parmaklarını tedirginlik içinde çekiştirip duruyordu. Şimdiye dek böyle büyük adamların yanında hiç bulunmamıştı. Çok uzun süre önce, bütün insanların arasından yetenekli kişileri ayırt etmekte kullanılan sınavlarda başarısız olmuş ve vasıfsız işgücü içinde yerini almış, yaşlanmakta olan, alt düzey bir teknisyendi o. Bunun dışında da, büyük programcının keşfettiği ve şu anda onun için ürkütücü bir olay haline getirdiği hobisi vardı.

General Weider, "Bu gizlilik havasını çocukça buluyorum," dedi.

"Biraz sonra öyle bulmayacaksınız," dedi Shuman. "Herhangi birinin öğrenmesine izin verebileceğimiz bir şey değil bu. Aub!" Bu tek heceli ismi ısırır gibi söylerken ses tonunda emir içeren bir şeyler vardı, ama ne de olsa basit bir teknisyenle konuşan büyük bir programcıydı o. "Aub! Dokuz kere yedi kaç eder?"

Aub bir an durakladı. Solgun gözleri hafif bir kaygıyla parladı. "Altmış üç," dedi.

Kongre Üyesi Brant kaşlarını kaldırdı. "Doğru mu?"

"Kendiniz kontrol edin, sayın kongre üyesi."

Kongre üyesi cep bilgisayarını çıkardı, tırtıklı kenarlarına iki kez dokundu, avucunda yatan makineye baktı, sonra yerine koydu. "Bizi bu yeteneği sergilemek üzere mi çağırdın buraya? Bir illüzyonist!"

"Daha fazlası, efendim. Aub birkaç işlem ezberlemiş, onlarla kâğıt üzerinde hesap yapıyor."

"Kâğıt bilgisayarla mı?" dedi general. Acı çekiyormuş gibi görünüyordu.

"Hayır, efendim," dedi Shuman sabırla. "Kâğıt bilgisayarla değil. Yalnızca bir kâğıt parçasıyla. General, lütfen bir sayı söyley misiniz?"

"On yedi," dedi general.

"Siz, sayın kongre üyesi?"

"Yirmi üç."

"Güzel! Aub, bu iki sayıyı çarp ve lütfen beylere nasıl yaptığını göster."

"Peki, programcı," dedi Aub başını eğerek. Gömleğinin bir cebinden küçük bir bloknot, diğerinden de ince bir ressam kalemı çıkardı. Kâğıt üzerinde özenle birtakım işaretler yaparken alını kırılttı.

General Weider sert bir sesle araya girdi. "Görelim şunları."

Aub kâğıdı ona uzattı, Weider de, "Şey, on yedi sayısına benziyor," dedi.

Kongre Üyesi Brant da başıyla onayladı ve "Öyle," dedi, "ama sanırım herhangi biri rakamları bilgisayardan kopya edebilir. Ben de okunabilir bir on yedi yazabilirim, alıştırma yapmadan bile."

"Aub'un devam etmesine izin verirseniz, beyler," dedi Shuman soğuk bir sesle.

Aub devam etti, eli biraz titriyordu. Sonunda hafif bir sesle, "Sonuç üç yüz doksan bir," dedi.

Kongre Üyesi Brant bilgisayarını bir kez daha çıkardı ve çalıştırdı. "Godfrey aşkına, gerçekten de öyle. Nasıl tahmin etti?"

"Tahmin değil, sayın kongre üyesi," dedi Shuman. "Sonucu hesapladı. Şu kâğıt üzerinde."

"Zırva," dedi general sabırsızca. "Hesaplamak başka şey, kâğıt üzerine işaretler yapmak başka şey."

"Açıkla, Aub," dedi Shuman.

"Peki, programcı. Beyler, işte on yedi yazıyorum, onun tam altına da yirmi üç yazıyorum. Sonra diyorum ki: yedi kere üç—"

Kongre üyesi yumuşak bir sesle araya girdi, "Bir dakika Aub, problem on yedi kere yirmi üçtü."

"Evet, biliyorum," dedi küçük teknisyen açıksözlülükle, "ama yedi kere üç diyerek başlıyorum, çünkü böyle işliyor. Şimdi, yedi kere üç yirmi bir eder."

"Ya bunu nereden biliyorsun?" diye sordu kongre üyesi.

"Anımsıyorum. Bilgisayarda hep yirmi bir ediyor. Birçok kez kontrol ettim."

"Yine de bu her zaman yirmi bir edeceği anlamına gelmez, değil mi?" dedi kongre üyesi.

"Belki de," dedi Aub kekeleyerek. "Ben matematikçi değilim. Ama her zaman doğru yanıtı elde ediyorum, anlıyor musunuz?"

"Devam et."

"Yedi kere üç yirmi bir eder, bu yüzden yirmi bir yazıyorum. Sonra bir kere üç üç eder, bu yüzden yirmi birin ikisinin altına üç yazıyorum."

"Neden ikinin altına?" dedi Kongre Üyesi Brant hemen.

"Çünkü—" Aub çaresizce, desteklemesi için amirine baktı. "Açıklamak güç."

Shuman, "Eğer şu an için yaptığının doğruluğunu kabul ederse-
niz, ayrıntıları matematikçilere bırakabiliriz," dedi.

Brant yatıştı.

Aub, "Üç iki daha beş eder, bu yüzden yirmi bir elli bir olur. Şimdi onu bir süre için bir yana bırakıp yeniden başlıyoruz. Yedi kere iki on dört eder, bir kere iki ise iki. Onları şöyle yazarsak otuz dört ediyor. Şimdi otuz dördü elli birin altına şöyle yazar ve toplarsak üç yüz doksan bir eder, bu da zaten sonuç."

Bir anlık duraklama oldu, sonra General Weider, "Buna inanmıyorum," dedi. "Bu saçma sapan lafları söylüyor, sayılar icat edip onları şu ya da bu şekilde çarpıp topluyor, ama inanmıyorum. O kadar karmaşık ki, yalnızca düzenbazlık olabilir."

"Yo, hayır efendim," dedi Aub ter içinde. "Yalnızca karmaşık *görünüyor*, çünkü alışık değilsiniz. Aslında kurallar son derece basit ve bütün sayılara uygulanabiliyor."

"Bütün sayılara, öyle mi?" dedi general. "Peki öyleyse." Kendi bilgisayarını (sert hatlı bir ordu modeli) çıkardı ve gelişigüzel tuşlara bastı. "Beş yedi üç sekiz yaz o kâğıda. Beş bin yedi yüz otuz sekiz yani."

"Evet efendim," dedi Aub yeni bir sayfa alarak.

"Şimdi," tuşlara yeniden bastı, "yedi iki üç dokuz. Yedi bin iki yüz otuz dokuz."

"Evet efendim."

"Şimdi bu ikisini çarp."

"Biraz zaman alacak," dedi Aub titrek bir sesle.

"Olsun," dedi general.

"Devam et Aub," dedi Shuman katı bir sesle.

Aub eğildi ve işe koyuldu. Bir sayfa, sonra bir sayfa daha aldı. Sonunda general saatini çıkarıp baktı. "Büyü yapman bitti mi, teknisyen?" dedi.

"Hemen hemen, efendim. İşte, efendim. Kırk bir milyon, beş yüz otuz yedi bin üç yüz seksen iki." Sonucu oluşturan karalanmış rakamları gösterdi.

General Weider acı acı gülümsedi. Bilgisayarındaki çarpma düğmesine bastı ve dönüp duran rakamların durmasını bekledi. Sonra baktı ve şaşkın bir çığlıkla, "Galaksi aşkına," dedi, "adam bildi!"

Dünya Federasyonu Başkanı görevinde bitkin düşmüştü ve ancak tek başınayken duyarlı yüzünde yerleşik bir melankoli ifadesi belirmesine izin veriyordu. Deneb savaşı, o hareketli ve popüler başlangıcından sonra, yalnızca manevralar ve karşı manevralardan oluşan pis bir işe dönüşmüştü. Dünyada memnuniyetsizlik gün geçtikçe artıyordu. Deneb'de de artıyor olabilirdi.

Şimdi ise, önemli bir komite olan Askeri Ödenekler Komitesi Başkanı ve Kongre Üyesi Brant, yarım saatlik randevusunu büyük bir neşeyle, istifini bozmadan, saçma sapan şeyler söyleyerek geçiriyordu.

"Hesap makineleri olmadan hesap yapmak," dedi başkan sabırsızca, "tanımı gereği bir çelişki."

"Hesaplamak," dedi kongre üyesi, "yalnızca verilerle uğraşma sistemidir. Bir makine de yapabilir bunu, bir insan beyni de. Bir örnek göstereyim." Yeni öğrendiği becerileri kullanarak toplamalar ve çarpımlar yaptı; ta ki başkan, istememesine karşın, ilgileninceye dek.

"Bu her zaman işliyor mu?"

"Her zaman, başkanım. Kusursuz."

"Öğrenmesi zor mu?"

"Gerçekten öğrenmek bir haftamı aldı. Sanırım siz daha başarılı olursunuz."

"Peki," dedi başkan düşünerek, "ilginç bir sosyete oyunu, ama ne işe yarıyor?"

"Yeni doğan bir bebek ne işe yarar, başkanım? Şu anda bir işe yaramıyor, ama bunun makineden kurtulmaya giden yolu açtığını görmüyor musunuz? Deneb savaşının," dedi kongre üyesi, kalktı ve sesi bazı kamuya açık tartışmalarda kullandığı tonlara büründü, "bilgisayarların bilgisayarlar karşı yürüttüğü bir savaş olduğunu düşünün başkanım. Onların bilgisayarları bizim silahlarımıza karşı aşılmaz bir savunma ağı örüyor, bizimkilerse onlarınkine karşı aynısını örüyor. Biz bilgisayarlarımızın verimliliğini artırırsak onlar da artırıyor, bu yüzden beş yıldır hassas ve kazançsız bir denge sürüyor.

"Şimdi elimizde bilgisayarın ötesine geçecek, üstünden atlayacak, içinden geçecek bir yöntem var. Hesaplama mekaniğini insan düşüncesiyle birleştireceğiz; akıllı bilgisayarlar denk şeyler olacak elimizde; milyarlarcası. Sonuçların ne olacağını şu anda ayrıntılarıyla kestiremiyorum, ama sayısız olacak. Eğer Deneb bizden önce davranırsa, inanılmaz bir felakete yol açabilir."

Başkan tedirginlikle, "Ne yapmamı istiyorsunuz?" dedi.

"İnsan hesabı üzerine gizli bir projenin oluşturulması için yönetimin gücünü kullanın. İsterseniz Sayı Projesi adını verelim. Ben kendi komiteme kefil olabilirim, ama yönetimin arkamda olması gerek."

"Peki insan hesabı nereye kadar gidebilir?"

"Sınırı yok. Bu keşfi bana ilk olarak sunan Programcı Shuman'a göre—"

"Tabii ki Shuman'ın adını duydum."

"Evet. Şey, Dr. Shuman bana kuramsal olarak bilgisayarın yapıp da insan beyninin yapamayacağı hiçbir şey olmadığını söylüyor. Bilgisayar yalnızca belirli bir miktar veriyi alıp onun üzerine belirli sayıda işlem yapıyor. İnsan beyni de aynı süreci taklit edebilir."

Başkan biraz düşündü. "Eğer Shuman böyle diyorsa," dedi, "inanmam gerekiyor kuramsal olarak. Ama, pratikte, insan bir bilgisayarın nasıl işlediğini nereden bilebilir?"

Brant sevimli sevimli güldü. "Şey, başkanım, ben de aynı soruyu sordum. Anlaşılan, bir zamanlar bilgisayarların tasarımı doğrudan

insanlar tarafından yapılmıştı. Tabii ki bunlar basit bilgisayarlar-
mış, bilgisayarların daha ileri bilgisayarların tasarımında rasyonel
kullanımına başlanmadan önceki dönemde."

"Evet, evet. Devam et."

"Anlaşılan teknisyen Aub'un hobisi bu eski aygıtların tamiriy-
miş, bununla uğraşırken de ayrıntılarını incelemiş ve onları taklit
edebileceğini fark etmiş. Size az önce gösterdiğim çarpma işlemi
bilgisayarların çalışmasının bir taklidi."

"Şaşırtıcı!"

Kongre üyesi nazikçe öksürdü. "Başkanım, bir başka noktayı
daha belirtmem gerekirse – bu işi ne kadar ileri götürebilsek, fede-
ral hükümetin çabalarını, bilgisayar üretimi ve bakımından başka
alanlara o kadar fazla yönltebiliriz. İnsan beyni yönetimi ele alın-
ca, enerjimizin çok daha büyük bir kısmı barış zamanı işlerine ayrı-
labilir ve savaşın sokaktaki adamın üzerindeki etkisi azalır. Bu en
çok iktidardaki partinin işine yarar doğal olarak."

"Ha," dedi başkan. "Anlıyorum. Peki, oturun kongre üyesi, otu-
run. Bunu düşünmek için biraz zaman gerek bana... Ama bu arada,
bana şu çarpma numarasını bir daha gösterin. Bakalım hileyi yaka-
layabilecek miyim?"

•

Programcı Shuman işleri aceleye getirmemeye çalışıyordu. Loesser
tutucuydu, hem de çok tutucu, bilgisayarlara aynen babası ve büyük-
babasının gözüyle bakıyordu. Yine de Batı Avrupa bilgisayar birliği-
ni denetliyordu; eğer Sayı Projesi'ne tüm desteğiyle katılması için
ikna edilebilirse, çok önemli şeyler başarılabilirdi.

Ama Loesser duraksıyordu. "Bilgisayarlar üzerindeki denetimi-
mizi gevşetme fikrini sevdiğimden emin değilim. İnsan akli biraz
kaptisli bir şey. Bilgisayar aynı probleme her seferinde aynı yanıtı
verir. İnsan aklının aynı şeyi yapacağından nasıl emin olabiliriz?"

"Hesaplayıcı Loesser, insan akli yalnızca gerçekleri elden geçi-
rir. Bu işi insan aklının ya da bir makinenin yapması fark etmez.
Yalnızca araç bunlar."

"Tabii, tabii. İnsan aklının bilgisayarı taklit edebileceğine dair gösterinizi izledim, ama bana biraz havada gibi geliyor. Kuramı kabul edebilirim, ama kuramın uygulamaya dönüştürülebileceğini düşünmek için ne gibi bir nedenimiz var?"

"Sanırım nedenimiz var, efendim. Ne de olsa bilgisayarlar her zaman yoktu. Kadırgaları, taş baltaları ve demiryolları olan mağara adamlarının bilgisayarları yoktu."

"Belki de hesap yapmıyorlardı."

"Öyle olmadığını biliyorsunuz. Bir demiryolunun ya da ziggu-ratın yapılması bile biraz hesap gerektiriyordu, bütün bu hesaplar bizim bildiğimiz türden bilgisayarlar olmadan yapılmış olmalı."

"Gösterdiğiniz şekilde hesap yaptıklarını mı öne sürüyorsunuz?"

"Büyük olasılıkla hayır. Ne de olsa bu yöntem –bu arada, buna 'grafitik' adını veriyoruz, eski Avrupa dilinde 'yazmak' anlamına gelen 'grafo' kelimesinden türeterek– bilgisayarlardan yola çıkarak geliştirildi, bu yüzden bilgisayarlardan önce gelişmiş olamaz. Yine de mağara adamlarının bir yöntemi olmalıydı, öyle değil mi?"

"Yitik sanatlar! Yitik sanatlardan bahsedecekseniz–"

"Hayır, hayır. Yitik sanat meraklılarından değilim, bazı yitik sanatlar olabileceğine inansam da. Ne de olsa insanlar hidroponikten önce tahıl yiyordu; ilkel insanlar tahıl yiyorsa tahıl toprakta yetişmiş olmalı. Başka ne yapmış olabilirler ki?"

"Bilmiyorum, ama toprakta tahıl yetiştirilebileceğine gözümle görmeden inanmam. İki taşı birbiri ne sürterek ateş yakılabileceğine de ancak gördükten sonra inanırım."

Shuman yatıştırıcı bir tavır takındı. "Peki, yalnızca grafitiğe bağlı kalalım. Grafitik, inceltme sürecinin yalnızca bir parçası. Hantal aygıtlarla ulaşım, yerini doğrudan madde iletimine bırakıyor. İletişim aygıtları gittikçe küçülüyor ve daha verimli çalışıyor. Örneğin cep bilgisayarınızı bin yıl öncekinin hantal aygıtlarıyla karşılaştırın. O halde neden son adımı atıp bilgisayarları tümünden bırakmayalım? Gelin efendim, Sayı Projesi başlamış bir süreç; ilerlemeler şimdiden hissedilir düzeyde. Ama yardımınızı istiyoruz. Eğer vatanseverlik sizi harekete geçiremezse, işin içindeki entelektüel macerayı düşünün."

Loesser kuşkuyla, "Hangi ilerleme?" dedi. "Çarpma dışında ne yapabiliyorsunuz? Üstel bir fonksiyonun integralini alabiliyor musunuz?"

"Zamanla, efendim. Zamanla. Geçen ay bölme yapmayı öğrendim. Tam ve kesirli kalanları bulabiliyorum, üstelik doğru olarak."

"Kesirli kalanlar mı? Kaç basamağa kadar?"

Shuman ses tonunu değiştirmemeye çalıştı. "İstediğiniz kadar."

Loesser'in alt çenesi sarktı. "Bilgisayar olmadan mı?"

"Bir problem sorun."

"Yirmi yediyi on üçe bölün. Altı basamağa kadar."

Beş dakika sonra Shuman, "iki nokta sıfır yedi altı dokuz iki üç," dedi.

Loesser sonucu kontrol etti. "Şey... İşte bu şaşırtıcı. Çarpma beni çok fazla etkilemedi, çünkü ne de olsa tamsayılarla ilgiliydi, ben de birtakım oyunlarla yapılabileceğini düşündüm. Ama kesirler—"

"Yalnızca bu kadar da değil. Yeni bir gelişme var; şu anda çok gizli ve doğruyu söylemek gerekirse, bahsetmemem gerek. Yine de – kare kök cephesinde önemli ilerlemeler kaydetmiş olabiliriz."

"Kare kök mü?"

"Bazı zor noktaları var, henüz hataları çözemedik, ama bu bilimi keşfeden ve onunla ilgili inanılmaz bir sezgisi olan Teknisyen Aub, problemi hemen hemen çözdüğünü söylüyor. Ayrıca o yalnızca bir teknisyen. Sizin gibi eğitim görmüş ve yetenekli bir matematikçi, hiç zorluk çekmeyecektir."

"Kare kök," diye mırıldandı Loesser ilgiyle.

"Küp kökler de. Bizimle misiniz?"

Loesser aniden elini uzattı. "Sizinleyim."

General Weider odanın ucunda yukarı aşağı yürüyor, dinleyicilerine, bir grup inatçı öğrenciye ders veren vahşi bir öğretmen gibi hitap ediyordu. Dinleyicinin Sayı Projesi'nin başındaki sivil bilimadamlarının olması onun için hiçbir şeyi değiştirmiyordu. General en yetkili kişiydi, her zaman geçerliydi bu.

"Tamam, kare kök iyi," dedi. "Kendim çözemiyorum, ayrıca yöntemleri de anlamıyorum, ama iyi. Yine de Proje bazılarınızın temel noktalar diyeceği yönleri sapmayacaktır. Savaş bittikten sonra grafitikle istediğiniz gibi oynayabilirsiniz, ama şu anda çözecek çok özel ve pratik sorunlarımız var."

Uzak bir köşede Teknisyen Aub kendini zorlayarak, dikkatle generali dinliyordu. Artık bir teknisyen değildi, doğal olarak, görevlerinden ayrılmış ve Proje'ye atanmıştı, etkileyici bir unvanı ve iyi bir ücreti vardı. Ama doğal olarak toplumsal ayrım hâlâ geçerliydi ve yüksek kademedeki bilimsel önderler onu hiçbir zaman kendilerine eşit görmeye yanaşmayacaklardı. Aub'un hakkını vermeli, o da bunu istemiyordu. Onlar onun yanında ne kadar rahatsızsa, o da onların yanında aynı derecede rahatsız oluyordu.

General, "Amacımız basit, beyler," diyordu. "Bilgisayarları devreden çıkarmak. Bilgisayarı olmayan bir uzay gemisi, bilgisayarın yönettiği bir gemiye göre beşte bir kısa zamanda ve onda bir maliyetle üretilebilir. Eğer bilgisayarı devreden çıkarabilirsek Deneb'li-lerin beş katı, on katı büyük filolar kurabiliriz.

"Bunun bile ötesinde bir şeyi düşünüyorum. Şu anda hayal gibi gelebilir, yalnızca bir düş gibi; ama gelecekte insanlı roketi görüyoruz!"

Dinleyicilerden bir mırıltı yükseldi.

General devam etti. "Şu anda temel darboğazımız, roketlerin zekâsının sınırlı olması. Onları denetleyen bilgisayarlar ancak belli bir büyüklükte olabiliyor, bu yüzden de roket savunma sistemlerindeki değişiklikleri yeterince karşılayamıyorlar. Çok az roket, o da başarabilirse, hedefine ulaşabiliyor. Roket savaşı sona eriyor; neyse ki bizim için olduğu kadar, düşman için de.

"Öte yandan içinde bir ya da iki insan olan ve uçuşu grafitikle denetlenen bir roket daha hafif, daha hareketli ve daha zeki olur. Zaferi kazanmamız anlamına gelecek bir fark oluşturabilir bizim için. Bunun yanında, beyler, savaşın zorunlulukları bizi bir şeyi anımsamaya itiyor. Bir insan bir bilgisayardan daha kolay gözden çıkarılabilir. İnsanlı roketler, bilgisayarlı roket kullanan hiçbir komutanın cesaret edemeyeceği kadar büyük sayılarda fırlatılabilir—"

Çok daha fazlasını söyledi, ama Teknisyen Aub beklemedi.

•

Odasında yalnız kalan Teknisyen Aub arkasında bırakacağı not üzerine uzun uzun çalıştı. Sonunda not aşağıdaki şekli aldı:

"Şu anda grafitik adı verilen şey üzerinde çalışmaya başladığımda, benim için bir hobiden başka bir şey değildi. Bu uğraşta ilginç bir eğlenceden, bir beyin jimnastiğinden fazla bir şey görmüyordum.

"Sayı Projesi başladığında başkalarının benden daha bilge olduğunu düşündüm, grafitik insanlığa yararlı olacak şekilde kullanılabilir, belki de gerçekten kullanışlı madde iletimi aygıtlarını üretmeye yarayabilirdi. Ama şimdi, yalnızca ölüm ve yıkım için kullanılacağını görüyorum.

"Grafitiği keşfetmiş olmaktan gelen sorumluluğu taşıyamıyorum."

Sonra bir protein depolarizatörünün odağını kendine çevirdi ve anında, acısız bir şekilde öldü.

Küçük teknisyenin mezarının başında duruyorlar, onun büyük buluşuna saygı gösteriyorlardı.

Programcı Shuman diğerleriyle birlikte başını eğmişti, ama etkilanmemişti. Ne de olsa teknisyen kendine düşeni yapmıştı, artık ona gereksinim yoktu. Aub grafitiği başlatmış olabilirdi, ama artık başladığına göre, şaşırtıcı bir şekilde, başarıyla, insanlı roketler ve daha kimbilir neler gerçekleştirene kadar, kendi başına sürüp gidecekti.

Dokuz kere yedi altmış üç eder, diye düşündü Shuman büyük bir tatmin duygusuyla, ve bunu öğrenmek için bilgisayara gereksinimim yok. Bilgisayar kafamın içinde.

Bunun ona verdiği güç duygusu gerçekten şaşırtıcıydı.

STANISLAW LEM

MASKE

Stanislaw Lem'in yapıtlarını kabaca ikiye ayırmak olanaklı. Bir yanda Solaris'in izinden giden ve biraz gizemli (bazılarına göre biraz metafiziğe bulaşmış), biraz bilimsel yapıtlar, ikincisinde ise dizginlenmemiş bir mizah duygusuyla yüklü ve "Satir" geleneğinden gelen yapıtlar. Bu iki tür yapıtı bir araya getirebilmek herhalde ancak Lem gibi bir yazarın yapabileceği bir şey. Anglosakson yazarlar arasına girip Bilimkurgu Onur Salonu'na resmi asılabilecek ender yazarlardan biri Lem.

"Maske" Lem'in "ciddi" yapıtlarından biri. Hiç de bilimkurgu havası vermeyen başlangıcı, gizemli havası ve içerdği alegoriyle oldukça değişik bir öykü.

BAŞLANGIÇTA karanlık ve soğuk alevler ve bitmek bilmeyen gök gürültüleri vardı; kömür karası, büklüm büklüm kancalar gibi kıvılcım zincirleri, beni içinden geçiren ve metal yılanlar, ben olan "şey"e hortum gibi yassı kafalarıyla dokundular ve böyle her dokunuşla keskin, neredeyse zevk veren şimşek gibi bir titremeyle sarsıldım.

Gözler, sınırsız derinlikte, hareketsiz gözler, yuvarlak pencere-lerin arkasından beni seyrettiler ve sonra uzaklaştılar, ama belki de ilerleyen bendim; içimde uyuşukluk, saygı ve korku uyandıran, bir sonraki gözlem odasına giren bendim. Sırtüstü yaptığım bu yolculuk belirsiz bir zaman sürdü ve ilerledikçe ben olan o şey çoğaldı ve kendini bilmeye başladı, sınırlarını keşfetti; biçiminin bütününe ne zaman tam olarak kavradığımı, geride bıraktığım yerlere ne zaman dikkat etmeye başladığımı söyleyemeyeceğim. Dünya orada başla-

dı; gök gürültüleri, alevler içinde karanlık; sonra hareket durdu ve beni bana teslim eden eklemlenmiş organlar hafif çırpınışlarla biraz daha kalktılar; "ben"i kerpeten ellere bıraktılar, bir kıvılcım tekerleğinin yassı ağzına sürdüler, yok oldular; ben olan o şey hâlâ hareket-siz yatıyordu; kendisi hareket edebiliyordu artık, ama henüz vaktimin gelmediğinin tamamen bilincindeydim ve bu duyarsız eğimli yüzeyde (o sırada eğimli bir yüzeyde yatıyordum) son akım, soluk soluğa son ayınlar, titrek bir öpüş "ben"i çekti ve bu, fırlayıp ışıksız yuvarlak deliğe sürünmek için verilen işaret ve artık hiç zorlamaya gerek duymadan soğuk, düzgün, içbükey levhalara dokundum; taş kabartma gibi. Ama belki hepsi bir düştü.

Nasıl uyandığımı bilmiyorum. Anlaşılmaz hışırtılar ve serin bir loşluk anımsıyorum; ben de içindeydim, önümde dünya parıltılı bir manzarayla rengârenk uzanıyordu; eşiği aştığımda hareketlerimin ne kadar şaşkınlıkla dolu olduğunu anımsıyorum. Yukarıdan güçlü bir ışık, dikey gövdelerin renkli karmaşasına vuruyordu; kürelerini gördüm; ıslak ıslak parlayan minik düğmelerini bana çevirdiler; mırıltılar dindi ve bunu izleyen sessizlikte ben olan şey bir adım daha attı.

Ve sonra, duymadığım ama duyumsadığım bir sesle içimden bir tel koptu ve ben, artık bir dişi olarak cinsiyetimin içime akışını öyle şiddetli hissettim ki, başım döndü, gözlerimi kapadım. Gözlerim kapalı öylece dururken her yandan sözcükler üstüme geldi, çünkü ben olan kadına cinsiyetle birlikte dil de verilmişti. Gözlerimi açıp gülümsedim, ilerledim, elbiseler de benimle ilerledi; gururla yürüdüm, çemberli eteğim çepeçevre kuşatıyordu beni; nereye gittiğimi bilmeden ilerledim, çünkü bu bir saray balosuydu ve az önce yaptığım hata, yani başları küre, gözleri ıslak düğmeler sanışım, genç bir kızın aptalca gafı gibi güldürdü beni; bu yüzden sırtıttım, ama yalnızca kendimeydi gülüşüm. Çok uzak sesleri duyabiliyordum; saray erkânının onaylayan sözcüklerini, beyefendilerin gizli iç çekişlerini, hanımefendilerin kıskanç solumalarını ve "Allahaşkına kim bu genç hanım, Kont Hazretleri?" deyişlerini duydum. Ve o dev salonda, kristal örümceklerin gül yaprakları saçan ışıklar altında yürüdüm. Yaşlı hanımların boyalı yüzlerinden akan hoşnutsuzluğunda, esmer beylerin şehvetli bakışlarında kendime baktım.

Çatının kemerinden parkeye kadar inen pencerelerin ardında gece vardı; parkta ateşler yanıyordu ve iki pencere arasındaki bir girintide, mermer bir heykelin dibinde, diğerlerinden daha kısa boylu bir adam duruyordu; sarı siyah çizgili kıyafetler giymiş saraylılar etrafını çevirmişti, ona doğru salınıyor ama çembere hiç girmiyorlardı; bu tek adam yaklaşırken bana hiç bakmadı. Yanından geçerken durdum ve bana doğru bakmadığı halde, parmak uçlarımla eteğimi topladım, önünde reverans yapmak istiyormuş gibi başımı önüme eğdim ama yalnızca ellerime, ince beyaz ellerime baktım; neden bilmem, ellerimin beyazlığının, eteğimin gök mavisi üstünde parlamışlığında korkunç bir yan vardı. Ama çevresi saraylılarla kuşatılmış, zırhını kuşanmış, sarı saçlı, solgun, elinde oyuncak denebilecek kadar küçük bir hançeri olan şövalyenin önünde duran o kısa boylu bey ya da asilzade bana bakmaya tenezzül etmedi; alçak, sıkıntılı bir sesle kendi kendine konuşuyordu, çünkü başka kimse yoktu konuşacağı. Bense, reverans yapmayıp bir an onun yüzüne vahşi bir bakış fırlattım; yüzünü, esmer çarpık dudağını anımsamak istiyordum; küçük beyaz bir yara izi dudağının kenarını yukarı çekiyordu. Gözlerimi o dudaklara dikip topuklarımdan üstünde döndüm, eteklerim hışırdayarak yanından geçip gittim. Ancak o zaman bana baktı. O bir anlık, kısık, soğuk bakışını, sanki yanağında görünmeyen bir tüfek varmış, namlusu boynuma, tam altın buklelerin arasına dönükmüş gibi hissettim. Bu ikinci başlangıçtı. Geri dönmek istemiyordum ama döndüm ve eteğimi ellerimle kaldırıp yerlere kadar reverans yaptım. Sanki kumaşın sertliğinden yerin parıltısına gömülmek istiyordum. Karşımdaki kraldı. Sonra yavaşça çekildim, karşımdakinin kral olduğunu o kadar iyi ve kesinlikle nasıl bildiğime şaşıyordum; aynı zamanda uygunsuz bir şey yapmak için güçlü bir dürtü vardı içimde, çünkü aslında bilmem mümkün değilken, yine de kategorik ve yadsınamaz bir biçimde biliyorsam, o zaman bu bir düştü, düşlerde birinin burnunu çimdiklemek can yakar mıydı? Biraz korktum, çünkü istediğimi yapamıyordum, sanki içimde görünmez bir engel vardı. Duraksadım; gerçeklikle düş arasında neye inanacağımı bilemeden yürüdüm, bu arada bilgiyle doluyordum; dalgaların kıyıya vuruşu gibi her dalga yeni bir bilgi bırakıyordu, unvan ve rütbeler, salonun yarı-

sına varmışken malum olmuştu bana; ateş almış bir gemi gibi yanan şamdanların ışığında, yıpranmış, eskimiş yerlerini özenli bir ustalıklarla örtmüş bütün hanımefendilerin adlarını biliyordum.

Artık çok şey biliyordum, sanki bir karabasandan tamamen uyanmıştım, ama belleğimde hâlâ izleri vardı ve ulaşamadığım kısımlar bana beynimde iki karanlık gölge gibi göründü: geçmişim ve şimdi ki halim. Kendim hakkındaki bilgim hâlâ sıfırdı. Çıplaklığımı, göğüsleri, göbeği, baldırları, boynu, omuzları, pahalı giysilerin altında kalan ayakları bir bütün olarak hissediyordum. Göğüslerimin arasında ateşböceği gibi yanıp sönen topaz kakmalı altına dokundum; yüzümdeki ifadeyi de duyumsuyordum, hiçbir şey ele vermiyordu yüzüm; bakanların aklı karışıyordu herhalde, çünkü gülümsüyorum sanıyorlardı ama ağzıma, gözlerime, kaşlarıma daha iyi baksalar, en ufak bir keyif, hatta bir kibarlık gülümsemesinin bile izini bulamazlardı. O zaman gözlerime bakarlardı, ama gözlerim son derece sakin; yanaklarıma, çeneme bakıp bir gülümseme izi ararlardı, ama uçarı gamzelerim yoktu; yanaklarım düzgün ve beyazdı; çenem dik katli, sessiz, ciddi ve en az boynum kadar mükemmeldi; hiçbir açık vermiyordu. Bakan kişi tedirgin olurdu o zaman; neden benim gülümsediğim sanısına kapıldığını anlayamazdı; kuşkularının ve güzelliğimin yarattığı şaşkınlık içinde kalabalığa karışır ya da derin bir reveransın arkasına saklanırdı.

Ama hâlâ bilmediğim iki şey vardı ki, belli belirsiz bir biçimde de olsa, bunların en önemli şeyler olduğunun farkındaydım. Kralın beni neden görmezden geldiğini, güzelliğimden korkmadığı ve bana sahip olmak istemediği halde neden gözlerime bakmadığını anlamıyordum; onun için gerçekten değerli olduğumu, açıklayamayacağım bir şekilde değerli olduğumu hissediyordum; sanki onun işine yaramıyordum, sanki bu parıltılı salonun dışından biri, lentoların üstünde dövme tunçtan hanedan armaları arasına kakılmış ayna gibi cilalı rengârenk parke taşları üstünde dans etmek için yaratılmamış biriydim onun için; oysa yanından geçerken kralın isteğinin ne olduğunu tahmin etmemi sağlayacak hiçbir düşünce geçmemiştik aklımdan; arkamdan görünmez bir namludan çıkmış da olsa kaçak ve ilgisiz bir bakış fırlattığında da, solgun bakışlarını diktığı kişinin

ben olmadığımı anladım; o gözler kara gözlükler ardından bakmalıydı dünyaya, çünkü bakışları, iyi denetlediği yüzünden farklıydı, yalan söylemiyordu ve zarafet denizinde, bir leğenin dibinde kalmış kirli tortu gibi duruyordu. Hayır, gözleri uzun zaman önce atılmış, gizlenmesi gereken, gün ışığına dayanamayan gözlerdi.

Ama benden ne istiyordu, ne? Bu konuda düşünmeye fırsat bulamadım, çünkü başka bir şey dikkatimi çekti. Ben burada herkesi tanıyordum, ama beni kimse tanıımıyordu. O hariç, muhtemelen sadece kral hariç! Kendime ilişkin bilgim de parmak uçlarımdaydı artık; adımlarımı yavaşlatırken duygularım garipleşti; salonun dörtte üçünü geçmiştim bile ve rengârenk kalabalığın, şakaklarına kır düşmüş duyarsız çehrelerin, pıhtılaşmış pudranın altında terleyen kırmızı yüzlerin, kurdeleler, madalyalar ve örülmüş püsküllerin arasından bir koridor açıldı – insanlar aralarından bir kraliçe gibi geçmem için kenara çekildiler, gözler beni izliyordu, peki ben nereye yürüyordum?

Kime?

Ya ben kimdim? Düşünceler düşünceleri akıcı bir maharetle izledi; bir anda kendi durumumla bu çok seçkin kalabalık arasındaki özel uyumsuzluğu kavradım; çünkü her birinin bir tarihi, ailesi, şu ya da bu nişanı, entrikalarla, ihanetlerle kazanılmış soyluluğu vardı ve her biri sefil gururunu balon gibi şişirip, kişisel geçmişini ardında, çölde arabaların kaldırdığı toz gibi peşinden sürükleyerek dolaşıyordu; bense çok uzaktan gelmiştim; sanki bir değil, birçok geçmişim vardı, çünkü buralardakilerin benim kaderimi anlayabilmesi ancak onların törelerine, bu yabancı ama yine de bildik dile parça parça çevrilmesiyle mümkündü; bu yüzden onların anlayışına ancak yaklaşık bir şeyler sunabiliyordum ve seçtiğim her işaretle onlar için farklı bir insan olacaktım. Ya kendim için? Hayır... ama belki de evet; sular taşıp, boş kıraç bir toprağı, o güne dek sağlam kalmış bentleri yıkarak nasıl doldurursa, salona girdiğimde içime öyle dolan bilgilerden fazlasını bilmiyordum ve bunun ötesinde ancak mantık yürütebiliyordum. Aynı anda birden fazla şey olunabilir mi? Hepsi terk edilmiş çok sayıda geçmişin bir türevi olabilir miydim? Belleğin karmaşasından çıkarsadığım mantığım bunun olanaksız oldu-

ğunu, tek bir geçmişim olması gerektiğini söylüyordu; eğer Kont Tlenix'in kızıysam, Nedime Zoraenna'ysam, genç Virginia'ysam, Langodot'ların denizaşırı krallığında Valando klanı beni öksüz bıraktıysa, düşle gerçeği ayırt edemiyorsam, düş görüyorum demek değil midir? O sırada bir yerde orkestra çalmaya başladı ve balo bir heyelan gibi harekete geçti. Kişi daha gerçek bir gerçekliğe, bir uyanıştan uyanmaya nasıl inandırabilir kendini?

Can sıkıcı bir kafa karışıklığı içinde yürüyordum artık; her adıma dikkat ediyordum, çünkü baş dönmesi geri gelmişti, ben buna yükseklik korkusu diyordum. Kraliçe edamı zerrece bırakmadım yürürken, ama korkunç bir çaba harcamam gerekti (korkunçtu ama belli etmedim; zaten belli olmamak için güç verilmişti bana); uzaktan bir adamın gözlerinden yardım geldiğini hissedene kadar... Yarı açık bir pencerenin alçak pervazına oturmuştu; brokar perde bir eşarp gibi omzundan sarkıyordu; perdede kızıl tüylü aslanlar, taçlı, dehşetli yaşlı aslanlar pençelerinde Cennet Bahçesi'nin zehirli elmalarına benzeyen küreler, asalar taşıyorlardı. Aslanlı, pahalı karalar giymiş bu adamda doğal bir umursamazlık vardı sanki, ama beyefendilerin kılıklarındaki yapay boşvermişlikten çok farklıydı onunki. Bu yabancı, züppe, dalkavuk ya da saraylı değildi; yaşlı da değildi; o gürültü patırtı içinde köşesinden bana baktı, benim kadar yapayalnızdı. Çevresi, puolarını kendilerinin birer kopyası olan başkalarının gözü önünde kâğıt paralarla yakan, altın dükaları yeşil çuha ya, havuzdaki kuğulara hindistancevizi atar gibi fırlatan adamlarla doluydu; bu tipler için hiçbir davranış aptalca ya da onursuz olamazdı, şanlarının, yaptıkları her şeyi onurlandırmaya yettiğini düşünürlerd. Adam bu salona her bakımdan yabancıydı ve saltanat aslanlarıyla süslü brokar kumaşa gösterdiği görünürde tesadüfi saygı (kumaşın omzunu sarmasına, kraliyet morunun yanağına yansımaya izin vermişti) çok ince bir alaydı sanki. Genç değildi; tüm gençliği kara, hafif şehla gözlerinde ışıltıyordu; yanındaki obur ve uslu köpek edalı ufak, tıknaz, kel adamı dinliyor ya da belki dinlemiyordu. Ayağa kalkınca, perde sahte, atılan bir süs eşyası gibi kolundan kayd, mecburen göz göze geldik, ama ben hemen kaçırdım bakışlarımı. Yemin ederim. Yine de o yüz gözlerimin arkasına kazındı; sanki bir-

den kör olmuştum, kulaklarım zor işitir olmuştu; öyle ki müzik yerine bir an yalnızca kendi nabız atışımı duydum. Ama yanılıyor olabiliyim.

İnanın ki çok olağan bir yüzdü. Hatlarında, zeki insanlarda hep görülen gösterişsiz güzelliğin asimetrisi vardı, ama kendi parlak, keskin, kendine zarar verecek kadar delici aklından yorulmuş olmalı diye düşündüm. Mutlaka geceleri kendi kendini yiyip bitiriyordur (bunu büyük bir yük gibi taşıdığı belliydi) ve bazı anlarında, bir ayrıcalık ya da yeti değil, sakatlık olan zekâsından kurtulmak istiyordur; sürekli düşünmek ona acı veriyordur, hele kendi başınayken ve herhalde sık sık kendi başına kalıyordur, her yerde ve dolayısıyla burada da. Modaya uygun, ama sanki terziyi özel olarak uyarmış, üstünc yapışmayan giysi dikmeye zorlamış gibi bol duran giysisinin altındaki bedeni, çıplak halini düşündürdü bana. Bu çıplaklık oldukça dokunaklıydı herhalde; şişlikler, sinir düğümleri, kalın kirişlerden oluşan, yılansı, görkemli, atletik, kaslı ve hâlâ çiftleşme umudunu yitirmemiş yaşlı kadınların iştahını kabartacak erkek bedenlerinden değildi. Yalnızca başında vardı o erkeksi güzellik. Ağzında dehanın kıvrımı, kaşlarında ve kaşlar arasındaki yarıta kızgın sabırsızlık, o güçlü, yağdan parlayan burunda kendi gülünçlüğüünün bilinci... Yo, yakışıklı bir adam değildi, çirkinliği çekici olanlardan da değildi, sadece farklıydı ve bakışlarımız karşılaştığında içime garip bir uyuşukluk çökmemiş olsa, kesinlikle dönüp yürürdüm.

Doğru, bunu yapsaydım, o çekim alanının dışına kaçmayı başarsaydım, merhametli kral derhal armalı yüzüğünü şöyle bir döndürüp, gözbebekleri iğne başı gibi, feri kaçmış gözünün ucuyla bana bakardı ve ben dönerdim. Ama o anda ve orada bunu bilemezdim, o bakışların tesadüfi karşılaşmalar olduğunu fark etmedim, yani bu bakışın, iki yaratığın irislerindeki kara deliklerin –nihayet deliktir bunlar– kısa karşılaşması olduğunu anlamadım, kafatasının oyuklarında çevik hareketlerle kayan delikler olduğunu fark etmedim. Tüm bunların önceden belirlenmiş olduğunu fark etmedim, nasıl edebildirdim?

Tam gidiyordum ki, kalktı ve koluna takılan brokarın saçağını "komedi bitti" der gibi silkip bana doğru yürüdü. İki adım attı, dur-

du; şüpheye yer vermeyen bu hareketin ne kadar küstahça olduğunu, tanımadığı güzel bir kadının arkasından bandoyu takip eden mahal-le delisi gibi yürümenin ne kadar şapşalca görüneceğini fark etmişti; sonra bir elimi kapadım, öbür elimle bileğime takılı duran yelpazeyi aşağı kaydırdım. Düşün diye. Ve o derhal...

Yelpazenin sedef kakma sapının üstünden birbirimize baktık. Harika ve korkunç bir andı, soğuk bir bıçak gırtlığımı deldi sanki, sözcükler boğazıma mihlandı, sesimin çıkmayacağını, çıkarsa kar-ga gibi gıklayacağımı hissettim. Başımı salladım ve bu hareketim de bir önceki gibi oldu, bana bakmayan krala reveransımı tamamlamadığım zamanki gibi.

İşaretime yanıt vermedi; içinde kendisinden beklemediği şeyler oluyordu, çok şaşırmış, irkilmişti. Biliyorum, çünkü daha sonra söyledi bana, ama söylemeseydi de bilirdim.

Bir şey söylemek istiyordu, o sırada şapşal bir hali olduğundan emindi ve böyle görünmek istemiyordu, ben de bunu biliyordum.

"Hanımefendi," dedi, boğazını temizleyerek, "yelpazeniz..."

Onu da, kendimi de denetim altına almıştım artık.

"Beyefendi," dedim, sesimin tonu oldukça kısıktı, farklıydı, ama o normal sesim sanacaktı, hiç duymamıştı çünkü, "tekrar mı düşüreyim?"

Ve gülümsedim; hayır, baştan çıkarıcı, tahrik edici, parlak bir gülüş değildi. Gülümsedim, çünkü yanaklarımın kızardığını hissediyordum. Bu kızarma bana ait değildi, yanaklarıma yayılıyordu, yüzüme sahip çıkıyordu, kulak memelerimi pembeleştiriyordu, mükemmelen hissediyordum, oysa utanmamıştım, heyecanlı da değildim, tanımadığım bu adama hayran da olmamıştım, bir sürü saraylının arasında biriydi sadece. Hatta şunu da söyleyeyim, bu kızarmayla hiçbir ilgim yoktu, salonun eşiğini aşip aynalı zemine adımımı ilk attığımda içime dolan bilgi nereden geldiyse bu da oradan geliyordu. Kızarma, sarayın görgü kurallarından biriydi belli ki, yelpaze, telli etek, topazlar ve saç modeli gibi gerekliydi. İşte bu yüzden, o kızarmayı önemsizleştirmek, etkisiz kılmak, yanlış sonuçlara varılmasını önlemek için gülümsedim, eğlenmeyle alay arasındaki sınırda gülümsedim ona. O da sessizce güldü, sanki kendine gülü-

yordu, gülmenin kesinlikle yasak olduğunu bilen ve bu yüzden de kendini tutamayan bir çocuğun gülüşü gibiydi. Bir anda gençleşmişti bu haliyle.

"Bana bir saniye izin verirsiniz," dedi birden ciddileşerek, aklına bir şey gelmiş gibi, "sözlerinize layık bir yanıt, yani zekice bir karşılık bulabilirim. Ne yazık ki iyi fikirler aklıma yalnızca merdivenlerde gelir benim."

"Uydurma yeteneğiniz bu denli zayıf mı yani?" diye sordum, dikkatimi yüzüme ve kulaklarıma toplamıştım, çünkü bu ısrarlı kızarma hali beni sinirlendirmeye başlamıştı, özgürlüğümü istila ediyordu. Farkındaydım, kralın beni kaderime teslim etme kararının bir parçasıydı bu da.

"Herhalde, 'Bu durumu nasıl düzeltmeli, yapacak bir şey yok mu?' diye eklemeliydim," diye devam ettim. "Siz de hayır derdiniz, güzelliğiyle Mutlak Varlığın gözle görünür kanıtı olan bu kadının karşısında yapacak hiçbir şey yok. Sonra orkestranın iki ölçüsüyle ikimiz de ağırbaşlılığımızı takınır, konuşmayı büyük bir incelikle sıradan saray konuşmasına dönüştürürüz. Ama bu tür konuşmalarda pek rahat değilsiniz galiba, belki en iyisi hazırcevaplık yarışına girmemek..."

Bu sözleri duyunca benden gerçekten korktu, ne diyeceğini bilemedi. Gözleri vakurdu, sanki bir fırtınada açıkta kalmıştık, kiliseyle ormanın arasında, ya da boşlukta.

"Kimsiniz siz?" dedi sertçe. Artık şaka yapmıyordu, oyun da oynamıyordu, yalnızca benden korkuyordu. Bense ondan hiç korkmuyordum hem de hiç! Oysa telaşa kapılmalıydım; çünkü yüzünü hissediyordum, gözenekli derisi, asi kıllı kaşları, kulaklarının geniş kıvrımları, hepsi içimde o zamana dek varlığını bilmediğim beklentiyle bütünleşiyordu, sanki içimde onun banyo edilmemiş negatifini taşıyordum ve şimdi resim tamamlanmıştı. Ama o benim ölüm fermanım da olsa korkmuyordum ondan. Ne kendimden, ne ondan. Ama bu ilişkinin içsel, hareketsiz gücü tüylerimi diken diken ediyordu; bir insan gibi değil, bir saat gibi titriyordum, akreple yelkovan bir araya gelip saati çalmak için sessizce hareket ettiklerinde nasıl titrerlerse öyle. Yine de sessizdim. O ürperişi kimse fark edemezdi.

"Size yavaş yavaş anlatacağım," dedim çok sakın. Gülümsedim hafifçe; önemsiz bir gülümseme, hastaları neşelendirmek için gülümsenir ya, işte öyle. Ve yelpazemi açtım.

"Bir kadeh şarap içerim. Ya siz?"

Başıyla onayladı. Ona yabancı gelen, üstüne uymayan, bu hantal davranış tarzını ikinci bir deri gibi taşımaya çalışıyordu. Ve salondaki yerimizden yürümeye başladık; parkede şamdanlardan damlayan sedefli mum derecikleri akıyordu, mumların isisi arasında omuz omuza yürüdük; dibinde, inci beyazı kuşanmış uşakların kadehlere içki doldurduğu bir duvara geldik.

O gece kim olduğumu söylemedim ona, yalan söylemek istemiyor, gerçeği kendim de bilmiyordum. Gerçek kendiyle çelişemez; ben aynı anda bir nedime, bir kontes, bir öksüzdüm, bütün bu secceler içimde döneniyordu, ben karar verdiğim anda biri varlık kazanabilirdi. Gerçeğin benim seçişim ve kaprisime göre belirleneceğini anlamıştım artık, ben hangisini seçersem diğer imgeler uçup gidecekti ama bu olasılıklar arasında kararsızdım çünkü bunlarda bir bellek oyunu var gibi geliyordu. Belleğini yitirmiş, akrabalarının ilgisinden onları endişeye boğarak kaçmış bir kaçık mıydım yoksa? Onunla konuşurken, "Deli bir kadınsam," diye düşündüm, "her şey iyi bitecek. İnsan kendini delilikten bir düştten kaçır gibi kurtarabilir. Her iki halde de umut var."

Gecenin geç saatlerinde –hiç yanımdan ayrılmamıştı– bir an, henüz odalarına çekilmemiş olan Majesteleri'nin yanından geçtiğimizde, onun bizden yana bakma gereği bile duymadığını hissettim ve bu korkunç bir keşif oldu benim için. Çünkü Arrhodes'in yanındaki davranışımı kontrol etme gereği duymuyordu; belli ki gerek yoktu buna, bana tamamen güvenebileceğini biliyordu sanki; kaderleri parayı verenin elinde olduğu için son nefeslerine kadar işlerini yapmaya çalışan kiralık katillere nasıl güvenilirse öyle, tam olarak güveniyordu bana. Kralın kayıtsızlığı aslında kuşkularımı silmeliydi; bana bakmıyordu, demek ki ona bir şey ifade etmiyordum, yine de baskı altında olduğuma ısrarla inandığım için delilik senaryosunu tercih ettim. Melek yüzlü deli bir kadındım gülerken, Arrhodes'in şerefine içiyordum. Kralın en nefret ettiği adamdı Arrhodes,

ama ölüm döşeğindeki annesine söz vermişti, "O bilge adama bir zarar gelirse benden değil, kendisi istediği için gelir," demişti. Bunları biri bana dans ederken mi söyledi, yoksa kendim mi öğrendim bilmiyorum. Gece uzun ve gürültülüydü, muazzam kalabalık bizi sürekli ayırıyordu, yine de rastlantıyla karşılaşp duruyorduk, sanki bir komplonun parçasıydı herkes. Bariz bir yanılşamaydı bu; dans eden mankenlerle çevrilmiş olmamız olanaksızdı. Yaşlı erkeklerle, güzelliğini kıskanan genç kadınlarla konuştum, kimi iyi kimi kötü niyetli çeşitli aptallık dereceleriyle karşılaştım; titrek morukları ve somurtkan hanımkızları öyle kolay harcadım ki sonunda acıdım onlara. Cisim bulmuş zekâyıydım sanki; keskin, nükteli, göz kamaştıran zekâm gözlerimi ateşe vermişti. Giderek artan endişelerim içinde Arrhodes'i kurtarmak için kuşbeyinli rolünü oynamayı çok isterdim, ama bir tek bunu beceremiyordum. Yeteneklerim o kadar gelişkin değildi ne yazık ki! Öyleyse zekâm (ve zekâ dürüstlük demektir) bir yalana mı dayanıyordu? Dans ederken, menüet dönüşlerinde, böyle şeyler düşündüm; dans etmeyen Arrhodes beni uzaktan seyrediyordu; taçlı aslanlarla süslü mor brokar perdenin önünde kara ve inceydi. Kral gitti ve kısa bir süre sonra biz de ayrıldık; hiçbir şey söylemesine, sormasına izin vermedim, konuşmaya çalıştı ve önce dudaklarımla, sonra kapattığım yelpazemle "Hayır" diye tekrarlayışımı duyunca rengi soldu. Dışarı çıktım; nerede yaşadığım, nereden geldiğim, gözlerimi nereye çevireceğim konusunda hiçbir fikrim yoktu, yalnızca tüm bunların benim kararıma bağlı olmadığını biliyordum, gayret ediyordum ama boşunaydı. Nasıl anlatabilirim bunu? Gözküresini, gözbebekleri içe bakacak şekilde çevirmenin olanaksızlığını herkes bilir.

Beni saray kapısına götürmesine izin verdim; sürekli yanan zift kaplarıyla çevrelenmiş şato parkı sanki kömürden yontulmuştu, soğuk havada, uzaktan, insanlara ait olmayan kahkahalar geliyordu. Güneyli ustaların çeşmelerinden akan inci gibi bir taklitti belki, ya da çiçek tarhlarının üstünde süt beyazı hayaletler gibi asılı duran heykeller konuşuyordu; has bahçenin bülbülleri de şakıyordu, ama kimse dinlemiyordu, limonluğun yakınında, yuvarlak aya silueti vurmuş büyük ve karanlık bir kuş tünemişti bir dala – mükemmel

bir poz. Çakıllar ayaklarımızın altında çatırdıyor, bahçe demirlerinin yaldızlı sivri uçları, ıslak yeşillikleri deliyordu.

Sinirli ve istekliydi; elimi yakaladı, hemen çekmedim. Majesteleri'nin askerlerinin ceketlerindeki beyaz şeritler parladı, biri arabamı çağırdı, atların nalları şakırdadı, bir faytonun kapısı mor fenerlerin ışığında parıldadı, basamaklar indirildi. Bu bir düş olamazdı.

"Ne zaman ve nerede?" diye sordu.

"En iyisi şöyle diyelim: Hiçbir zaman ve hiçbir yerde," dedim. Basit gerçek buydu; aceleyle, çaresizce ekledim: "Benim iyi filozofum, sizinle oyun oynamıyorum, içinize bakın. Öğüdümün yerinde olduğunu göreceksiniz."

Ama eklemek istediklerimi söyleyemedim. Garipti, her istediğini düşünebiliyor, ama o sözlere sesimle ulaşamıyordum. Boğazımda bir kısıklık, bir dilsizlik: Sanki kilitte bir anahtar dönüyordu, sanki bir sürgü kapanıyordu aramızda.

"Çok geç," dedi yavaşça, başı önündeydi. "Gerçekten çok geç."

"Has bahçe sabahdan öğle borusu çalana kadar açık," dedim ayağım basamaktayken, "orada kuğulu bir havuz var, yakınında da çürük bir meşe. Ya yarın, tam öğle vakti, ya da ağacın kovuğunda yanıtınızı bulacaksınız. Şimdi akıl almaz bir mucize olsa da, karşılaşmamızı unutabilmeniz. Dua etmeyi bilsem bunun için dua ederdim."

Çok uygunsuz, bu ortamda banal kaçan sözlerdi, ama bu ölümcül sıradanlıktan kurtulmanın yolu kalmamıştı benim için. Fayton hareket ettiğinde, sözlerimi, bende uyandırdığı duygulardan korktuğum şeklinde yorumlayabileceğini fark ettim. Doğruydum, bende uyandırdığı duygulardan korkuyordum, ama bunun aşkla ilgisi yoktu, yalnızca ne söyleyebileceksen onu söylemiştim. Karanlıkta bir bataklıktaysanız, derin sulara gömülmemek için adımınızı dikkatle atarsınız ya, işte ben de sözcüklerimi öyle kullanıyordum, her yeni solukta söyleyebileceklerimi –ve söylememe izin verilmeyecekleri– deniyordum.

Ama o bunu bilemezdi. Soluk soluğa ayrıldık, kederle, tutkuya benzer bir panik içinde... bizi mahvedecek olan serüven böyle başladı işte. Ben, genç bir kız gibi tatlı ve nazenindim, onun kaderi olduğumu daha açık bir şekilde anlıyordum; önüne geçilmez kötü ta-

lih anlamında kaderiydim onun.

Faytonun içi boştu, arabacının kolunda olması gereken armayı aradım, yoktu. Pencere de yoktu, siyah cam mıydı acaba? İçerisi kapkaranlıktı, mutlak bir karanlık, sanki gecenin değil yokluğun bir parçasıydık. Işık yokluğu değildi bu, boşluktu. Ellerimi duvarın kâdife kaplı kıvrımlarında gezdirdim ama ne pencere, ne çerçeve, ne kapı kolu vardı önümde; tepemde yumuşak yüzeylerden başka bir şey bulamadım, tavan çok alçaktı, sanki bir arabanın değil, titreşen, eğimli bir kutunun içine kapatılmışımdı, nal seslerini, olağan tekerlek gürültülerini duymuyordum. Karanlık, sessizlik, hiçlik. Sonra kendime döndüm, çünkü kendim şimdiye kadar olup bitenler içinde en karanlık ve uğursuz muammaydı benim için. Belleğim sağlamdı. Öyle olması gerekirdi sanırım, başka türlü düzenlenemezdi her şey, bu yüzden ilk uyanışımı anımsadım, henüz cinsiyetim yoktu, kendime yabancıydım, kötü bir değişimin rüyasını anırsar gibiydim. Saray salonunun kapısında uyanışımı anımsadım, o oymalı kapıların hafif gıcirtısını, hizmet hevesinin, bir kibarlık kuklasına, yaşayan bir balmumu cesede çevirdiği uşağın maskemsi yüzünü anımsadım. Bunların hepsi aklımda tutarlı bir bütündü ve daha da gerilere giderek, daha kapı nedir, balo nedir bilmediğim, ben olan şeyin ne olduğunu bilmediğim zamanı anımsayabiliyordum. Ve özellikle daha o zamandan yarım sözcüklere dökülen ilk düşüncelerimi, kişisel olmayan, nötr bir tarzda formüle ettiğimi anımsadım ve bu beni korkuttu; sapkın bir gizemlilikti bu. Ben olan o ayağa kalkmış, o olan ben görmüş, ben, o, içeri girmişti. Salonun ışığı, açık kapıdan akarak gözbebeklerime çarpıp içimdeki sürgüleri, kilitleri açtığında (o ışıktan başka ne açmış olabilirdi?) kullandığım sözcükler bunlardı. Sürgü ve kilitlerin arkasından malum olmuş gibi içime sözcükler, saray adabı, zarif cinsin cazibesi ve yüzler dolmuştu. Kral hazretlerinin yüzünü ekşitmesi değil, o adamın yüzü en öndeydi ve bunu bana kimse açıklayamasa da, şaşmaz bir kesinlikle biliyordum ki, kralın önünde duruşum hataydı; yanlışlık olmuştu, yöneltildiğim şeyle yöneltene karıştırmıştım. Peki ama hatalar yapabilen bu kader ne biçim bir kaderdi? Gerçek kader böyle olmaz. Öyleyse kendimi hâlâ kurtarabilir miyim?

Artık mutlak yalnızlık beni korkutmuyor, tersine işime geliyor-
du, çünkü düşünebiliyor, düşüncelerimi yoğunlaştırabiliyordum; ken-
dimi tanımak istediğimde, artık çok kolay ulaşabildiğim, düzenli
belleğimi tararken hepsinin, eski bir odadaki tanıdık mobilyalar gi-
bi el altında olduğunu gördüm ve sorular sorduğumda o gece olup
biten her şeyi anladım ama yalnızca balo salonunun eşiğinden son-
rası açık seçikti. Ondan öncesi? Evet, işte mesele bu. Ondan önce
neredeydim ben, neredeydi o!? Nereden geliyordum? En basit ve
güven verici açıklama, hasta olduğum, inanılmaz maceralarla dolu
egzotik bir geziden dönen biri gibi hastalıktan yeni iyileşmekte ol-
duğum, kitaplara, macera romanlarına, düşlere ve garip kaprislere
düşkün, bu vahşi dünyayla başa çıkamayacak kadar narin, ince ve
zarif bir genç kız olarak hayal gördüğüm, belki o metal cehenne-
minden geçişimi bir isteri krizi sırasında gördüğüm yolundaydı. Hiç
kuşkusuz sayvanlı bir yatakta, dantelli çarşaflarda yatarken olmuştu
bunlar, evet, beyin humması odayı aydınlatan mumun ışığına da uy-
gundu – öyle ki uyandığımda korkmayacak ve üstüme eğilenleri
(sevgili bakıcılarımı) hemen tanıyacaktım. Ne hoş bir yalan! San-
rıydı gördüklerim, değil mi? Ve sanrılar biricik belleğimin temiz pı-
narına gömülüp ikiye bölmüştü belleğimi. Bellek bölünmesi mi?
İçimde hazır bekleyen bir yanıtlar korosu vardı: Nedime, Tlenix,
Angelita. Neydi bunlar? Bütün bu cümleler hazırdı, bana verilmiş-
lerdi ve her biri, beraberinde uygun imgelerini de getiriyordu, ah bir
de tek zincir oluştursalardı! Ama ağaç köklerinin bir aradalığı gibi
yan yana vardılar; öyleyse ben, zorunlu olarak ve eşyanın doğası ge-
reği, tek olduğuma göre, bir zamanlar o dallar gibi çoğul olmuş ola-
bilir miydim? Dallar, derelerin ırmağa kavuşması gibi birleşmişler
miydi? Bu olanaksız, dedim kendi kendime. Olanaksız. Bundanemin-
dim. Yaşamım bölünmüştü: Sarayın kapısına kadarki bölüm farklı
ipliklerden dokunmuştu, eşiği aştığım andan itibaren tektim. Ya-
şamımın ilk kısmından sahneler yan yana var oluyor ve birbirlerini
yalanlıyorlardı. Nedime: bir kule, kara granit kayalar, bir asma köp-
rü, geceleyin bağırmaclar, bakır bir kapta kan, kasap kılıklı şövalye-
ler, kargıların paslı uçları ve bulanık, sisli pencereyle tahta oyma
başlıklı karyola arasındaki oval, sırtı dökülmüş aynada benim sol-

gun, küçük yüzüm... Geldiğim yer burası mıydı?

Oysa Angelita olarak Güney'in boğucu sıcağında yetiştirilmiştim ve o yöne bakınca tebeşirli sırtlarını güneşe vermiş beyaz duvarlar gördüm; kurumuş palmyelerin altında tüyleri darmadağın vahşi köpekler, kabuk bağlamış köklere köpüklü sidik saçıyorlardı ve kurumuş, yapışkan tatlılığıyla sepet sepet hurmalar ve yeşil giysili hekimler ve basamaklar, sahildeki koya inen taş basamaklar, bütün duvarlar sıcağa sırtını dönmüş, üzüm salkımları öbek öbek gübre yağınları gibi sarararak kuruyor ve yine yüzüm... ama aynada değil su da; gümüş bir testiden su dökülüyor... gümüş kararmış. O testiye nasıl taşıdığımı ve içinde ağır ağır çalkalanan suyun nasıl elimi çektiğini bile anımsıyorum.

Peki ya cinsiyetsizliğim, sırtüstü yaptığım yolculuk, çırpınan metal yılanların ellerime, ayaklarıma ve alnıma kondurduğu öpücükler? O dehşet ânı tamamen silinmişti artık ve ne kadar gayret edersem edeyim, sözcüklere dökülemeyen kötü bir düş gibi, anımsayamıyordum. Hayır, birbiriyle bu kadar çelişen yaşamları aynı anda ya da art arda yaşamış olmam olanaksızdı! Peki o zaman kesin olan neydi? Güzeldim. Onun yüzünde, canlı bir aynada yansır gibi bana bakan yüzümü gördüğümde, ümitsizlik kadar utkuyla da dolmuştu içim, hatlarım o kadar mükemmeldi ki, ne çılgınlık yaparsam yapayım, ağzım köpürerek de ulusam, çiğ et de kemirsem güzelliğim yüzümü terk etmeyecekti. Peki ama neden yüzüm diyorum da ben demiyorum diye düşündüm. Kendi yüzüyle, bedeniyle uyumsuz biri miydim? Efsun yapmaya hazır bir büyücü, bir Medea mıydım? Çok saçma ve gülünç geliyordu bunlar bana. Zihnim, soyluluğu elinden alınmış zampara bir şövalyenin elinde kullanıla kullanıla eskimiş bir kılıç gibi çalışıyor, her konuyu hiç zorlanmadan parçalarına ayırabiliyordu; bu disiplinli düşünme tarzı doğru ama biraz fazla soğuk ve gereğinden fazla sakindi, çünkü korkunun ötesine geçmişti; korku aşkın, her yerde var olan ama yine de ayrı bir şey gibiydi. Bu yüzden kendi düşüncelerime de kuşkuyla bakıyordum. Ama yüzüme ya da aklıma güvenemiyorsam, neye karşı korku ve kuşku duyacaktım? Ruhumla bedenimin dışında neyim vardı? Hasılı anlaşılabilir bir haldi.

Geçmiş yaşamlarının dağınık kökleri bana önemli hiçbir şey söylemiyordu, araştırdıkça parlak renkli imgeler elendiler; bir an Kuzeyli bir nedime, bir an yakan güneş ülkesinin Angelita'sı, bir an Mignonne, her defasında başka bir kişiydim, başka ada, başka kounuma, başka soya sahip, başka bir göğün insanı; hiçbirisi diğerlerine göre öncelikli değildi. Güney'in manzarası, aşırıya kaçmış tatlılık ve karşıtlıklar, gösterişli mavilerle demlenmiş renklerle gözümün önüne gelip duruyordu; uyuz köpekler, peçeli analarının kemikli dizlerinde sessizce ölüp giden şiş karınlı, gözleri irinli yarı kör çocuklar olmasa, o palmiyeli sahil fazlasıyla yalan gelecekti bana. Ve Nedime'nin Kuzeyi ... Karla kaplı kuleler, çalkantılı kurşuni bir gök, kış; rüzgârın eğri büğrü biçimler verdiği kar taneleri, burçlardaki siperlere, kale hendeğine sürünerek mazgallardan beyaz dilleriyle çıktılar; köprünün zincirleri sarı gözyaşlarıyla ağlar gibiydi ama aslında değildi biliyorum, sadece yazın hendeğe dolan suyun yüzeyinde biriken kalın küf tabakasının paslandırdığı halkaların rengiydi. Çok iyi anımsıyordum bütün bunları.

Sonra üçüncü yaşamım; serin, büyük, bakımlı bahçeler, bahçe makaslarıyla bahçıvanlar, tazılar ve tahtın basamaklarında yatan, soytarının Büyük Danuası (uyuşukluğunun zarafeti yalnızca inip kalkan kaburgaların hareketiyle bozulan, dünyadan bezmiş bir heykel) ve sarımsı, ilgisiz gözlerinde sanki katabankların küçülmüş suretleri. Bu ne anlama geliyordu bilmiyorum, ama bir zamanlar mutlaka biliyordum ve o kadar iyi anımsanan, çiğnediğim otların tadına varana kadar anımsadığım geçmişe daldığımda, artık bana küçük gelen patiklerle her yanı simle işli ilk uzun elbiseye dönmemem gerektiğini hissettim. Sanki çocukluğum bile bir ihaneti gizliyordu. O yüzden zalim bir anıyı çağırdım belleğime... Cansız sırtüstü yaptığım o yolculuğu, çıplak gövdeme dokununca madeni sesler çıkarak uyuşturan metal öpücükleri anımsadım. Çıplaklığım sanki sessiz, daha yüreğini, dilini bulamadığı için sesi çıkmayan bir çingiraktı. Evet, bu inanılmazlığa sığındım, artık o gözü dönmüş karabasanın bana bu kadar sıkı sarılmasına da şaşırmıyordum; karabasandan başka bir şey olamazdı. Emin olmak için parmaklarımın uçlarını kolumun yumuşak içine, göğüslerime dokundurdum; bir saldırıydı bu

kuşkusuz ve titreyerek boyun eğdim; sanki başımı arkaya atmış, insanı canlandıran buz gibi bir yağmurun altına girmiştım.

Sorularıma hiçbir yerde yanıt bulamıyordum: Ben olan ve ben olmayan bu boşluktan geri çekildim. Tek olana geri döndüm. Kral, balo, saray ve o adam. O adam için yaratılmıştım ben, o da benim için, bunu biliyordum, ama yine korku vardı; hayır korku değil, daha çok kaderin, kaçınılmazın, kavranamayanın çelik varlığıydı ve tam da bu ölüm haberi gibi gelen kaçınılmazlık artık reddedemeyeceğinin, kaçınamayacağının, çekilemeyeceğinin, kaçamayacağının bilgisi ve yok olabileceğinin ama *başka hiçbir biçimde yok olamayacağının* bilgisi... İnsanın içini donduran o varlığa soluk soluğa gömüldüm. Dayanamıyordum, "baba, anne, kardeş, kız arkadaşlar, hı-sım, akraba" sözcüklerini söyledim; o sözcükleri ne kadar iyi anlı-yordum, tanıdık çehreler göründüler, onları tanıdığımı onlara itiraf etmem gerekiyordu. Evet ama insanın dört annesi ve bir o kadar da babası olamazdı, öyleyse yine delilik senaryosuna mı dönüyoruz? Bu kadar aptal ve bu kadar ısrarlı?

Aritmetiğe sığındım, bir bir daha iki, bir baba ve bir anneden bir çocuk çıkar, sen o çocuksun, bir çocuğun anıları var sende...

Ya deliydim, dedim kendi kendime, ya da hâlâ deliyim ve bir aklım varsa, aklım tamamen tutulmuş. Balo, kale, kral yok... Sonsuz bir uyumun yasalarına sıkı sıkıya tabi olduğum bu duruma hiç gir-medim. Bir an pişmanlık duydum; güzelliğimden de ayrılmam gerektiği düşüncesine direndim... Birbiriyle çelişen öğelerden kendime ait hiçbir şey kuramıyordum, olmaya ki, var olan kurguda bir oransızlık, içine sokulup yapının çekirdeğine ulaşabileceğim çatlaklar bulabileyim! Her şey olması gerektiği gibi mi olmuştu gerçekten? Ben kralın malı isem, nasıl oluyor da bunu bilebiliyordum? Gece gece bunu düşünebilmek bile yasak olmalıydı bana. Her şeyin arkasında o varsa, neden başlangıçta ona boyun eğmek isteyip de eğmemiş-tim? Hazırlıklar kusursuzduysa, neden anımsamam gereken şey-leri anımsıyordum? Dönüp anımsayabileceğim tek geçmiş bir genç kız ve çocuğun anıları olsaydı, umutsuzluğu ve kadere isyan etme-nin ilk adımlarını başlatan kararsızlık ıstırabını yaşamazdım. Ve en azından sırtüstü yattığım o sekansı, hareketsiz ve dilsiz çıplaklığı-

mın, kıvılcımların öpüşüyle hareketlenişini, kesinlikle silmiş olmaları gerekirdi; ama olmuştu bu, olmuştu ve belleğimdeydi artık. Tasarım ve uygulamada bir yanlışlık olmuş olabilir miydi? Dikkatsizlik sonucu bir gözden kaçırma, farkına varılmayan bir sızıntı mıydı, bilmece ya da kötü bir düşünce? Ama o zaman umut var demektir. Beklemek. Olaylar geliştikçe tutarsızlıkların birikmesini beklemek ve bu tutarsızlıkları krala karşı, kendime karşı çevirebileceğim bir kılıç haline getirmek... Kime karşı olduğu önemli değil, yeter ki, bana zorla yaşatılmaya çalışılan kaderin aksine işlesin! O zaman bu büyüye boyun eğ, dayan, sabah ilk iş randevuya git. Ve biliyordum, nedenini ve nasıldığını bilmeden biliyordum ki *bunu* yapmama engel olacak hiçbir şey yok, tersine her şey beni tam da o yöne itecek. Çevrem o kadar ilkel ki. Duvarlar, kıvrım kıvrım yumuşacık döşeme ve altında çelik mi, taş mı olduğunu anlayamadığım bir engel, ama o rahat yumuşaklığı tırnaklarımla parçalayabilirdim. Ayağa kalktım, başım tavanın içbükey yuvarlaklığına dokundu. Çevremde, tepemde bunlar, ama içimde? Ben! Yalnız ben mi?

Kendimi anlamadaki bu kahrolası beceriksizliğimi incelemeye, keşfetmeye devam ettim. Çeşitli düşünce düzeyleri aynı anda üst üste çıkıp gelince, yargı yeteneğime güvenme konusunda da kuşku duymaya başladım. Saf kehribarın içinde fosilleşip kalmış bir böcek gibi, kendi *obnubilatio lucida*'sında boğulan deli bir kadın. Çok doğaldır ki...

Bir dakika. Nereden geliyordu bu zarif sözcük dağarcığım, gramer bilgim, bu bilgince terimler, Latince, mantıklı cümleler, tasımlamalar, bu tatlı genç şeye, erkeklerin yüreklerinde ateşler yakan bu kıza hiç de uymayan ifade düzgünlüğü? Nereden geliyordu cinsellik konusundaki bu korkunç bikkınlık hali, bu soğuk aşağılama, bu uzaklık? Emindim, o bana daha şimdiden âşıktı, hatta benim için deli oluyordu belki; beni görmeden, sesimi duymadan, parmaklarıma dokunmadan yapamayacaktı. Bense onun tutkusunu mikroskopta lamin üstüne konup incelenen örnek gibi seyreliyordum. Bu, şaşırtıcı, çelişkili, asinkategoramatik değil miydi? Her şey hayal miydi? Nihai gerçek, yaşlı, duygusuz ve sayısız yılın deneyimini karıştıran bu beyin miydi? Belki de keskin bir zihin tek geçmişimdi benim...

Belki mantıktan doğmuştum ve tek gerçek secerem o mantıktı...

Buna inanmıyordum. Suçsuzdum ve aynı zamanda suçluydum. Geçmişimden bugünüme, küçük bir kızken, gri-beyaz kış mevsimlerinde sarayların boğucu kurallarına uyarak yaşayan ciddi ve suskun bir ergen kızken suçsuzdum. Bugün kralın yanında olanlarda da suçsuzdum, çünkü neysem oydum, suçum –iğrenç suçum– bunların hepsini bilmem, hepsini yalan, hile, uçup gidecek bir köpük saymamdı ve bu gizemin aslını ortaya çıkarmak isterken aslında korkuyordum ve yolumu engelleyen görünmez duvarlara karşı utanç verici bir şükran duyuyordum. Demek ki lekeli ve dürüst bir ruhum vardı. Peki başka neyim vardı, ne kalıyordu geriye? Bedenim kalıyordu, dokundum kendime. Karanlıkta usta bir dedektifin cinayet mahallini incelemesi gibi inceledim. Garip bir soruşturmaydı, çünkü bu çıplak gövdeyi dokunarak tanımaya çalışırken, parmaklarımda hafif bir karıncalanma ve uyuşukluk hissettim. Kendimden mi korkuyordum acaba? Ama güzeldim, kaslarım esnek, oynaktılar ve bacaklarımı insanların hiçbir zaman yapamayacağı bir şekilde, yabancı nesneler gibi tutarken gerilen ellerimde, düzgün ve hoş kokulu derinin altında uzun kemikleri hissedebiliyordum, ama bileklere ve dirseğimin içine dokunmaktan nedense korkuyordum.

Bu isteksizliği yenmeye çalıştım; ne olabilirdi ki? Kollarım danteller içinde, biraz sert, kolalı, boynuma kadar çıkıyordu. Boynum kuğu boynu dediklerindendi, başım takınılmış değil doğal bir azaletle duruyordu, saygı uyandırıyor. Örülü saçların altında kulaklarım küçüktü, diri memelerinde delik ve mücevher yoktu. Neden? Alnıma, yanaklarıma, dudaklarıma dokundum. Parmaklarımin ucuyla keşfettiğim ifade beni tedirgin etti yine. Umduğumdan farklıydı. Garipti. Ama hasta ya da deli değilsem kendimi neden garip ve yabancı buluyordum?

Kocakarı masallarının kurbanı küçük bir çocuğun masumluğuna uygun bir hareketle, sakınarak bileklerimi ve dirseklerimi tuttum; üst kolun ön kolla birleştiği o yerde anlaşılabilir bir şey vardı. Parmak uçlarımdaki her türlü duygu yok oldu, sanki bir şey sinirlere ve kan damarlarına basınç yapıyordu; bir kez daha kuşkulara boğuldum, bu bilgiler nereden geliyordu bana, neden kendimi bir anatomi

bilgini gibi inceliyordum? Genç bir bakirenin tarzı olamazdı bu; ne güzel nedimenin, ne Angelita'nın, ne de şiirsel Tlenix'in... Aynı anda yatıştırıcı bir duygu benliğimi kapladı: Çok normal bu, kendine şaşma, seni gidi tuhaf, hayalperest budala, biraz hastalandıysan düşünme artık bunu, sağlıklı şeyler düşün, randevunu düşün... Ama dirsekler, bilekler? Derinin altında sert bir yumru gibi duran şey şişmiş hormon bezleri miydi? Kalsiyum depoları mı? Olanaksız; güzelliğimle, güzelliğimin mutlaklığıyla uyumsuz. Ama bir sertlik vardı orada, minicik de olsa sıkıştırınca hissedebiliyordum, elimin üstünde, nabzın duyulduğu yerde ve dirseğin kıvrımında....

Demek ki bedenimin de gizleri vardı, başkalığı ruhumun başkalığıyla, içe dönük düşüncelerimden duyduğu korkuyla çakışıyordu; bir plan, bir uyum, bir simetri sezinledim bütün bu olup bitenlerde; burada ne varsa orada da var. Zihinde varsa, kaslarda da. Bensem, sen de. Ben, sen, bilmeceler, yorgundum, her şeyi alt eden bir yorgunluk girdi kanıma. Buna boyun eğmem gerekiyordu. Uyumam, başka ve özgürleştirici bir karanlığa gömülmem gerekiyordu. Sonra hain ve ani bir düşünce, boyun eğmeme kararı, bu (içi hariç) moda-ya uygun arabanın ve fazla akıllı, fazla çabuk kavrayan bu genç hanımın ruhunun beni kuşatmasına direnmek! Gizli delikleri olan bu fiziksel güzelliğe meydan okumak! Kimdim ben? Muhalefetim dehşetli bir kızgınlığa dönüşmüştü; karanlıkta ruhumu yakıyordu, öyle ki gözle görünür biçimde parılıyordu sanırdınız. *Sed tamen potest esse totaliter aliter*; bu da nereden çıktı? Ruhumdan mı? *Gratia? Dominus meus?*

Hayır, yalnızdım ve yalnız başıma sıçradım, dişlerimi o yumuşak kumaş kaplı duvarlara geçirdim, yırttım. Kuru, kaba bir malzeme dişlerimin altında çıtırdadı. İplik iplik salya tükürdüm, tırnaklarım çatırdıyordu. İyi, iyi, böyle olmalı işte, kendime mi, başkasına karşı mı bilmiyorum, hayır, hayır, hayır, hayır, hayır.

Bir ışık gördüm, önümde bir şey, bir yılan başı, bir gonca gibi açtı, ama metaldi. Bir iğne mi? Dizimin üstünden bacağıma battı; hafif, zor farkına varılacak bir acı, bir batrna, sonra hiç.

Hiç.

Bahçe kasvetliydi. Şarkı söyleyen çeşmeleriyle has bahçede bütün çitler aynı boyda, ağaçların, çalılıarın ve basamakların geometrisi, mermer heykeller, süsler, Eroslar. Ve ikimiz. Ucuz, sıradan, romantik, umutsuz. Ona gülümsedim, bacağımda bir iz vardı. Delmişlerdi beni. Demek ki ruhumun –ki orada isyan ettim– ve bedenimin –ki nefretetmeyi orada öğrendim– bir müttefiki vardı. Yeterince kurnaz olmayan bir müttefik. Artık o kadar korkmuyordum ondan, rolümü oynuyordum artık. Bu rolü bana oynatacak kadar kurnazdı tabii ve içerden yapmıştı bunu, en korunaklı yerime girerek. Kurnaz ama yeterince değil... tuzağı görüyordum. Amacını henüz bilmiyordum, ama tuzak barizdi, elle tutulurdu. Gören ise, yalnızca tahminlerle yaşamak zorunda olan kadar korkmaz.

Derdim çoktu, kendimle savaşıyordum, gün ışığı bile ciddiliğiyle sinirimi bozuyordu; bahçeler bitkilerin değil, Majesteleri'nin şan ve şerefini artırmak için kurulmuştu. Gecemi böyle bir gündüze yeğlerdim, ama gündüz olmuştu bir kere ve adam da gelmişti. Hiçbir şey bilmiyor, anlamıyordu, tatlı deliliğinin yakıcı zevkine gömülmüş, üçüncü bir şahsın değil, benim büyüme kapılmıştı. Tuzaklar, kapanlar, ısırtışı öldüren bir yılan... ben bu muydum? Güröldeyen çeşmeler, has bahçe, ufuktaki sis; hepsi bu amaca mı hizmet ediyordu? Yok, gerçekten çok aptalca çok bütün bunlar. Kimin mahvı, kimin ölümü, söz konusuydu? Birkaç yalancı şahit, peruklu yaşlı adamlar, bir organ ve zehir yetmez miydi? Belki daha önemli şeyler oluyordu. Majesteleri'nin salonlarındaki gibi kötü bir entrika mesela.

Uzun deri çizmeler giymiş, Majesteleri'nin yeşillikleriyle uğraşan bahçıvanlar bize yaklaşmadılar. Sustum, sessizlik işime geliyordu. Devin biri bulutlardan inince kullansın diye yapılmış gibi duran, dev bir merdivenin basamağına oturduk. Taşa kazınmış amblemler, çıplak Eroslar, Faunuslar, Satirler, üstünden sular damlayan kaygan mermerler, hepsi gri gökyüzü kadar donuk ve kasvetliydi. Pastoral bir manzaraydı, Nicolette ve Aucassin gibi, hah, ne zırva! Araba gittikten sonra bu bahçelerde yürümeye başladığımda tamamen kendime gelmiştim, hafıftım, sanki buhurlu güzel kokulu bir banyodan

yeni çıkmıştım; giysim farklıydı, ilkbahar gibiydi, üzerindeki sisli desenler utangaç çiçekleri hatırlatıyor, saygınlık kazandırıyor, dokunulmazlıkla kuşatıyordu beni. Gül parmaklı şafak tanrıçasıydım sanki... ama çiy düşmüş çalıların yanından yürürken bacağımda bir işaret vardı. Dokunmadım ona, dokunamıyordum zaten, ama anısı yetiyordu, anısını silmemişlerdi benden. Hapsedilmiş, doğduğunda zincire vurulmuş, köleliğe doğmuş bir zihindi benimki; ama yine de zihindi. Ve adam gelmeden, vaktimin kendime ait olduğunu, yakında ses alma aygıtı olmadığını görüp, oyuna hazırlanan bir oyuncu gibi fısıltıyla konuşmaya başladım; onun yanında söyleyip söyleyemeyeceğimden emin olmadığım türden şeyler söylüyordum; başka bir deyişle, özgürlüğümün sınırlarını yokluyor, gün ışığında kör gibi dokunarak bulmaya çalışıyordum.

Neleri? Yalnızca gerçeği... önce, dilbilgisel değişiklik, sonra geçmiş geçmişlerimin çoğulluğu, yaşadığım her şey ve başkaldırıyı yatıştıran iğne. Ona acıdığım için mi, onu yok etmemek için mi? Hayır, çünkü onu sevmiyordum, hiç ama hiç... Hainlikti bu, birbirimizin varlığına müdahalede hiçbir iyi niyet yoktu. Öyleyse onunla böyle konuşmalı mıydım? Fedakârlık yaparak hem onu hem kendimi bir felaketten kurtarmak istediğimi söylemeli miydim?

Hayır, hiç de öyle değildi. Sevgi vardı bende, ama başka bir yerde. Kulağa garip geliyor, biliyorum. Sevecen, sıcak ve tamamen sıradan bir aşktı. Kendimi ona bedenim ve ruhumla vermek istiyordum, ama gerçek değildi bu; yalnızca modaya, geleneklere, saray adabına uygun olduğu için istiyordum, çünkü sıradan bir günah değil, harika, görkemli bir günah işlemeliydim.

Aşkım çok büyüktü, titretiyordu beni, nabzımı hızlandırıyor, bakışı beni mutlandırıyordu. Ve aşkım çok küçüktü, benimle sınırlıydı, baş başa geçirilen bir ânın acılı keyfini anlatmak için, dikkatle kurulmuş bir cümle gibi, belli bir tarzda seviyordum. Dolayısıyla o duyguların sınırı dışında, onu kendimden veya başkasından kurtarmak gibi bir derdim yoktu, çünkü aklımla sevgimin dışına çıktığımda adam bana hiçbir şey ifade etmiyordu. Yine de o gece bana o zehirli metal iğneyi batıran her neyse, ona karşı mücadelede bir müttefike gereksinimim vardı. Başka kimsem yoktu, onunsa bana sadık

olduğunu biliyordum; ona güvenebilirdim. Ama duyduğum aşkın ötesinde ona güvenemeyeceğimi de biliyordum. Herhangi bir *reservatio mentalis*'e sahip olması beklenemezdi. Dolayısıyla bütün gerçeği, sevgimin ve zehirli iğnenin tek ve aynı kaynaktan geldiğini, bu yüzden her ikisinden de tiksindiğimi, her ikisinden de nefret ettiğimi ve her ikisini de örümcek ezer gibi çiğnemek istediğimi ona açıklayamazdım. Bunu söyleyemezdim ona, çünkü sevgisinde sıradışı olmayacağı kesindi; benim istediğim ve onu dışlayan bir özgürlüğü kabul etmezdi. Bu yüzden ancak hile ve yalanla davranabiliyordum, özgürlüğü aşk diye yanlış adlandırıyordum; ancak bu yalanda ve yalan aracılığıyla, ona bilmediği birinin kurbanı olduğunu gösterebilirdim. Kimin? Kralın mı? Evet ama, Majesteleri'ne karşı şiddete başvurusu, beni özgürlüğüme kavuşturamazdı ki; kral –eğer bütün bu işlerin arkasındaki o ise– o kadar uzaktı ki, ölümü benim kaderimi hiçbir biçimde değiştiremezdi. Böylece, bu biçimde davranmaya devam edip edemeyeceğimi görmek için, yalnız kalıp korkunç açıklamalarımı, bıçak bilercesine inceltilmiş argümanlarımı, eleştirilerimi hazırlayabilmek için, bir Venüs heykelinin yanında durdum. Venüs'ün çıplak kalçaları, dünyevi sevginin üst ve alt mertebe tutkularına dikilmiş bir anıttı.

Çok zordu. Kendimi sürekli olarak geçemediğim bir sınırdan buluyordum, dilimin ne zaman tutulacağını, aklımın nerede tökezleyeceğini bilemiyordum, çünkü aklım düşmanımdı. Tam olarak yalan söylemiyor, ama gerçeğe, gizlin merkezine ulaşmamı da engelliyordu. Azar azar yaklaşabiliyordum ancak; bir helezonda ilerler gibi içe doğru ilerleyerek. Ama uzakta "O"nu, kara pelerinli küçük silüetini, yürüyüşünü, bana doğru neredeyse koşmaya başladığını görünce, tüm bunların bir işe yaramayacağını anladım, tarzım izin vermeyecekti buna. Nicolette'in Aucassin'e "Ben seni dağlayacak olan demirim, kasabınım senin," diye itiraf ettiği bir aşk sahnesi, ne biçim bir aşk sahnesidir? Peri masalı tarzı bile büyüü çözmekle –çözebiliyorsa– beni içinden çıktığım hiçliğe döndüremezdi. Onun bütün bilgeliği burada işe yaramıyor. Genç bakirelerin en güzeli, kendini karanlık güçlerin bir aleti sayıyor ve iğnelerden, dağlama demirlerinden söz ediyorsa, bunu, bu şekilde söylüyorsa, delidir. Ve

gerçeğin değil, kendi çatlak kafasının tanığıdır. Bu yüzden yalnız sevgi ve bağlılığı değil, acınmayı da hak ediyordur.

Böyle şeyler hissedip sözlerime inanmış gibi yapabilir, telaşa kapılabilir, beni özgürlüğüme kavuşturmak –aslında muayene ettirmek– için yapacağı girişimlerden söz eder, talihsizliğimi herkeslere anlatabilirdi; ona hakaret etmek daha iyiydi. Hem bu karmaşık durumda kendini ne kadar benim müttefikim gibi görürse, aşkının meyvelerini toplama derdindeki âşık olmaktan o kadar çıkardı. Çünkü biliyordum, âşık rolünden çok uzaklaşmayı istemeyecekti; onun deliliği normal, güçlü, dünyevi ve ayakları yerebasan bir delilikti. Sevmek, ah sevmek... Yolumdaki çakılları büyük bir titizlikle çiğneyip yumuşak kum yapmaya evet, ama ruhumun kökenine ilişkin çözümlemelerle oynamaya hayır!

Onu yok etmek için yaratılmışsam eğer, ölmesi gerekirdi. Onu neyle yere yıkacağını bilmiyordum; kollarımla mı, sarılırken bilekleriyle mi? Fazla basit olurdu bu, ama başka türlü de olamazdı, biliyorum.

Bahçe düzenleme sanatı ustalarının süslediği patikalardan onunla gitmek zorundaydım. Venüs Kallipigos'un yanından aceleyle ayrıldık, çünkü cazibesini sergilemedeki gösterişi, henüz yüce duygular ve mutluluğa utangaç göndermelerden oluşan ilk romantizm aşamasındaki halimize uymuyordu. Başka türlü, uygunsuz durumda olmayan Faunusları geçtik; bu taştan, kılı şeylerin erkekliği, onların yakınındayken bile etkilenmeyecek kadar iffetli olan saflığıma zarar veremezdi; mermer katılığındaki şehvetlerini anlamaktan aciz olmama izin veriliyordu.

Elimi tam yumrunun olduğu yerden öptü, ama yumruyu dudaklarıyla hissedemezdi. Peki benim kumaz efendim nerede bekliyordu? Arabanın karanlığında mı? Yoksa ben sadece Arrhodes'in ağzından birtakım sırlar mı alacaktım? Bu lanetlenmiş bilgenin kalbini dinleyen güzel bir stetoskop muydum?

Ona hiçbir şey söylemedim.

Aşk hikâyesi iki günde gerektiği gibi gelişti. Birkaç iyi hizmetkârla beraber saraydan sekiz yüz metre ötede bir yerde kalıyordum. Kâhyam Phloebe, bu şatoyu, bahçedeki buluşmanın ertesi günü, na-

sıl yaptığına dair hiçbir şey söylemeden kiralamıştı ve ben, mali konulara akli yatmayan bir bakire olarak soru sormadım. Onu hem korkutuyor, hem sinirlendiriyordum sanırım; herhalde sırtıma ortak değildi, büyük bir olasılıkla değildi. Kralın emirleriyle hareket ediyordu, bana sözde saygı gösteriyordu, ama gözlerinde küstah bir alay okuyordum. Beni kralın yeni gözdesi sanıyordu herhalde ve Arrhodes'le buluşmalarım, gezilerim onu pek şaşırtmıyordu. Kralın bir cariyeye onun anlayabileceği şekilde davranmasını isteyen uşak, iyi bir uşak değildir. Bir timsahlı da okşayıp sevsem gözünü kırpmayacaktı. Kralın iradesinin sınırları içinde özgürdüm; kral bir kez bile yanıma yaklaşmadı. Arrhodes'e hiçbir zaman söyleyemeyeceğim şeyler olduğunu biliyordum artık, çünkü o ilk gece, arabada kendime dokunduğumda olduğu gibi düşüncesi bile dilimi sertleştiriyor, dudaklarımı uyuşturuyordu. Arrhodes'in beni aramasını yasakladım. O da buna âdetlere uygun bir biçimde algıladı; namusumu tehlikeye atmasından korkuyorum sandı ve kendini tuttu zavallı. Üçüncü günün akşamında, nihayet kim olduğumu keşfe giriştim. Geceliğim vardı üstümde, aynanın önünde soyundum, bir heykel gibi çıplak durdum. Tuvalet masasının üzerinde çelik iğne ve neşterler duruyordu. Üzerlerine kadife bir şal örtmüştüm, çünkü parıltıları korkutuyordu beni (keskin kenarları korkutmuyordu oysa). Dik göğüsler pembe uçlarıyla yana ve yukarı bakıyorlardı, bacaktaki çatlağın izi bile kalmamıştı; bir ameliyata hazırlanan doğum doktoru ya da cerrah gibi iki elimi de kapayıp beyaz, düzgün ete bastırdım, kaburgalar basıncın etkisiyle gömüldüler, ama karnım Gotik resimlerdeki kadınlarınkı gibi kubbelendi ve sıcak, yumuşak dış sathın altında sert, geçit vermez bir dirençle karşılaştım; ellerimi yavaşça aşağıdan yukarıya gezdirerek içerde oval bir şekil buldum. Her iki yanımda altışar mum vardı, neşterlerin en küçüğünü aldım, korkudan değil, estetik nedenlerle...

Aynada kendimi bıçaklayacakmışım gibi görünüyordu. Son derece dramatik bir sahne, en küçük ayrıntısına, dört direkli dev yatağa, iki sıra şamdana, elimdeki parıltıya ve solgunluğuma kadar eksiksiz bir sahneydi. Solgundum, çünkü bedenim ölesiye korkuyordu, dizlerim çözülüyordu, yalnızca neşteri tutan elim gerektiği gibi kıpırtı-

sızdı. Oval direncin en belirgin olduğu, basınca tepki vermediği noktaya, göğüs kemiğinin tam altına neşteri daldırdım, acı çok az ve sadece yüzeydeydi, yaradan tek bir damla kan aktı. Kasaplık becerisini ağır ve anatomik bir titizlikle kullanabilecek ustalığım yoktu; gövdeyi kasıklara kadar neredeyse ortadan ikiye böldüm. Şiddetle yaptım bunu, dişlerimi sıkışmış, gözlerimi kapayabildiğim kadar sıkıca kapamıştım. Bakmaya gücüm yetmiyordu. Ama artık titremeden duruyordum, sadece buz gibi soğuktum, oda, benden uzak ve yabancı bir şey gibi düzensiz, neredeyse spastik solumalarım ile dolmuştu. Kestiğim tabakalar beyaz deri gibi ayrıldı ve aynada gümüş renkli bir biçim gördüm, dev bir cenin gibi, kanamayan, pembe et tabakalarının içinde parıltıyan bir koza duruyordu. Kendine böyle bakmak ne dehşetli, ne korkunç bir şey! O lekesiz, el değmemiş gümüş yüzeye, küçük bir tabut gibi ince uzun ve mum alevlerinin ufalmış hayalini yansıtan karnıma dokunmaya cesaret edemedim. Hareket ettim ve cenin gibi içine kapanmış uzantılarımı ve kısaçlarımla gördüm; bedenime giriyorlardı ve birden bunun o olmadığını, yabancı, farklı ve öteki olmadığını anladım. Bu yine bendim. Bahçede patikaların ıslak kumunda o kadar derin izler bırakmama neden olan buydu, gücümün sebebi buydu. Bendim, "Hâlâ ben, ben," diye mırıldanıyordum ki, Arrhodes içeri girdi.

Kapı açık kalmıştı, dalgınlık işte. İçeriye süzüldü, kendi cesaretine kendi şaşmıştı, elinde –kendini haklı çıkarma ve savunma kabiliinden– kırmızı güllerden dev bir kalkan vardı, öyle ki beni gördüğü ve ben bir korku çığlığıyla döndüğüm halde fark etmedi, anlamadı, anlayamadı. Bu sefer korkudan değil, dehşetli, beni boğan bir utançla, iki elimle o gümüş ovalı içime saklamaya çalıştım ama fazla büyüktü ve kapanamayacak kadar fazla açılmıştı.

Yüzü, sessiz çığlığı ve kaçıışı... öykünün bu kısmını anlatmayayım, lütfen. İzin almayı, davet edilmeyi bekleyememiş, çiçekleriyle gelmişti; ev boştu. Bütün uşakları göndermişim kimse planladığım işte beni rahatsız edemesin diye. O noktada başka bir şey yapamazdım artık, başka yol yoktu. Belki de ilk kuşukları o zaman uyanmıştı. Önceki gün kurumuş bir dere yatağını geçerken nasıl beni kollarında taşımak istediğini ve reddettiğimi anımsıyorum; gerçek –ya da

sahte— bir alçakgönüllülükle filan değil, reddetmem gerektiği için reddetmişim. O zaman yumuşak çamurdaki küçücük ama derin ayak izlerimi gördü, bir şey söyleyecekti, zararsız bir şaka yapacaktı belki, ama birden durdu, kaşlarının arasında artık tanıdığım kırıksıklık belirdi ve karşı tepeye çıktı. Arkasından tırmanıyordum, bana yarıdım elini bile uzatmadı. Bu yüzden belki daha o zaman biliyordu, diye düşünüyorum. Daha sonra tepenin doruğunda sendeleyip —den-gemi bulmak için— kalın bir fındık dalını tutunca, bitkiyi kökünden sökeceğimi hissedip, bükülen dalı bırakarak bir refleksle dizlerimin üstüne düştüm; yıkıcı, inanılmaz gücümü saklamak istiyordum. O kenarda duruyordu; bana bakmıyor diye düşündüm, ama göz ucuyla her şeyi görmüş olabilirdi. Öyleyse onu hırsız gibi odama süzülme-yey iten neydi? Kuşku mu, yoksa denetleyemediği tutku mu?

Önemli değildi.

Bu kozadan çıkmak için, duyarğalarımın en kalın parçalarını kullanarak açık gövdenin kenarını bastırdım. Çevik hareketlerle kurtuldum. Tlenix, Nedime, Mignonne önce diz çöktü, sonra yan döndü ve ben onun içinden çıktım, bacaklarımı uzattım, yengeç gibi ağır ağır geriye doğru süründüm. Arrhodes'in kaçarken açık bıraktığı kapıdan giren hava akımıyla titreyen mum alevleri aynada parılıyordu. Çıplak kadın gövdesi, bacakları utanmazca açılmış, hareketsiz yatıyordu. Ona, kozama, sahte derime dokunmamak için çevresinde dolandım. Gövdesi ortadan kırılmış bir peygamberdevesi gibi yükselip aynada kendime baktım. "Bu benim," dedim kendime, sözcüklere başvurmadan. Ben. Hâlâ ben. Pürüzsüz yüzeyler, kınkanatlılar, böcekler gibi, yumru yumru eklemler, soğuk, gümüş parıltılı karnı, hız yapmak için tasarlanmış dikdörtgen ayaklar, daha koyu ve çıkıntılı kafa... bu bendim. Tekrar tekrar söyledim bunu, sanki bu sözcükleri belleğime kaydetmek istiyordum; aynı anda Nedime, Tlenix, Angelita'lı çoğul geçmişim çok eskiden çocuk odasında okunmuş, önem-siz ve artık etkisiz kitaplar gibi donuklaşıp öldü içimde. Başımı iki yana yavaşça döndürüp aynada kendi gözlerimi ararken anımsayabiliyordum bunları ve benim olan bu biçime henüz alışmamış olmama rağmen, anlamaya da başlıyordum. Derimi parçalayıp çıkışım özünde benim başkaldırmamla olmamıştı; planın önceden öngörülmüş

bir parçasıydı; böyle bir olasılık düşünülerek, başkaldırışım sonunda tümüyle boyun eğmeye dönüşsün diye tasarlanmıştı. Hâlâ eski ustalığımla ve kolayca düşünebildiğim için, bu yeni gövdeye de boyun eğdim ve parlak metale kaydedilmiş hareketleri yerine getirmeye başladım.

Aşk öldü. Sizde de ölecek, ama benim birkaç anda yaşadığım bu tükeniş sizde yıllar, aylar alacak. Başlangıçlarımla üçüncüsünü yaşıyordum ve hafif bir tıslamayla odanın içinde üç kez koşarak döndüm, ileriye uzanmış, kıpırdayan duyargalarımın bundan böyle üzerinde dinlenmenin bana yasak olduğu yatağa dokundum. Bu yeni başlayan –ve herhalde sonuncu– oyunda izini kovalayabilmek için, artık benim sevgilim, talibim olmayan, beni tanıyan ama bir yandan da tanımayan adamın kokusunu içime çektim. Çılgınlar gibi kaçıışının izlerini önce açık kapılarda, etrafa saçılmış güllerde buldum; kokuları işime yarayabilirdi, çünkü hiç olmazsa bir süre onun kokusunun parçası olmuşlardı. Aşağıdan, yerden, dolayısıyla yeni bir perspektiften bakınca, koşturarak geçtiğim odalar fazla büyük, hantal, işe yaramaz mobilyalarla dolu gibi geldi; yarı karanlıkta yabancı hayaller gibi dikiliyorlardı önüme; sonra pençelerimin altında taş basamakların çıkardığı cızırtı; karanlık, nemli bir bahçeye çıktım, bir bülbül şakıyordu. İçin için güldüm, çünkü artık tamamen gereksiz bir dekorun parçasıydı bu şarkı. Bu sahne için başka dekor gerekiyordu. Çalılıkların arasında epey dolandım, altımda çakıllar gıcırıyordu. Birkaç daire çizdim sonra kokuyu yakalayıp ileri fırladım. Yakalamamam olanaksızdı, çünkü uçucu kokuların uyumlu, eşsiz bir bileşimiydi onun kokusu. Geçişiyse aralanan havanın her bir parçacığını rüzgâr dağıtmadan yakaladım ve doğru yönü buldum. Bu yol sonuna kadar benim yolumdu artık.

Ona kaçması için oldukça uzun bir süre tanıyışım kimin iradesiyle oldu bilmiyorum, çünkü onu izlemek yerine şafağa kadar has bahçede gezindim. Bu dolaşma bir yere kadar bir amaca hizmet etmedi değil; çünkü birlikte, el ele tarhların arasında dolaştığımız yerlerde oyalandım, böylece kokusunu tam olarak, ileride başka kimsenin kiyle karıştırmayacak kadar içtim. Doğru, hemen arkasından seyirtip, onu kafasının karmakarışık ve umutsuz haliyle yakalayabiliyordum

ama yapmadım. O geceki hareketlerimin bambaşka bir şekilde açıklanabileceğinin farkındayım; kral keyifli, ben üzgündüm, çünkü bir âşık yitirmiş, yerine bir av kazanmıştım. Belki de nefret ettiği adamın ani ve çabuk ölümü kralı tatmin etmiyordu. Belki Arrhodes evine koşmak yerine bir dostuna gitti ve orada hareketli bir monologla kendi sorularını yanıtlayarak (bir başka kişinin varlığı, sadece rahatlamak ve aklını başına getirmek için gerekliydi) tüm gerçeğe kendi başına vakıf oldu. Her halükârda bahçedeki davranışımın ayrılık acısıyla filan alakası yoktu. Bunun duygusal kişilerin kulağına ne kadar nahoş geleceğinin farkındaydım ama ovuşturacak elim, akıtacak gözyaşım, üzerine çökeceğim dizim, bir gün önce toplanmış çiçeklere bastırarak dudağım olmadığı için, kendimi perişanlığa terk etmedim. Şimdi sahip olduğum olağanüstü duyarlılıkla ilgileniyordum sadece. Patikalarda bir aşağı bir yukarı koştururken en yanıltıcı izi bile bir kez olsun hedefimle, yorulmak bilmez çabalarının dürtüsüyle karıştırmadım. Soğuk sol ciğerime giren her hava molekülünün nasıl sayısız tarama hücrelerinin dolambaçlı yollarından geçtiğini ve her kuşku taneciğinin sıcak sağ ciğerime aktarılıp iç gözüm tarafından (tanımlanmak ve yanlış koku ise atılmak için) dikkatle incelendiğini hissedebiliyordum. Ve bu işlem en küçük böceğin kanat titreşimlerinden daha hızlı, kavrayamayacağınız kadar hızlı oluyordu. Şafak sökünce has bahçeden çıktım. Arrhodes'in evi boştu, kapıları açıktı. Yanına silah alıp almadığını kontrol etmeye gerek bile duymadan yeni bir iz buldum ve artık oyalanmadan peşine düştüm. Arayışımın uzun süreceğini sanmıyordum. Ne var ki günler haftalara, haftalar aylara dönüştü; ben hâlâ onun izini sürüyordum.

Yaptığım bana, yazgısını davranışında taşıyan başka herhangi bir yaratığın yapacağından daha iğrenç gelmiyordu. Yağmurda, yakıcı güneşte, tarlalarda, yarlarda, çalılıklarda aradım onu; kuru kamışlar gövdemden kayıp geçti; içinden geçtiğim birikintilerdeki, sel basmış ovalardaki sular oval sırtımdan ve başımdan aşağı büyük damlalarla aktı. Başımdan akan su, gözyaşı gibiydi ama hiçbir özel anlamı yoktu bunun. Beni uzaktan gören herkesin nasıl kendini bir duvar, ağaç ya da çitin arkasına attığını, ya da böyle bir sığınak yoksa diz çöküp yüzünü elleriyle kapadığını, yere yüzükoyun uzanıp

ben uzaklaşana kadar öylece yattığını gördüm. Uykuya gereksinimim yoktu. Geceleri köylerden, yerleşim yerlerinden, küçük kentlerden, toprak kaplar ve ipte kuruyan meyvelerle dolu pazar yerlerinden geçtim. Koskoca kalabalıklar önümde dağıldılar, çocuklar çığlık çığlığa kaçıştılar. Bunlara önem vermedim, iz sürmeye devam ettim. Kokusu beni verilmiş bir söz gibi doldurmuştu. Adamın görünüşünü unutmuştum artık; aklım, özellikle geceleri –sanki bedenim dayanıklılığından yoksunmuş gibi– kendi içine çekiliyordu, öyle ki kimi izlediğimi bilmiyordum, hatta birini izleyip izlemediğimi bilmiyordum. Tek bildiğim, koşmam gerektiği idi, dünyanın fışkıran çeşitliliğinden benim için seçilmiş hava zerreciklerini kapmak için koşmak... Çünkü koku zayıflarsa doğru yöne gitmiyorum demektir. Kimseye soru sormadım, kimse de bana yaklaşmaya cesaret edemedi; beni duvar diplerine yere çökmüş, elleriyle başlarını örtmüş o insanlardan ayıran mesafenin gerilim dolu olduğunu hissediyordum. Kralın avcısı olduğum için bana korkunç ve iğrenme dolu bir saygı gösterildiğini düşündüm ve bu bana güç verdi. Ara ara, bütün hızımla aniden belirlediğimde, büyüklerin kapıp göğüslerine bastırmaya vakit bulamadıkları küçük bir çocuk ağlamaya başlıyordu, ama hiç ilgilenmiyordum, çünkü koşarken yoğun, kesintisiz, hem dışarıya, kum ve tuğlalar dünyasına, mavi göğün altındaki yeşilliklere, hem de kendi iç dünyama yönelik konsantrasyonumu korumak zorundaydım. Asla hata yapmayan ciğerlerimin etkin çalışması, içime çok güzel, moleküler bir müzik yayıyordu. Irmaklar, koylar, çağlayanlar geçtim, kuruyan göllerin kaygan çanaklarından geçtim; bütün hayvanlar benden uzaklaşmaya çalıştılar; kaçıyor ya da kurumuş toprağı kazmaya çalışıyorlardı çılgınlar gibi. Eğer gerçekten onların peşinde olsaydım tüm bu çabalar bir işe yaramazdı, çünkü şimşek kadar hızlı hareket edebilirim ben. Ama dört ayak üstünde telaş eden, tüylü, yamuk kulaklı yaratıkları, kişnemelerini, böğürmelerini, feryatlarını duymazdan geldim; beni ilgilendirmiyorlardı. Benim amacım başkaydı.

Birçok defa bir füze gibi, dev karınca yuvalarını dağıttım, minik, koyu kırmızı, siyah, benekli, aciz karıncalar parlak kabuğumdan kayıp gittiler. Bir-iki kez, alışılmadık büyüklükte bir hayvan yolu-

mu kesti ve onunla bir kavgam olmadığı halde, değerli zamanımı etrafından dolanarak harcamamak için gerilip içine daldım; bir kalsiyum çatırtısı ve sırtıma, başıma yayılan kırmızı lekeler... O kadar çabuk uzaklaştım ki, ancak bir süre sonra bu kısa ve şiddetli hareketin getirdiği ölümü düşünebildim. Savaş meydanlarından geçtiğimi de anımsıyorum; gri ve yeşil paltolarla doluydu yerler, bazıları hareket ediyordu ve bazılarında geriye çürümüş ya da tamamen kurumuş, kirli kar gibi beyaz kemikler kalmıştı. Bunu da görmezden geldim, çünkü daha yüce, sadece ve sadece benim için yaratılmış bir görevim vardı. İz geri dönüyor, halkalar çiziyor, aynı yerlerden tekrar tekrar geçiyor, bazen güneşin ciğerlerimi rahatsız eden toza dönüştürdüğü tuz göllerinin kıyısında ya da yağmur sularıyla yıkılarak, neredeyse yok oluyordu. Giderek avımın kurnaz olduğunu, beni şaşırtmak ve onun kokusunu taşıyan molekül zincirini kırmak için her şeyi yaptığını fark ettim. İzlediğim sıradan bir ölümlü olsaydı, uygun bir zaman sonra, yani korku ve umutsuzluğunun onu bekleyen acıyı artırması için gereken zaman kadar bekler ve yakalardım. Yorulmaz hızım ve izlemek için yaratılmış ciğerlerimin şaşmazlığıyla mutlaka yakalar ve öldürme düşüncesinin kendisinden daha hızlı öldürürdüm. Önce peşine düşmeyip izin soğumasını beklemiştim. Amaç hem kendi ustalığımı göstermek, hem de avıma törelere göre yeterli zaman tanımaktı. İyi bir töredir bu, çünkü kaçanın korkusunu artırır. Bazen aramıza çok mesafe koymasına izin verdim, çünkü sürekli olarak fazla yakınında olursam bir umutsuzluk anında kendine zarar verip benim hükmümden kaçabilirdi. Bu yüzden onu neyin beklediğini fark edemeyeceği kadar çabuk ya da beklenmedik bir şekilde yakalamaya niyetli değildim avımı. Gece-leri durup otların arasına saklanıyordum, ama dinlenmek için değil –dinlenmem gerekmiyordu– kasten oyalanmak ve bir sonraki hareketimi düşünmek için. Avımı eski talibim Arrhodes diye düşünmüyordum artık, çünkü o anı bir yerlere kapanmıştı ve bu anıyı rahat bırakmak gerektiğini biliyordum. Tek üzüntüm, Angelita, Nedime ve tatlı Mignonne gibi eski hilelerimi hatırladıkça gülümseyememektir. Birkaç kez su birikintilerinin aynasında artık onlara hiçbir şekilde benzemediğime kendimi inandırmak için baktım; tepemde

dolunay vardı. Hâlâ güzeldim, ama güzelliğim ölümcüldü artık; hayranlık kadar dehşet de uyandırıyor. Bu açık haya gecelemelerinden, karnımın gümüşüne yapışan kurumuş çamuru temizlemek için de yararlanıyordum; tekrar yola çıkmadan iğnemin ucunu kısıkaçlarımın arasında tutarak hareket ettiriyor, hazır olup olmadığını kontrol ediyordum, çünkü hangi gün, hangi saatte kullanacağımı bilmiyordum.

Bazen sessizce insan barınaklarına yaklaşıp sırtımı geriye büküyor, parlak duyargalarımı pencere pervazına dayayarak seslerini dinliyor ya da çatıya çıkıp saçaklardan sarkıyordum. Çünkü ne de olsa bir çift av ciğeri takılmış cansız bir mekanizma değildim ben; akli olan ve bu akli kullanan bir yaratıktım. Kovalamaca herkesin malumu olacak kadar uzun sürmüştü. Yaşlı kadınların çocukları benimle korkuttuğunu duydum. Kralın avcısı olarak benden ne kadar korkuluyorsa, o denli sevilen Arrhodes'le ilgili sayısız öykü dinledim. Basit insanlar sundurmalarında neler söylüyorlardı? Taçlı başa el kaldırmaya cüret etmiş bilge bir kişinin peşine takılmış bir makinanı ne olduğumu...

Ama ben olağan bir ölüm makinesi değil, özel, her biçime girebilen bir aygıtmışım; dilenci, bebek, güzel bir kız olabilirmişim. Ama aynı zamanda metal bir sürüngeymişim. Bu biçimler, kralın avcısının kurbanını kandırmak için girdiği kozalarmış. Başka herkese gümüşten yapılmış bir akrep gibi görünüyormuşum; o kadar hızlı hareket ediyormuşum ki, bacaklarımı sayamamışlar daha. Buraya kadar yaklaşık aynı giden öykünün bu noktadan itibaren farklı versiyonları vardı. Bazıları, bilge kişinin krala karşı gelerek halkı özgürlüğe kavuşturmak isteyip kralın gazabına uğradığını, bazıları ise abihayatı bulduğunu, istese şehitleri canlandırabileceğini, kralınsa bunu yasak ettiğini, onun da boyun eğmiş gibi yapıp gizli gizli, kale burçlarına asılmış isyancılardan kendine bir tabur kurduğunu söylüyorlardı. Bazıları da Arrhodes hakkında hiçbir şey bilmiyor ve ona olağanüstü yetenekler yakıştırmıyordu; yalnızca bir mahkûm olduğunu biliyor ve sırf bu nedenle korumak ve destek vermek istiyorlardı. Kralı kızdıran şeyin aslında ne olduğu bilinmiyordu, ama ustalarını çağırıp bir av makinesi yapmalarını istemiş olmasını aşağılık bir

plan, emrin kendisini de büyük günah sayıyorlardı. Çünkü kurban ne yapmış olursa olsun, kralın ona hazırladığı kaderi hak edecek kadar kötü olamazdı. Bu uyduruk öykülerin sonu gelmiyordu. Kır insanların imgelem gücü giderek denetimden çıkıp daha cüretkâr öyküler yaratıyordu, ama bir konuda, benim düşünölebilecek en iğrenç niteliklere sahip olduğum konusunda birleşiyorlardı.

Arrhodes'i kurtarmaya çalışan, sözüm ona yolumu kesip eşitsiz bir mücadelede yenik düşen yiğit adamlara ilişkin sayısız yalan da dinledim – yalan, çünkü hiçbir canlı buna cesaret edememişti. Bu öykülerde hainlerden de söz ediliyordu, kaybettüğimde bana Arrhodes'in izini gösteren hainler varmış – yalanın daniskası. Ama gerçekte kim olduğuma, olabileceğime, aklımın nelerle meşgul olduğuna, umutsuzluk, kuşku nedir bilip bilmediğime ilişkin tek bir söz yoktu – ki bu da beni şaşırtmadı.

Kralın yasa yerine geçen iradesini yerine getiren, halkın bilebildiği basit iz sürme makineleri hakkında da çok şey duydum. Bazen alçakgönüllü kulübelerin ahalisinden hiç saklanmadan güneşin doğmasını bekledim ki, güneş ışınları otların üzerinde gümüş bir şimşek gibi çaksın ve parıldayan bir çiy serpintisiyle bir önceki günün seyahatini bugünküyle birleştirsın. Hızla koşarken yoluma çıkanların yerlere kapanması, gözlerinin camlaşması hoşnut ediyordu beni; çevremi aşılmaz bir kale gibi kuşatan sağır korkudan büyük keyif alıyordum. Ama alt düzey koku duyumun boşa çalıştığı bir gün geldi; boşu boşuna üst koku duyumla çevremdeki tepeleri taradım; bir uğursuzluk duygusu kapladı içimi. Mükemmelliğim bir işe yarıyordu. Ta ki, küçük bir tepenin üstünde durup kollarımı rüzgârlı göğe, dua eder gibi kaldırmışken, karnıma dolan çok hafif bir ses her şeyin yitirilmiş olmadığını hissettirene kadar... Planımı uygulayabilmek için uzun zaman önce terk ettiğim şeye, konuşma yeteneğime başvurdum. Öğrenmem gerekmiyordu, biliyordum zaten, ama bu yetimi uyandırmam gerekiyordu. Önce sözcükleri sert, ahenksiz söyledim, ama sesim az sonra insansılaştı; tepeden aşağı indim, madem koku işime yarıyordu, konuşacaktım. Avıma karşı hiçbir nefret duymuyordum, akıllı ve becerikli olduğunu göstermişti. Anlıyordum ki, o üstüne düşeni yapıyordu, ben de benimkini. Kokunun

giderek yok olduğu kavşağı buldum ve olduğum yerde titreyerek durdum. Bir çift bacağım kireç tozu kaplı yoldan aşağı inmeye çalışırken, diğer çift sarsıntılarla kayaları tırmalayarak beni aksi yöne, küçük bir manastırın yaşlı ağaçların arasında bembeyaz parladığı yere çekiyordu. Kendimi toparladım, ağır ağır, neredeyse isteksizce manastırın kapısına doğru süründüm; kapıda bir keşiş duruyordu, yüzünü yukarı kaldırmış, herhalde ufukta yükselen güneşe bakıyordu. Korkutmamak için yavaşça yaklaşip selamladım onu. Tek bir söz etmeden gözlerini bana dikince, kendi başıma halledemediğim bir konuda ona günah çıkartmama izin verip vermeyeceğini sordum. Önce korkudan felç oldu sandım, çünkü ne kıpırdadı, ne yanıt verdi; meğerse düşünüyormuş, sonunda onayladığını belirtti. O önde ben arkada manastırın bahçesine gittik. Garip bir çifttik, ama sabahın o saatinde dua eden gümüş renkli peygamberdevesiyle beyaz rahibe bakıp hayret edecek tek bir canlı yoktu çevrede. Rahip farkında olmadan –alışkanlıkla– günah çıkaran papaz tavrını takındı, bana bakmıyor, başını bana doğru eğiyordu sadece. Karaçamın altında, iz sürmeye başlamadan önce kralın Arrhodes için uygun bulunduğu genç bir kadın olduğumu, Arrhodes'le baloda karşılaşip âşık olduğumu, hakkında hiçbir şey bilmediğimi ve hiç düşünmeden onda uyandırdığım aşka balıklama daldığımı, o gece bacağıma giren iğnenin bana gerçeği, yani ne olduğumu gösterdiğini, ikimiz için de başka çıkış yolu göremediğimden kendimi bıçakladığımı, ama ölmek yerine metamorfoza uğradığımı anlattım. "O âna kadar yalnızca şüphe ettiğim güdü, beni sevgilimin peşine taktı ve onun zalim Furla'sı oluverdim," dedim. "Ama kovalamaca uzun, çok uzun sürmekte; insanların Arrhodes için söyledikleri kulaklarıma gelmeye başladı ve ne kadarının gerçek olduğunu bilmesem de, bir kez daha ortak yazgımız üzerine düşünmeye başladım, bu adamdan hoşlanmaya başladım, artık onu sevmiyorum ve bu yüzden onu öldürmeyi dehşetli istiyorum. Şimdi kendi alçaklığımın sınırlarını görüyorum, tersine dönen, adileşen ve bana karşı tek suçu kendi talihsizliği olan adamdan intikam isteyen aşkımı görüyorum. Bu yüzden," dedim, "artık bu kovalamacayı bırakmak, çevremde ölümcül korku uyandırmaktan kurtulmak istiyorum, evet kötülüğü onarmak istiyoy-

rum, ama bu iş nasıl yapılır bilmiyorum." Görebildiğim kadarıyla bu konuşmanın sonunda keşiş hâlâ kuşkularını bir kenara bırakmamıştı, çünkü daha ben konuşmaya başlamadan bana, söyleyeceklerimin günah çıkartma olmayacağını, çünkü ona göre özgür iradesi olmayan bir yaratık olduğumu söylemişti. Manastıra kasten gönderilip gönderilmediğimi düşünmüş olabilirdi, çünkü böyle casuslar vardı ve hain kılıklara giriyorlardı. Ama yanıtı dürüst bir düşüncenin sonucu gibi geldi bana. Dedi ki: "Peki, ya aradığın kişiyi bulursan? Ne yapacağını biliyor musun?"

Şöyle yanıtladım: "Peder, yalnızca ne yapmak istemediğimi biliyorum, ama o karşılaşmada içimde saklı hangi güçlerin ortaya çıkacağını ve dolayısıyla öldürmeye itilip itilmeyeceğimi bilmiyorum."

Dedi ki: "Peki ben sana ne önereyim? Bu görevden alınmak mı istiyorsun?"

Ayağının dibinde yatan bir köpek gibi başımı kaldırdım ve başımda yansıyan güneş ışığında gözlerini kıstığını görüp dedim ki:

"Bundan daha fazla istediğim bir şey yok. Böyle olursa yazgımın acımasız olacağını biliyorum, çünkü artık bir hedefim olmayacak. Uğruna yaratıldığım şeyi ben planlamadım ve irade-i şahaneye karşı çıkmanın bedelini pahalıya ödeyeceğim kuşkusuz, çünkü böyle bir başkaldırı cezasız kalmaz. O zaman saray mahzenlerindeki zırhçıların hedefi ben olacağım; beni yok etmek için ardıma metal av köpekleri salacaklar. Bana verilen yetenekleri kullanıp dünyanın öbür ucuna da kaçsam, nereye saklanırsam saklanayım, çevremdeki her şey bana sırtını dönecek ve ben varlığımı sürdürmeye degecek bir şey bulamayacağım. Sizininki gibi bir kader de yasak bana, çünkü her yetkili kişi –demin sizin yaptığınız gibi– bana ruhen özgür olmadığımı söyleyecek. Bir manastıra sığınmam bile olanaksız."

Düşünceli düşünceli durdu, sonra şaşkın bir ifadeyle dedi ki:

"Türünün nasıl yapıldığını bilmiyorum. Seni görüp işitebiliyor ve söylediklerinden zeki bir yaratık olduğunu anlıyorum, ama muhtemelen sınırlayıcı bir güdüye tutsaksın. Yine de gerçekten bana söylediğin gibi bu güdüyle mücadele ediyorsan ve öldürme isteğinden arındırılırsan kendini kurtulmuş addedeceksen, o zaman söyle bana

Ey Makine, bu istek nasıl bir şey? Kendini nasıl hissediyorsun?"

Dedim ki: "Peder, belki kendimi iyi hissetmiyorum ama avlanmak, iz sürmek, bulmak, araştırmak, pusu kurmak, beklemek, sinsice sokulmak ve yoluma çıkan engelleri yok etmek, iz gizlemek, geri iz sürmek, kuşatmak konularında son derece bilgiliyim ve hatasız bir ustalikle yaparım bunları; amansız bir hükme dönüşmek beni tatmin ediyor. Belli ki içime ateşle kazınmış bu da."

"Bir kez daha soruyorum," dedi, "söyle, Arrhodes'i görünce ne yapacaksın?"

"Peder, bir kez daha söylüyorum: Bilmiyorum, çünkü ona kötü-lüğüm dokunsun istemesem de, içime yazılmış olanlar isteğimden güçlü çıkabilir."

Bunu duyunca elleriyle yüzünü kapadı ve dedi ki: "Sen benim kız kardeşimsin."

"Ne demek şimdi bu?" dedim; şaşırmıştım.

"Ne söylüyorsam o demek," dedi. "Kendimi senden ne üstün görüyorum, ne de aşağı. Çünkü ne kadar farklı olursak olalım, bana itiraf ettiğin ve benim inandığım cehaletin, bizi Tanrı önünde eşit kılıyor. Benimle gel, sana bir şey göstereceğim."

Manastır bahçesinden geçip eski bir odunluğa gittik; keşişin ittiği kapı gıcırtyla açıldı, içerinin loşluğunda bir saman yığınının üstünde yatan kara bir şekil gördüm ve burun deliklerimden ciğerlerime bir koku doldu; durmaksızın kovaladığım bu koku burada o kadar güçlüydü ki, zehirli iğnemin kendi kendine harekete geçip karnımdaki kılıflardan çıktığını hissettim ama hemen sonra gözlerim karanlığa alıştı ve hatamı anladım. Samanların üstünde sadece atılmış giysiler duruyordu. Keşiş titrememden heyecanlandığımı anladı ve "Evet," dedi, "Arrhodes buradaydı. Bir ay önce izini kaybettirdiğinde manastırımıza saklandı. Eskisi gibi çalışmadığına üzülüyordu, bu yüzden ara ara kendisini bazen geceleri ziyaret eden izleyicilerine gizlice haber saldı. Ama aralarına iki hain girmiş; beş gün önce kaçırdılar onu."

"Kralın ajanları mı demek istiyorsunuz?" diye sordum; hâlâ titriyor ve dua eder gibi kollarımı kavuşturmuş, göğsüme bastırıyordum.

"Hayır, 'hainler' diyorum, çünkü onu hile ve güç kullanarak kaçırdılar. Şafak vakti gittiklerini bir tek küçük dilsiz bir çocuk görmüş. Arrhodes bağlıymış, boğazına bıçak dayamışlar."

"Kaçırılmışlar mı?" diye sordum, anlamıyordum. "Kim, nereye, neden?"

"Sanırım aklından yararlanmak için. Bu durumda yasalara başvuramayacağımız açık. Yasalar kralın. Onlara hizmet etsin diye zorlayacak, reddederse öldürecekler ve bunun için kimse cezalandırmayacak onları."

"Peder," dedim, "size yaklaşmaya, konuşmaya cürret ettiğim âna şükürler olsun. Kaçıranları izleyip Arrhodes'i kurtaracağım. Avlanmayı, iz sürmeyi iyi bilirim. En iyi yaptığım iş budur; yeter ki dilsizin size söylediğini, gittikleri yönü bana gösterin."

Dedi ki: "Oysa kendine hâkim olup olmayacağını bilmiyorsun; kendin söyledin bunu."

Ben de dedim ki: "Doğru, ama bir yol bulacağım sanırım. Henüz kesin bir şey bilmiyorum. Belki içimde isteğimi kaderime dönüştürecek devre değişikliğini yapabilecek bir usta bulurum."

Keşiş dedi ki: "İstersen yola çıkmadan önce kardeşlerimden biriyle görüşün, çünkü bize katılmadan önce, dünyanın bir parçasıyken tam da böyle işlerle iştigal ediyordu. Şimdi bizim doktorluğumuzu yapıyor."

Yine güneşli bahçeye çıktık; belli etmese de, bana hâlâ güvenmediğini anlıyordum. Koku beş günde dağılmıştı; bana yanlış yön göstermiş de olabilirdi, doğruyu da. Kabul ettim.

Doktor bedenimin içine, karın kaburgalarımın arasına bir fener sokarak dikkatle, özenle, büyük bir konsantrasyonla muayene etti beni. Sonra giysisindeki tozları silkeleyerek dedi ki:

"Mahkûmun ailesi ya da dostları veya yetkililerin planlarını bilinmeyen nedenlerle bozmak isteyen birileri bazen bu tür talimatlarla gönderilen makineleri pusuya düşürürler. Bunu önlemek için kralın temkinli zırhçıları bu makinelerin içini mühürleyerek öyle bir bağlantı yaparlar ki, içini karıştırdığınız anda sonuç ölümdür. Son mührü de koyduktan sonra artık onlar bile zehirli iğneyi çıkaramazlar. Siz de böylesiniz. Bazen kurban farklı giysiler giyer, görünüşü-

nü, davranışını, kokusunu değiştirir. Bu yüzden makine av için alt ve üst koku duyularını kullanmakla yetinmeyip avına, avın ruhsal özelliklerini incelemiş uzmanların hazırladığı sorular sorar. Siz de böylesiniz. Ayrıca içinizde daha öncekilerde bulunmayan bir mekanizma görüyorum. Bir av makinesine gerekmeyen çoğul bir bellek var; kaydedilmiş kadın geçmişleri bunlar. Adlar ve akli çelen sözlerle dolu. Bu belleklerden ölümcül çekirdeğe giden bir tel var. Benim bilmediğim bir biçimde mükemmelleştirilmiş bir makinesiniz siz; hatta belki her şeye kadir bir makinesiniz. İğnenizi ölüme yol açmadan çıkarmak olanaksız."

"İğneye ihtiyacım olacak," dedim, hâlâ sırtüstü yatıyordum. "Çünkü kaçırılanın yardımına koşmam lazım."

"Ne kadar gayret gösterirseniz gösterin, bahsettiğimiz çekirdeğin üzerinde asılı duran tertibatın çalışmasına engel olup olamayacağınız konusunda bir şey diyemem," diye devam etti doktor sözlerimi duymamış gibi. "İsterseniz yapabileceğim tek şey, bir tüple, söz konusu tertibatın kutuplarına çok ince demir tozu serpmektir. Bu özgürlüğünüzün sınırlarını biraz genişletebilir. Yine de bunu yapsam bile, son âna kadar, yardımına koştuğunuz adama karşı emir kulu bir alet olup olmadığınızı bilmeyeceksiniz."

İkisinin de bana baktığını görüp bu ameliyata razı oldum. Kısa sürdü ve bana acı vermedi, ama ruhsal durumumda fark edilir bir değişiklik de yaratmadı. Güvenlerini daha da kazanmak için o gece manastırda kalıp kalamayacağımı sordum; tüm günümü konuşarak, tartışarak, dinleyerek geçirmiştim. Seve seve kabul ettiler, ama ben o süreyi odunluğu iyice incelemeye hasrettim. Kaçıranların kokularını iyice tanımak istiyordum. Bunu yapabiliyordum, çünkü bazen kralın ajanlarının yolları, kurbanın kendisi değil başka gözüpekler tarafından kesilirdi. Gün ışımadan önce kaçırıldığı iddia edilenin geceler boyu yattığı samanlara yattım ve hareketsiz durup keşifleri bekleyerek kokusunu soludum. Şöyle mantık yürütüyordum: Eğer beni uydurma bir öyküyle kandırdılarsa, sahte izi kovalamayı bırakıp intikam almak üzere dönmemden korkarlar ve eğer beni yok etmek istiyorlarsa, en uygun saat şafağın ilk saatleridir. Derin uykuda gibi yaparak, ama bahçeden gelen en ufak bir sese bile duyarlılığını

koruyarak yattım; çünkü kapıyı dışarıdan barikatla kapayıp odunlu-
ğu ateşe verebilirlerdi, alevler içinde parçalanayım diye. Böyle bir
şey yapmak için öldürmeye karşı duydukları tiksintiyi alt etmeleri
de gerekmeyecekti; çünkü beni insan değil bir ölüm makinesi sayı-
yorlardı. Artıklarımı bahçeye gömerlerdi, kimse de bir şey bilemez-
di. Yaklaştıklarını duysam ne yapacağımı gerçekte hiç bilmiyordum
ve hiç öğrenemedim, çünkü gelmediler. Böylece düşüncelerimle
baş başa kaldım. Tekrar tekrar yaşlı keşişin gözlerime bakarak söy-
lediği sözleri düşündüm. *Sen benim kız kardeşimsin.* Hâlâ anlaya-
bilmiş değildim, ama düşününce içime bir sıcaklık yayılıyor ve be-
ni değiştiriyordu; sanki gebe olduğum ağır bir cenini yitirmiştim.
Yine de sabahleyin yarı açık bahçe kapısından çıktım ve keşişin ta-
limatına uyarak binalardan uzak durup, tam hız ufukta görülen dağ-
lara vurdum. Avımın orada olduğu söylenmişti.

Hızlı gidiyordum; öğle olduğunda manastırı yüz mil geride bı-
rakmıştım bile. Beyaz huş ağaçlarının arasından kurşun gibi geçtim.
Tepenin eteğindeki çayırların yüksek otlarının arasından koşarak
geçerken, orakla düzenli bir biçimde biçilmiş gibi iki yana yattılar.

Kaçanların izini derin bir vadide, hızlı akan bir suyun üstündeki
bir köprüde yakaladım, ama Arrhodes'in kokusundan hiç iz yoktu.
Onu sırayla taşıyorlardı herhalde; bu da hem kurnazlıklarını hem
bilgili olduklarını gösteriyordu. Belli ki kimsenin kralın görevlisi-
nin yerini almaya hakkı olmadığını ve yaptıklarıyla kralın hoşnut-
suzluğuna yol açacaklarını biliyorlardı. O son parkurda benim ger-
çek niyetimin ne olduğunu bilmek istersiniz şüphesiz. Öyleyse söy-
leyeyim. Keşişleri hem aldattım, hem de aldatmadım çünkü özgür-
lüğü yeniden kazanmayı gerçekten istiyordum. Aslında yeniden
dememek gerek, çünkü daha önce özgür değildim. Hoş, bu özgürlü-
ğü ne yapacağım konusunda ne diyeceğimi bilmiyorum. Bu karar-
sızlık hali yeni bir şey değildi. Bıçağı çıplak bedenime batırırken
kendimi öldürmek mi yoksa keşfetmek mi istediğimi (biri diğerine
yol açsa bile) bilmiyordum. O hareketim de daha öncekiler gibi ön-
görülmişti. Belki de özgürlük umudu sadece bir yanılsamaydı, hat-
ta *kendi* yanılsamam bile değildi: Daha çevik hareket etmem için,
haince kullanılan bir mahmuzdu. Ama özgürlüğün bütün anlamı

Arrhodes'ten vazgeçmek miydi, bilmiyorum. Tamamen özgür olarak da onu öldürebilirdim, çünkü artık kadın olmayan ben, o imkânsız karşılıklı aşk mucizesine inanacak kadar deli değildim ve bir biçimde hâlâ kadınsam, çıplak sevgilisinin açık karnını gören Arrhodes nasıl inanacaktı buna? Yaratıcılarının bilgeliği, mekanik ustalığın en geniş sınırlarını aşıyordu, çünkü hesaplarında, sonsuza dek yitirdiğimin yardımına koştuğum bu durumu da öngördüklerine kuşku yoktu. Vazgeçip adımlarının gittiği yere yönelsem de ona pek bir yararım olmayacaktı. Ölümüne gebeydim ve ölümü doğurabileceğim kimsem yoktu. Soylu bir alçaklıktı benimki ve özgürlüğüm beni doğrudan emredileni değil, yaratıldığımda bizzat istediğim şeyi yapmaya zorluyordu. Sıkıntılı düşüncelerdi bunlar ve yararsızlıkları sinirlendiriyordu beni, ama hedefime varınca çözümleneceklerdi. Kaçıranları öldürüp aşkımı kurtarınca bana duyduğu iğrenme ve korku önüne geçilmez bir hayranlığa dönüşecekti. Belki onu değil ama kendimi kazanacaktım.

Kalın bir fındık çalısının içinden geçtikten sonra teraslanmış tepenin ilk basamağında kokuyu birden yitirdim. Aranıp durdum ama boşuna, sanki kovaladığım adamlar göğe uçmuşlar gibi, koku bir duyuluyor bir yok oluyordu. Temkinli olup çalıya dönmek gerekiyordu, döndüm. Ve epeyce zorlanarak, kalın dalları kesilmiş bir çalı buldum. Fındık özü kokan kökleri koklayıp izin yok olduğu yere dönünce kokunun fındıkta devam ettiğini gördüm; kaçanlar üstünde yürümek için sııklar yapmışlardı. Üst koku izinin havada fazla kalmayacağını, dağ rüzgârlarıyla süpürülüp gideceğini biliyorlardı. Onların bu kurnazlığı benim yakalama isteğimi perçinledi; sonra yerdeki fındık kokusu giderek azaldı, ama kullanılan hileyi anladım yine, sııkların uçlarına kenevirden çuval parçaları sarmışlardı.

Çıkıntılı bir kayanın altında, atılmış sııklar buldum. Kayanın önündeki açıklık, kuzeye bakan yanları yosun tutmuş iri taşlarla kaplıydı ve o kadar üst üste yığılmışlardı ki bu moloz tarlasını geçmenin tek yolu bir kayadan diğerine sekmektir. Kaçanlar da öyle yapmışlardı, ama düz bir çizgide gitmemişler, zikzak çizmişlerdi. Bu yüzden havada titreşen tanecikleri hep kayalardan aşağı sürüne-

rek, çevrelerini dolanarak yakalamak zorunda kalıyordum. Böylelikle tırmandıkları tepeye ben de tırmandım. Tutsağın elleri serbest olmalıydı, ama gönüllü olarak onlarla gitmesine şaşırmadım, çünkü geri dönemezdi. Önümdeki apaçık izi, sıcak taşa işlemiş üçlü kokuyu izleyerek tırmandım. Dikey olarak kaya çıkıntılarını, uçurumları, yarıkları aşmak gerekiyordu ve ayakların bir an dinlenebileceği tek bir minik yarık veya kaya çatlaklarına yapışmış gri yosun öbeği yoktu ki kaçanlar kullanmış olmasın. Daha zor yerlerde ara ara durup önlerindeki yolu incelemişlerdi. Bunu oralarda yoğunlaşan kokularından anlıyordum; oysa ben kayaya neredeyse dokunmadan koşturuyordum ve nabzım güçleniyordu içimde. Muhteşem bir takibin keyfiyle şarkı söylüyordu nabzım, çünkü bu insanlar bana layık avlardı. Hayranlık ve neşe duyuyordum, çünkü üç kişinin jütten bir halat kullanarak (kokusu keskin çıkıntılarda duruyordu hâlâ) gerçekleştirdiği o tehlikeli tırmanışı ben kolayca başardım; beni düşürebilecek hiçbir şey yoktu. Dorukta heybetli bir rüzgâr karşıladı beni. Bayırda bir bıçak gibi havayı keserek esiyordu. Geriye dönüp altımda uzanan ve ufku göğün mavisine karışan yeşil manzaraya bakmadım. Onun yerine bayırda başka yönlere gidip başka iz aradım. Nihayet miniminnacık bir çentikte buldum onları. Sonra birden beyaz bir sıyrık, kaçanlardan birinin düşüşüne işaret etti. Bir kayanın üzerinden eğilip baktığımda gördüm onu; dağ yamacının yarısında bir yerde yatıyordu, küçücük. Keskin gözlerim kireç taşının üstündeki koyu lekeleri bile gördü. Sanki bir an yüzükoyun yatmış adamın etrafına bir kan yağmuru yağmıştı. Diğerleri bayırda yürümeye devam etmişlerdi. Artık Arrhodes'in tek muhafızı olduğunu düşününce düş kırıklığı yaşadım, çünkü daha önce hiç kendi hareketlerimin önemini bu denli güçlü hissetmemiş, savaşmak için bu denli istekli olmamıştım. Bu istek hem başımı döndürüyor, hem de bir ağırbaşlılık veriyordu bana. Yamaçtan aşağı koştum, çünkü avım, ölüyü sarp kayalarda bırakıp bu yöne gitmişti. Aceleleri vardı tabii ve adamın anında öldüğü belliydi. Dev bir katedral yıkıntısına benzeyen sarp bir geçide yaklaştım. Sadece yıkık kapının büyük sütunları ve yan payandaları ayakta duruyordu ve yüksek bir pencereden gök görülüyordu. Üstüne ince, hastalıklı bir ağacın gölgesi düşmüş-

tü. Rüzgârın savurduğu bir avuç tozun arasındaki bir tohumdan, bilincinde olmadan, kahramanca büyümüş bir ağaçtı. Geçidi başka, daha yüksek, yarısını sis bürümüş bir vadi izliyordu; kuyruklu bir bulut, incecik, pırıl pırıl kar serpiyordu. Bir kaya kulesinin gölgesinde çakıllar yuvarlanıyormuş gibi bir ses duydum, sonra gök gürültüsü ve tepeden aşağı toprak kaydı. Taşlar dövdü sırtımı, yanlarımdan kıvılcımlar ve duman çıktı; bütün ayaklarımı altıma çektim ve bir kayanın altındaki alçak girintiye girdim. Orada güven içinde son kayanın da düşmesini bekledim. Bir an, Arrhodes'in muhafızının, dağı tanımadığım için bir çığa yol açıp ezilebileceğim bir yer olarak burayı seçtiğini düşündüm ve bu çok küçük bir olasılık olmakla birlikte, moralimi düzeltti; çünkü hasmım sadece kaçmayıp saldıracaklıyorsa, yarışmamız değerleniyordu.

Bir sonraki vadinin karla kaplı dibinde bir bina vardı. Ev değil, şato değil... O kadar büyük taşlardan yapılmıştı ki, tekini bir dev bile oynatamazdı yerinden. Düşmanın sığınağı burası diye düşündüm, bu kıraç yerde başka nereye saklanacaklar? Ve artık koku bulmakla uğraşmadan inmeye başladım; arka ayaklarımı kayan molozlara batırıyor, ön ayaklarımla yalanıp toza dönüşmüş taşların üzerinden kayıyordum. Baş aşağı yuvarlanmayayım diye de orta ayaklarımı fren gibi kullanıyordum. Karın başladığı noktaya gelince sessizce süzuldüm. Dipsiz bir uçuşuma düşmemek için her adımımı dikkatli atıyordum. Temkinli olmak zorundaydım, çünkü bekliyorsa benim mutlaka geçitten gelmemi bekliyordu. Bu yüzden kalenin duvarlarından görülmeyeyim diye daha yakına gitmedim ve mantar biçimli bir taşın altına sokuldum. Gecenin inmesini bekledim sabırla.

Karanlık çabuk bastırdı, ama kar hâlâ yağıyor, karanlığı aydınlatıyordu. Bu yüzden binaya yaklaşmaya cesaret edemedim. Başımı bacaklarıma, binayı gözden kaybetmeyecek şekilde yasladım. Gece yarısından sonra kar durdu ama üstümdeki karları silkmedim. Çevreme uyum sağlamamı sağlıyor ve bulutların arasından görülen ay diliminin ışığında, hiçbir zaman giyemediğim gelinlik gibi parlıyordu. Yavaşça kalenin puslu silüetine doğru sürünmeye başladım. Gözlerimi ikinci kattaki pencereden ayırmıyordum. Sarımtırak bir ışık yanıyordu orada, gözlerimdeki ağır kapakları indirdim çünkü

ay gözümü kamaştırıyordu ve ben karanlığa alıştım. O loş ışıklı pencerede bir şey hareket etti, büyük bir gölge bir duvar boyunca yürüdü gibi geldi; daha hızlı süründüm, ta temele varıncaya kadar. Kalenin burcuna tırmanmaya başladım; zor değildi, çünkü taşların arasında harç yoktu. Sadece inanılmaz ağırlıklarıyla duruyorlardı yerlerinde. Böylece kara hayali, top sokmak için tasarlanmış siper kovukları gibi karşıma dikilen alt pencerelere ulaştım. Hepsi karanlık ve boşlardı. İçeride sessizlik hüküm sürüyordu, sanki buraya asırlardır ölümden başka kimse uğramamıştı. Daha iyi görmek için gece gözlerimi çalıştırdım ve başımı taş odaya sokup antenlerimin ışıklı gözlerini açtım, fosforlu bir ışıltı yayıldı. Karşımda kaba yassı taşlardan kirli bir şömine vardı. İçindeki birkaç kütük ve küllenmiş dal parçası, uzun zaman önce soğumuştur. Duvarda bir kerevet ve paslı mutfak aletleri gördüm; yamru yumru bir yatak, köşede taşlaşmış ekmek parçaları vardı. Benim içeri girmemi hiçbir şeyin engellemesini garipsedim, bu çağırıcı boşluğa güvenmiyordum; odanın karşı tarafındaki kapı açık olduğu halde, belki de bu nedenle bir tuzak kokusu alarak, girdiğim gibi hiç ses çıkarmadan geri çıktım; üst kata tırmanmaya devam ettim. Cılız ışığın geldiği pencereye yaklaşmayı bir an bile düşünmedim. Sonunda çatıya çıktım ve karla kaplı yüzeyine bekçi köpeği gibi uzandım. Gün ışığını bekliyordum. İki ses duydum ama neler söylediklerini anlamıyordum. Hareketsiz yatıttım; Arrhodes'i kurtarmak için hasmımın üstüne atlayacağım ânı hem özlüyor hem korkuyla bekliyordum. Tel gibi gerilmiş, sonu bir iğne batışıyla bitecek kavganın seyrini gözümün önüne getirdim. Aynı anda kendi içime yöneldim. İrademin kaynağını aramıyordum artık, ufacık da olsa bir işaret bulmaya çalışıyordum: Yalnızca bir tek adamı mı öldürecektim? Bu korkunun beni hangi anda terk ettiğini bilmiyorum. Hâlâ kararsız yatıyordum çünkü kendimi bilmiyordum, ama bir kurtarıcı mı yoksa katil mi olduğum konusundaki bu bilgisizlik benim için yeni, ilk kez karşılaşılan ve her titreyişime gizemli bir ergen kız masumiyeti katan bir şeydi; içimi taşkın bir sevinçle doldurdu. Bu sevinç beni şaşırtmadı diyemeyeceğim. Hem yardım etmek, hem yok etmek için sınırsız güce sahip olmamı sağlayan mucitlerimin bilgeliğinin yeni bir tezahürü mü acaba diye düşün-

düm. Ama bundan da emin değildim. Ani, kısa bir gürültü geldi aşağıdan, ardından anlaşılmaz sözler duyuldu. Bir ses daha, ağır bir eşyanın düşüşü gibi tok bir ses, sonra sessizlik... Çatıdan aşağı sürünmeye başladım, karnını neredeyse ikiye katladım, öyle büküldüm ki, göğsüm duvara tutunurken arka ayaklarımla iğne tüpüm hâlâ çatıdaydı. Başım zorlanmaktan sallanıncaya kadar aşağı sarktım ve açık pencereye yaklaştım.

Yere atılmış mum sönmüştü ama ucu hâlâ kırmızıydı. Gece gözümlü çalıştırdım. Masanın altında boylu boyunca uzanmış, kanlar içinde bir adam yatıyordu. Kan karanlıkta siyahtı ve içimdeki her şey fırlamak istediği halde kendimi tuttum, önce kan ve içyağı kokulu havayı soludum. Bu adam bana yabancıydı. Demek ki bir mücadele olmuş ve Arrhodes onu benden önce öldürmüştü. Bunun nasıl, neden ve ne zaman olduğu konusunu bir an bile düşünmedim, çünkü onun bu boş evde canlı olduğu ve artık yalnız ikimizin kaldığı düşüncesi beni yıldırım gibi çarptı. Titredim. Aynı anda gelin ve kasaptım ben. Gözlerimi kırpmadan son nefesini veren büyük gövdenin ritmik sarsıntılarını izliyordum. Şimdi gidebilsem, karlı dağlara sessizce kaçabilsem, her şeye razıyım, tek onunla yüz yüze gelmesem (yüz duyargaya demek lazım aslında, diye ekledim kendi kendime); ne yaparsam yapayım canavarlıkla komedi arasında kalmaya mahkûm olduğum ve alay edildiğim duygusu ağır bastı, itti beni. Baş aşağı, örümcek gibi dikkatle kaydım, karın levhalarımın saçaklara sürtünürken çıkardığı gıcirtıyı umursamıyordum artık. Çevik bir yay hareketiyle cesedin üzerinden atlayıp kapıya gittim.

Kapıyı ne zaman ve nasıl kırdığımı anımsamıyorum. Eşikte dönerek çıkan merdivenler vardı ve basamaklarda Arrhodes sırtüstü yatıyordu; başı geriye kıvrılmış, aşınmış bir taşa yaslanmıştı. Burada dövüşmüş olmalıydılar, bu yüzden sesleri gelmemişti bana; işte burada, ayaklarımda dibinde yatıyordu, kaburgaları hafif hafif kırmıldıyordu. Evet, görüyordum çıplaklığını, tanıyamadığım, yalnızca o gece balo salonunda düşlediğim çıplaklığını.

Bir hırıltı çıktı boğazından. Gözkapaklarını açmaya çalıştı, açtı, önce akları göründü, sonra ben bükük karnımla yükselerek yüzüne baktım. Ne dokunmaya, ne geri çekilmeye cesaretim vardı, çünkü

yaşadığı sürece kendimden emin olamazdım. Her nefesiyle kan kaybediyordu, ama görevimin son âna kadar geçerli olduğunu açıkça görüyordum. Çünkü kralın hükmü ölüm ânında bile yerine getirilir. Bu yüzden riske giremezdim, canlıydı. Gerçekten uyanmasını istiyor muydum, onu da bilmiyorum. Gözlerini açsaydı, bilinci yerinde olsaydı ve beni –tersten de olsa– olduğum gibi görseydi, ölüm taşıyan ama geç kalmış, başında yalvararak dikilen ve gebe kalmış (ama ondan değil) bu yaratığı görseydi, bu bir düğün mü sayılırdı? Yoksa sadece birleşmenin acımasız bir parodisi mi?

Ama gözlerini bilinçle açmadı ve şafak aramıza bütün evde uğuldayan tipi ve pırıl pırıl incecik kar taneleriyle girdiğinde, bir kez daha inledi ve soluğu kesildi. Ancak o zaman huzur buldum; yanına uzandım, onu sıkıca kollarımla sardım. İki gün, iki gece kar fırtınasında öylece yattım; kar, yatağımızı erimeyen bir örtüyle örttü. Ve üçüncü gün güneş açtı.

KURT VONNEGUT JR.

HARRISON BERGERON

Kurt Vonnegut (Jr.'unu unutmayalım) her ne kadar kendisini bilimkurgu yazarı olarak görmediğini belirten demeçler vermişse de biz onu bazı bilimkurgu hayranları gibi lanetleyemiyoruz, çünkü bilimkurguya değişik bir tat getiren yazarlardan biri. Büyük ölçüde otobiyografik öğeler taşıyan çeşitli yapıtlarının bir yerlerine sıkışan bilimkurgu parçaları, bazen romanın tümüne hâkim olabiliyor. Klasik bir bilimkurgu örneği olan Otomatik Piyano dışında doğrudan bilimkurgu kabul edilebilecek yapıtı az olan Vonnegut, nihilist tarzı ve büyük mizah gücüyle hem bilimkurgu hayranlarını hem de genel okuru çekebilmiş ender yazarlardan biri.

"Harrison Bergeron" yine tipik bir Vonnegut öyküsü. Eşitliğin dayanılmaz ağırlığını mı anlatıyor dersiniz?

YIL 2081'Dİ ve nihayet herkes eşitti. Yalnızca Tanrı ve yasa önünde değil, her tür ve biçimde eşitti. Kimse kimseden daha akıllı, kimse kimseden daha güzel değildi. Bütün bu eşitlik, Anayasa'ya konan 211, 212, ve 213'üncü ek maddelerle Birleşik Devletler Genel Sakatlama Dairesi ajanlarının hiç azalmayan dikkati sayesinde sağlanmıştı.

Yine de yaşama ilişkin bazı şeyler hâlâ iyi gitmiyordu. Örneğin nisan ayı, bahar gibi davranmayarak insanları delirtmeye devam ediyordu. BDGSD'nin adamları, George ve Hazel Bergeron'un on dört yaşındaki oğulları Harrison'u bu rutubetli ayda alıp götürmüşlerdi.

Durum trajikti gerçekten, ama George ve Hazel, durum üzerine pek iyi düşünemiyorlardı. Hazel'in son derece ortalama bir zekâsı

vardı, yani herhangi bir şey üzerine ancak kısa süren patlamalar halinde düşünebiliyordu. George'un ise zekâsı normalin oldukça üstünde olmakla birlikte, kulağında küçük metal bir sakatlayıcı telsiz taşıyordu. Yasa gereği bu sakatlayıcıyı her zaman takmak zorundaydı. Telsiz, hükümetin yayın istasyonuna ayarlıydı ve istasyon yaklaşıp her yirmi saniyede bir, George gibi insanların, beyinlerinden eşitsizliğe yol açacak şekilde yararlanmalarını engellemek için keskin bir gürültü yayınlardı.

George ve Hazel televizyon seyrediyorlardı. Hazel'in gözlerinden yaşlar dökülüyordu, ama balerinler dansın sonuna geldiğinde, gözyaşlarının nedenini unutmuştu.

George'un kafasında bir zırlama oldu. Düşünceleri panik içinde, hırsız alarmından kaçan soyguncular gibi kaçıştılar.

"Güzel danstı, biraz önce yaptıkları dans," dedi Hazel.

"Ha?" dedi George.

"Şu dans diyorum, güzeldi," dedi Hazel.

"Hıı," dedi George. Balerinleri düşünmeye çalıştı biraz. Pek de iyi değildiler, en azından başkalarının olabileceğinden daha iyi değildiler. Kemerlerinde ağırlık ve saçma dolu torbalar vardı; yüzleri maskeliydi ki kimse güzel bir yüz, zarif ve özgür bir mimik görüp kendini sıçan gibi hissetmesin. George, belki de dansçılar sakatlanmamalı gibisinden belli belirsiz bir düşünce geçiriyordu aklından. Ama pek ileri gidemedi, çünkü kulak telsizinden gelen bir başka gürültü düşüncelerini dağıttı.

George yüzünü ekşitti. Sekiz balerinden ikisi de öyle...

Hazel, George'un yüzünü ekşittiğini gördü. Kendisinde akıl sakatlayıcısı olmadığı için George'a son gürültünün ne olduğunu sormak zorunda kaldı.

"Biri bir süt şişesine topbaşlı bir çekiçle vuruyormuş gibi bir ses," dedi George.

"Bütün bu değişik sesleri duymak gerçekten ilginç olmalı diye düşünüyorum," dedi Hazel biraz kıskançlıkla. "Neler de buluyorlar!"

"Hıı," dedi George.

"Ama ben Sakatlama Dairesi Başkanı olsam ne yapardım, bili-

yor musun?" dedi Hazel. Aslında Hazel, adı Diana Moon Glampers olan Sakatlama Dairesi Başkanı'na çok benziyordu.

"Ben Diana Moon Glampers olsam," dedi Hazel, "Pazar günleri çan çalardım, sırf çan. Hani dine saygı olsun gibisinden."

"Sadece çan sesi olsa düşünebilirim," dedi George.

"O zaman belki çok yüksek sesle çaldırmak lazım," dedi Hazel. "Sanırım ben iyi bir Sakatlama Dairesi Başkanı olurum."

"Herkes kadar," dedi George.

"Normalin ne olduğunu kim benden iyi bilebilir?" dedi Hazel.

"Doğru," dedi George. Ufak ufak hapisteki anormal oğlu Harri-son'u düşünmeye başlamıştı, ama kafasının içinde patlayan yirmi bir pare top atışı, düşüncelerine son verdi.

"Hey," dedi Hazel, "bu seferki ne biçimdi ama, değil mi?" Öylesine ne biçimdi ki, George bembeyaz olmuştu, titriyordu ve kızarmış gözlerine yaşlar dolmuştu. Sekiz balerinden ikisi stüdyo zeminine yığılmış, şakaklarını tutuyorlardı.

"Birden çok yorgun düştün sanki," dedi Hazel. "Divana uzansa-na, o zaman sakatlama torbanı yastığa koyup dinlenebilirsin, şeker-ciğim." George'un boynuna dolanmış branda bezinden torba içindeki yirmi bir kiloluk saçmadan söz ediyordu. "Git biraz torbayı yas-la," dedi Hazel, "Bir süre benimle eşit olmasan da bence zararı yok bunun."

George torbayı elleriyle tarttı. "Dert etmiyorum," dedi, "benim için pek fark etmiyor artık. Bir parçam oldu."

"Son zamanlarda çok yoruldun, tükendin sanki," dedi Hazel. "Torbanın dibine bir delik açıp kurşun bilyelerden birkaçını çıkarabilmemizi sağlayacak bir yol olsa. Sadece birkaç tanesini."

"Çıkarttığım her bilye için iki yıl hapis ve iki bin dolar para cezası," dedi George. "Buna iyi alışveriş denmez."

"Bari işten dönünce evde birkaç taneciğini çıkarabilseydin," dedi Hazel, "yani burada kimseyle rekabet etmiyorsun ki. Sadece oturuyorsun."

"Ben böyle bir şey yapıp paçayı kurtarmaya çalışsam başkaları da yapmaya kalkar, çok geçmeden karanlık çağa dönerdik, herkes herkesle rekabete girişirdi. Bunu istemezdin değil mi?"

"Korkunç olurdu," dedi Hazel.

"Gördün mü?" dedi George, "İnsanlar hileyle yasaları çiğneme-ye başladığı an, toplum ne hale gelir sanıyorsun?"

Hazel bu soruya bir yanıt veremeseydi George da veremeyecekti, çünkü kafasında bir siren çalmaya başlamıştı.

"Parçalanırdı herhalde," dedi Hazel.

"Ne parçalanırdı?" dedi George, boş boş bakarak.

"Toplum," dedi Hazel, kararsız bir edayla. "Demin öyle demedin mi sen?"

"Kimbilir?" dedi George.

Televizyon programı haber bülteniyle aniden kesildi. Başlangıçta haber bülteninin neden bahsettiği pek belli olmuyordu çünkü bu spikerin de –bütün spikerler gibi– ciddi bir konuşma kusuru vardı. Yarım dakika boyunca, büyük bir heyecan içinde, "Bayanlar, baylar" demeye çalıştı.

Sonunda vazgeçerek okuması için bülteni bir balerine verdi.

"Sorun değil," dedi Hazel, spikeri kastederek, "Uğraştı. Az şey mi bu? Tanrı'nın kendisine verdiğiyle en iyisini yapmaya çalıştı. Bu kadar şevkle uğraştığı için iyi bir zam alması gerekir."

"Bayanlar, baylar," dedi balerin, çok güzel bir kadın olmalıydı, çünkü iğrenç bir maske takmıştı. Yine belli ki dansçıların en güçlüsü ve en zarifiydi, çünkü sakatlama torbaları 90 kiloluk adamların taktıkları kadar büyüktü. Sonra derhal sesi için özür dilemesi gerekti, çünkü bir kadında böyle bir sesin olması büyük haksızlıktı. Ilık, ıslıl ıslıl, zamanötesi bir ezgiydi sesi. "Özür dilerim," dedi ve sesine kesinlikle rekabetten uzak bir ton vererek yeniden başladı.

"On dört yaşındaki Harrison Bergeron," dedi bir karga gaklamasıyla, "az önce, hükümet darbesi yapmaya kalkışmaktan gözaltında tutulduğu hapishaneden kaçmıştır. Kendisi bir dâhi ve bir atlet olup yeterince sakatlanmamıştır. Son derece tehlikelidir."

Harrison Bergeron'un emniyette çekilmiş bir fotoğrafı ekrana geldi; önce ters, sonra yan, sonra yine ters, sonra düz olarak. Resim Harrison'u, metre ve santimetrelere bölünerek derecelendirilmiş bir fon önünde boylu boyunca gösteriyordu. Oğlan tamı tamına iki metre on santim boyundaydı.

Boyu bir yana bırakılırsa, Harrison'un görüntüsü cadılar bayramıyla hırdavatçı dükkânı karışımı bir şeydi. Kimse bundan daha ağır sakatlayıcılar takmamıştır. BDGSD'nin adamları gerekli sakatlayıcıyı keşfedemeden Harrison'a yenileri gerekiyordu. Zekâ sakatlayıcısı olarak küçük bir kulak telsizi yerine dev kulaklıklar takıyordu; gözlerinde de kalın camlı, dalgalı gözlükler vardı. Bu gözlüklerin amacı hem Harrison'u yarı körleştirmek, hem dehşetli baş ağrılarına yol açmaktı.

Her yanından hurda metal parçaları sarkıyordu. Normal olarak güçlü insanlara takılan sakatlayıcılarda belli bir simetri, askeri bir düzen gözetilirdi. Harrison ise ayaklı bir hurda çöplüğüydü sanki. Bu hayat yarışında yüz elli kilo taşıyordu.

Yakışıklılığını örtmek için de BDGSD'nin adamları burnuna sürekli olarak kırmızı bir lastik top takmasını, kaşlarını tıraş etmesini, düzgün beyaz dişlerinden uzunca olanları siyah kaplamayla örtmesini şart koşmuşlardı.

"Bu çocuğu görürseniz," dedi balerin, "kesinlikle, tekrarlıyorum, kesinlikle onunla konuşmaya çalışmayın."

Bir kapının menteşelerinden kopmakta olduğuna işaret eden "gaarç" diye bir ses duyuldu.

Televizyondan çığlıklar, hayret ve dehşet belirtisi ulumalar geldi. Harrison Bergeron'un ekrandaki fotoğrafı sanki bir deprem eşliğinde dans ediyormuşçasına tekrar tekrar zıpladı.

George Bergeron depremin ne olduğunu hemen anladı; eh, anlaması da normaldi. Çünkü kendi evinde sık sık aynı yıkıcı ezgiyle dans etmişti. "Tanrım!" dedi George. "Harrison bu."

Gerçeği fark etti etmesine ama, kafasının içinde çarpışan arabaların çıkardığı ses, söz konusu gerçeği anında silip attı.

George gözlerini yeniden açabilecek hale geldiğinde Harrison'un fotoğrafı yok olmuştu. Onun yerine canlı, soluyan bir Harrison dolduruyordu şimdi ekranı.

Madeni sesler çıkaran, palyaço kılıklı dev bir Harrison stüdyonun ortasında dikiliyordu. Parçalanmış stüdyo kapısının kolu hâlâ elindeydi. Balerinler, teknisyenler, müzisyenler ve sunucular dizleri üstüne çökmüş, öldürülmeyi bekliyorlardı.

"Ben imparatorum," diye bağırdı Harrison. "İşitiyor musunuz? Ben imparatorum. Herkes ne diyorsa derhal onu yapacak!" Ayağını yere vurdu ve stüdyo sallandı.

"Burada bu halimle bile," diye bağırdı, "sakatlanmış, topallaştırılmış, hasta edilmiş halimle bile, yaşamış ve yaşayan herkesten daha büyük bir hükümdarım. Şimdi bakın da *olabileceğim* şeyi nasıl olduğumu gözlerinizle görün."

Harrison sakatlayıcı koşumlarını ıslak tuvalet kâğıdıymış gibi parçalayıp attı, iki bin beş yüz kiloyu taşıyabileceği garanti edilmiş askıları kopardı.

Hurda demirden yapılmış sakatlayıcılar yere çakıldı.

Harrison başparmaklarını kafa koşunlarını tutan kilit çubuğun altına soktu. Çubuk kereviz sapı gibi kırıldı. Harrison kulaklıklarını, gözlüklerini duvara fırlatıp parçaladı.

Lastik top burunluğunu çıkarıp attı, şimdi ortada gök gürültüsü tanrısı Tor'u bile hayran bırakacak bir adam duruyordu.

"Şimdi de İmparatoriçemi seçeceğim," dedi, yerde sürünen insanlara bakarak, "ayağa kalkmaya cesaret eden ilk kadın gelip eşine ve tahtına sahip çıksın!"

Bir dakika geçti, sonra bir balerin, salkımsöğüt gibi sallanarak ayağa kalktı.

Harrison kızın kulağındaki zekâ sakatlayıcısını çekip aldı, kızın fiziksel sakatlayıcılarını da şahane bir incelikle kopardı. Son olarak da maskesini çıkardı.

Göz kamaştırıcı bir güzellikteydi kız.

"Şimdi," dedi Harrison, kızın elini tutarak, "insanlara dans etmek ne demekmiş gösterelim mi? Müzik!" diyerek emir verdi.

Müzisyenler telaşla yeniden sandalyelerine çıktılar. Harrison onların sakatlayıcılarını da çıkardı. "En iyisini çalmaya çalışın," dedi onlara, "sizleri Baron, Dük ve Lord yapacağım."

Müzik başladı. Başlangıçta normaldi, bayağı, boş, sahte bir müzik. Ama Harrison iki müzisyeni sandalyelerinden kaldırarak baget gibi kullandı ve müziğin nasıl çalınması gerektiğini göstermek için kendisi notaları mırıldandı. Sonra onları yerlerine itti.

Müzik tekrar başladı; şimdi eskisinden çok daha iyiydi.

Harrison ve İmparatoriçesi bir süre sadece müziği dinlediler, ciddi ciddi dinlediler, sanki kalp atışlarını eşlemek istiyorlardı.

Ağırlıklarını ayak parmaklarına verdiler.

Harrison kocaman ellerini kızın incecik beline koydu; kız biraz sonra tadacağı yerçekimi yokluğunu hissedebilsin diye...

Sonra bir coşku ve zarafet patlamasıyla havaya sıçradılar!

Yalnızca ülke yasaları değil, yerçekimi ve devinim yasaları da altüst olmuştu.

Fırıl fırıl döndüler, kaydılar, dolandılar, sıçradılar, hopladılar, zıpladılar...

Ayda yürüyen geyikler gibi sıçradılar.

Stüdyo tavanı on beş metre yükseklikteydi, ama her sıçrayışta dansçılar tavana biraz daha yaklaşıyordu.

Belli ki niyetleri tavanı öpmekti artık.

Öptüler.

Sonra, sevgi ve salt iradeyle yerçekimini nötralize ederek, tavanın birkaç santim altında havada asılı kalıp uzun uzun öpüştüler.

İşte tam o sırada Sakatlama Dairesi Başkanı Diana Moon Glampers on kalibrelik çift namlulu bir tüfekte stüdyoya girdi. İki kez ateş etti ve imparatorla imparatoriçe daha yere düşmeden öldüler.

Diana Moon Glampers silahını tekrar doldurdu. Müzisyenlere doğrultarak sakatlayıcılarını takmaları için on saniyeleri olduğunu bildirdi.

Bergeronlar'ın televizyon vericisinin tüpü o anda yandı.

Hazel ekranın kararması konusunda bir yorum yapmak üzere George'a döndü. Ama George bir kutu bira almak için mutfağa gitmişti.

George birası elinde odaya girdi, sakatlayıcı bir sinyalle sarsıldığı için bir an durdu. Sonra yine oturdu. "Ağlıyor muydun?" dedi gözyaşlarını silen Hazel'e.

"Hıı," dedi Hazel.

"Niye ağlıyordun?" dedi George.

"Unuttum," dedi Hazel. "Televizyonda gerçekten hüznü bir şey vardı."

"Neydi?" dedi George.

"Aklım karıştı biraz," dedi Hazel.

"Hüzünlü şeyleri unut," dedi George.

"Hep unuturum zaten," dedi Hazel.

"Benim akıllı kızım," dedi George. Yüzünü buruşturdu. Kafasının içinde takır takır silah sesleri çınlıyordu.

"Üff, bu seferki ne biçimdi ama!" dedi Hazel.

"Sen onu bir de bana sor!" dedi George.

"George, bu seferki ne biçimdi?"

ROBERT A. HEINLEIN

DÜNYA'NIN YEŞİL TEPELERİ

Robert A. Heinlein'in bilimkurgu yaşamının değişik aşamalarını izlediğinizde, farklı kişileri incelediğinizi sanabilirsiniz. Kariyerinin başlangıcında oldukça militarist bir bakış açısıyla yazan Heinlein zamanla mistikleşiyor ve Yaban Diyarlardaki Yabancı ile neredeyse Ron Hubbard gibi bir "kült" oluşturunuyordu. Daha sonra geçirdiği beyin rahatsızlığı, kimilerinin iddiasına göre, onu çok etkiliyor ve son döneminde çok aykırı yapıtlar vermesine neden oluyordu. Bilgisayar ağlarında yapıtlarında cinsiyetçi ya da faşist öğeler olup olmadığı hâlâ tartışılan Heinlein, bilimkurguya damgasını vuran önemli yazarlardan biri olarak bilimkurgu tarihine geçecek.

"Dünya'nın Yeşil Tepeleri" Heinlein'in ilk döneminin ürünü. Uzay yolculuklarını bir kahramanlık ortamı içinde, neredeyse biraz askerlik gibi algılayan Heinlein'in bu dönem öyküleri, içerdikleri gerçekçilik nedeniyle (Heinlein'in uzay adamları hiçbir sözdebilimsel icat kullanmazlar, her hareketleri Newton fiziğine uygundur) hâlâ zevkle okunmaktadır.

UZAY YOLLARI'nın kör şarkıcısı Rhysling'in öyküsüdür bu – ama resmi öyküsü değil.

Rhysling'in şarkı sözlerini sizler de okulda söylediniz:

*Son bir iniş için dua ediyorum,
beni dünyaya getiren o küreye;
gözlerim yumuşak göklerde dinlensin,
ve serin, yeşil tepelerinde Dünya'nın.*

Belki bu şarkıyı Fransızca ya da Almanca söylerdiniz. Arz'ın gökkuşağı renkli bayrağı başınızın üstünde dalgalanırken, belki de Esperanto dilinde söylüyordunuz.

Dilin önemi yok – kesinlikle bir Dünya diliydi ama. Kimse Yeşil Tepeler'i peltek Venüs diline çevirmeye kalkışmadı; kupkuru kanallarda bu şarkıyı kurbağa sesiyle ya da fısıldayarak söyleyen bir Marslı olmadı hiç. Bu şarkı bize ait. Biz Dünyalılar, Hollywood filmlerinden yapay radyoaktiviteye kadar hemen her şeyi ihraç ettik, ama bu şarkı yalnızca Arz'a aittir, bir de nerede olurlarsa olsunlar, onun oğullarına ve kızlarına.

Hepimiz Rhysling'le ilgili birçok öykü dinledik. Hatta siz, onun yayımlanmış yapıtları –Uzay Yolları Şarkıları, Büyük Kanal ve Diğer Şiirler, Yüksek ve Uzak, bir de Yukarıya!– üzerine yaptığı akademik incelemeler sayesinde san ya da unvan peşinde koşan birçok insandan biri bile olabilirsiniz.

Yine de, okulda olsun, dışarıda olsun, tüm yaşamınız boyunca şarkılarını söyleyip şiirlerini okuduğunuz halde –kendiniz bir uzay adamı değilseniz– Rhysling'in yayımlanmamış şarkılarının çoğunu, örneğin Satıcı, Kuzenime Rastlayalı Beri; Kızıl Saçlı Venüslü Kız; Pantolonu Çıkarma, Kaptan ya da İki Kişilik Uzay Gemisi gibi şarkıları hiç duymamış olduğunuza bahse girerim.

Bir aile dergisinde bu şarkılardan alıntı yapamayız zaten.

Rhysling'in ünü, onun titiz bir edebiyat menajerine sahip olması ve kendisiyle hiçbir zaman söyleşi yapılamaması sayesinde korunabildi. Uzay Yolları Şarkıları öldüğü hafta yayımlandı; çoksatın bir kitap olmasıyla birlikte Rhysling hakkındaki tanıtıcı öyküler de, insanların anımsadığı parçalar ve yayıncılardan gelen rengârenk broşürlerden yararlanılarak toparlandı.

Sonuçta, ortaya çıkan geleneksel Rhysling tablosu, aşağı yukarı George Washington'un baltası ya da Kral Alfred'in kekleri kadar gerçek bir şey oldu.

Aslında onun oturma odanıza girmesini istemezsiniz, toplumsal olarak kabul edilebilir biri değildi Rhysling. Hiç geçmeyen bir güneş yanığı vardı; ikide bir onu kaşıyıp durur, zaten var olmayan güzelliğine daha bir gölge düşürdü.

Van der Voort'un, Rhysling'in yapıtlarının Harriman Yüzüncü Yıl baskısı için çizdiği portre, trajik bir insanı gösterir: ciddi bir ağız, kara ipek bantlarla gizlenmiş görmeyen gözler. Hiçbir zaman ciddi değildi ki o! Ağız her zaman açıktı; şarkı söyler, sırtır, içki içer ya da yemek yerd. Bantlar rasgele bir paçavradan yapılmıştı; genellikle pisti. Gözlerini kaybettikten sonra, kendine giderek daha az özen göstermeye başlamıştı.

"Gürültücü" Rhysling, R. S. Atmaca'daki Jüpiter asteroidlerine gidiş-dönüş seferi için adını yazdırırken, ikinci sınıf bir jetçiydi; gözleri de en az sizinki kadar sağlamdı. O günlerde mürettebat her kontrata imza atardı; Lloyd acentesi uzay adamlarının sigortalanması isteğine kahkahalarla gülerdi. Uzay Önlemleri Yasası'nın adı bile yoktu ortada. Şirket ise yalnızca maaşlardan sorumluydu, o da eğer ödenirse. Ay Kenti'nden öteye giden gemilerin yarısı hiç geri dönmüyordu. Uzay Adamları bunu önemsemiyordu; hisse senedi almak için sıraya girmeyi yeğliyorlardı; herhangi birine sorsanız, Harriman Kulesi'nin 200. katından aşağı atlayıp yere sağ salım inebileceğine bahse girerdi; üçe iki önerip yere inerken lastik tabanlar takınasına izin verirsiniz elbette!

Jetçiler, uzay adamları arasında en gözüpek ve en bayağı olanlardı. Onlarla karşılaştırıldığında gemi görevlileri, radarcılar ve yön bulucular (o günlerde garsonlar ve kamarotlar yoktu) nazik, karınca ezmez insanlardı. Jetçiler çok şey biliyorlardı. Diğerleri kaptanın yeteneğinin onları sağ salım yere indirmeye yeteceğine güvenirlerken jetçiler, yeteneğin, roket motorlarının içine zincirlenmiş kör ve sinirli şeytanlara karşı yararsız olduğunu biliyorlardı.

Atmaca, Harriman'ın gemileri arasında, kimyasal yakıttan nükleer yakıtı çevrilen ilk gemiydi; daha doğrusu havaya uçmayan ilk gemi. Rhysling gemiyi iyi tanıyordu; uzayın ötelere gitmek üzere dönüştürülmeden önce Ay Kenti seferini yürütmüş, New York Uzay İstasyonu'ndan Leyport'a gitmiş, oradan geri dönmüş eski bir tekneydi bu. Rhysling Atmaca'yla Ay seferine katılmış, sonra da geminin ilk dış uzay seferinde –Mars'tan Kuruçay'a yapılan seferde– bulunmuş ve geri dönerek herkesi şaşırtmıştı.

Jüpiter gidiş-dönüş seferine yazıldığında herhalde artık başmühendis olmalıydı; ama Kuruçay öncü seferinden sonra kovulmuş, kara listeye alınmış ve Ay Kenti'nde gemiden indirilmişti – suçu, ibreleri izlemesi gerekirken, zamanını bir koro parçası ve birkaç mısra yazarak geçirmektir. Yazdığı şarkı, şu utanmaz Kaptan Mürettebatın Babasıdır'dı; hani şu gülünç, son beyiti basılmaya uygun olmayan şarkı.

Kara listeye alınmak onu rahatsız etmedi. Ay Kenti'nde bir Çinli bar sahibiyle girdiği tek parmak oyununda hile yaparak bir akordeon kazandı; sonra da madencilere içki karşılığında şarkı söyleyerek ve bahşiş alarak geçimini sağlamaya başladı, ta ki uzay adamlarının sayısındaki hızlı azalma, şirket temsilcisinin ona bir şans daha vermesine neden oluncaya kadar. Bir-iki yıl boyunca Ay seferinde başını belaya sokmadı, sonra dış uzaya döndü, Venüsburg'un o ilk, taze ününü elde etmesine yardımcı oldu, eski Mars başkentinde ikinci bir koloni kurulduğunda Büyük Kanal'ın kıyılarında gezindi, sonra da Titan'a yaptığı ikinci yolculukta ayak parmakları ve kulakları dondu.

O günlerde her şey çok hızlı geliyordu. Güç iticisi kabul edildikten sonra Arz-Ay sisteminden yola çıkarılan gemilerin sayısı yalnızca mürettebat bulunabilmesine bağlıydı. Jetçiler zor bulunuyordu; ağırlıktan kazanmak için koruyucu kabuk en aza indirilmişti; radyoaktiviteyle karşı karşıya kalma tehlikesini çok az evli erkek göze alabiliyordu. Rhysling baba olmak istemiyordu, bu yüzden uzayda yeni alanların keşfedilmesi furyasının altın çağında ona her zaman iş vardı. Sistem'i bir ucundan diğerine aşır durdu; kafasında kaynaşan komik şiirleri söyleyip akordeonuyla da akor basıyordu. Atmaca'nın kaptanı onu tanıyordu; Kaptan Hicks, Rhysling'in Atmaca'daki ilk seferinde yön bulucu olarak çalışmıştı. "Evine hoşgelden Gürültücü," diye karşılamıştı Hicks onu. "Ayık mısın, yoksa senin yerine ben mi imza atayım?"

"Burada sattıkları böcek ilacıyla sarhoş olunmuyor ki, kaptan." Rhysling imzayı attı, akordeonunu yüklenerek aşağıya indi.

Ondakika sonrageri geldi. "Kaptan," dedi ümitsizce, "iki numaralı jet düzgün değil. Kadmiyum yansıtıcılar çarpılmış."

"Niçin bana söylüyorsun? Şefe söyle!"

"Söyledim, ama o idare eder diyor. Yanılıyor."

Kaptan imza defterini gösterdi. "İsmi çiz ve yayın. Gemi otuz dakika sonra kalkıyor."

Rhysling ona baktı, omuz silkti, sonra yeniden aşağıya indi.

Jüpiter asteroidlerine gitmek için uzun bir yol katetmek gerekir; Şahin türü bir gemi, serbest uçuşa geçmeden önce üç nöbet süresince motorlarını çalıştırmak zorundadır. Rhysling ikinci nöbeti almıştı. O zamanlar yavaşlama elle yapıldı, bir çarpan verniye ve bir tehlike göstergesi yardımıyla. Gösterge kırmızı yandığında Rhysling onu düzeltmeye çalıştı – şansı yoktu.

Jetçiler beklemez, bu yüzden jetçidirler. Acil durum kapağını açıp radyoaktif maddeye maşayla uzandı. Işıklar söndü, Rhysling devam etti. Bir jetçi, makine dairesinin içini ezbere bilmelidir; tıpkı dilinizin ağzınızın içini bildiği gibi.

Işıklar sönünce kurşun levhanın üzerinden şöyle bir baktı. Mavi radyoaktif ışıltı pek işe yaramıyordu; başını geri çekip işini el yordamıyla sürdürmeye çalıştı.

İşi bitince devreden, "İki numaralı jet devre dışı," diye bağırdı. "Tanrı aşkına buranın ışığını yakın!"

Işık yandı –acil durum devresiydi bu– ama ona yararı yoktu. Mavi radyoaktif ışıltı, Rhysling'in optik sinirinin tepki gösterdiği son şey olmuştu.

*Zaman ve Uzay bu yıldız dolu görüntüye şekil vermek için açılıyor,
Trajik coşkunun sakın gözyaşları hâlâ gümüş parıltılarını yayıyor,
Büyük Kanal boyunca hâlâ yükseliyor kırılğan Gerçek Kuleleri,
Bu dingin ve ince güzelliği koruyor onların peri zarafetleri,
Kuleleri diken neslin kemikleri yorgun, bilgileri unutulmuş,
Bu billur kıyıları örten gözyaşlarını döken tanrılar çoktan*

yok olmuş,

*Bu buz gibi göğün altında Mars'ın zamanla aşınmış yüreği atıyor
yavaşça,*

*İnce hava sessizce fısıldıyor – her yaşayan ölecektir sonunda
Yine de Gerçek'in dantelli kuleleri hâlâ Güzellik'e ağıt yakar
Güzellik de Büyük Kanal boyunca yaşayacak sonsuza kadar!*

– *Büyük Kanal*'dan; Lüks Çevriyazım Şirketi'nin
(Londra ve Ay Kenti) izniyle.

Dönerken Rhysling'i Ay'da, Kuruçay'da bıraktılar; çocuklar aralarında para topladılar, kaptan da maaşının yarısını bağışladı. Hepsi buydu –finis– topu topu şansı tükenince vazgeçmeyen bir uzay ser-serisi daha. Ne Kadar Uzak'ta maden arayıcıları ve arkeologlarla bir ay kadar kaldı; şarkıları ve akordeon çalması sayesinde belki de sonsuza dek kalabilirdi. Ama uzay adamları bir yerde çok fazla kalırlarsa ölürlər; yeniden Kuruçay'a giden bir sürüngene atladı, oradan da Marsopolis'e geçti.

Başkent görkemli günlerini yaşıyordu; işleme fabrikaları Büyük Kanal'ın her iki yanına dizilmişti ve yaşlı suyu atıklarının pisliğiyle bulandırıyor. Bu, Üç-Gezegen Anlaşması ticaret nedeniyle kültürel kalıntılara zarar verilmesini yasaklamadan önceydi; ince, perimsi kulelerin en az yarısı yıkılmıştı, diğerleri de Dünyalılar için basınçlı yapılara dönüştürülerek bozulmuştu.

Rhysling bu değişikliklerin hiçbirini görmemişti, kimse de ona anlatmamıştı; Marsopolis'i yeniden "gördüğünde" onu daha önce olduğu gibi canlandırdı, ticarete uygun hale getirilmeden önceki gibi. Belleği iyiydi. Mars'ın eski ulularının dinlendikleri ırmak kıyısında ki meydanda oturuyor ve Mars'ın güzelliğinin kör olmuş gözlerinin önünde uzandığını görüyordu – hafif rüzgârda kıpırdamayan, Mars göğünün berrak, parlak yıldızlarını sakince yansıtan suyun gelgitle kımıldamayan buz mavisi yüzeyi, suyun ötesinde dantelsi payandalar ve bizim gümbürdeyen, ağır gezegenimiz için çok narin bir inimarinin uçan kuleleri.

Bunların meyvesi Büyük Kanal oldu.

Aslında güzelliğin olmadığı Marsopolis'te güzellik görmesini sağlayan yönelimindeki hafif değişiklik şimdi tüm yaşamını etkilemeye başlamıştı. Bütün kadınlar ona güzel görünüyordu. Onları ses-

lerinden tanıyor ve görüntülerini seslere uyduruyordu. Kör bir adama nazik bir dostluk taşımadan seslenen kişi aslında kötü bir ruha sahiptir; kocalarına rahat yüzü göstermeyen cadalozlar, Rhysling'le konuşurken en tatlı seslerini takınıyorlardı.

Dünyası güzel kadınlarla ve zarif erkeklerle doldu. Gelip Geçen Kara Yıldız, Berenis'in Saçları, Orman Tayının Ölüm Şarkısı ve gezginlere, kadınsız uzay adamlarına ait diğer aşk şarkıları, düşüncelelerinin zevksiz gerçeklerle kirlenmemiş olmasının doğrudan sonucuydu. Yaklaşımını yumuşatıyor, komik şiirlerini dizelere çeviriyor, hatta bazen şiir haline bile getiriyordu.

Şimdi düşüncek çok zamanı vardı, bütün o sevimli sözcükleri tam yerine koyacak ve tek bir dize kafasında doğru tınlayıncaya kadar dizenin üzerinde duracak zamanı vardı. Jet Şarkısı'nın tekdüze vuruşunun ilhamı—

*Alan açık olduğunda, rapor görüldüğünde,
Kapı iç çekerek kapandığında, ışıklar yeşil yeşil göz kırptığında,
Denetim bittiğinde, yakarma zamanı geldiğinde,
Kaptan işaretini verince, gemi yola çıkınca—
Jetleri duy!
Arkandan hırlamalarını
Sen ranzanda uzanmış yatarken
Kaburgalarının göğsüne bastırmasını hisset
Ensenin dayanağını öğütmesini
Gemindeki acıyı hisset
Kalktığını hisset! Gittiğini!
gerilen çeliğin, canlandığını,
Jetler üstünde!*

— o jetçiyken değil, daha sonra Mars'tan Venüs'e gemi-stop yaparken ve yaşlı bir arkadaşıyla nöbetteyken gelmişti.

Venüsburg'da barlarda yeni şarkılarını ve eskilerinden bazılarını söylüyordu. Biri onun için çevrede bir şapka dolaştırmaya başlıyordu; şapka, bandajlı gözlerin arkasındaki cesur ruhu tanıyanlar sayesinde, gezgin şarkıcının olağan hasılatının iki ya da üç katıyla geri geliyordu.

Rahat bir yaşamdı. Herhangi bir uzay limanı onun eviydi, herhangi bir gemi özel aracıydı. Hiçbir kaptan kör Rhysling ve kutusunun ek yükünü taşımayı reddetmezdi; Venüsburg'dan Leyport'a, oradan Kuruçay'a, oradan Yeni Şangay'a, oradan da yine geriye, kendi istediği gibi gidip geldi.

Hiçbir zaman Dünya'ya Üst-New York Uzay İstasyonu'ndan daha fazla yaklaşmadı. Uzay Yolları Şarkıları'nın sözleşmesini imzalarlarken bile imzasını Ay Kenti'yle Ganymede arasında bir yerlerde kabin-sınıfı bir gemide atmıştı. İlk yayıncısı Horowitz ikinci bir balayı için gemideydi ve Rhysling'in şarkı söylediğini gemideki bir partide duymuştu. Horowitz plak yayıncılığı işinde işe yarayan herhangi bir şeyi ilk duyuşta anlardı; Şarkılar'ın hepsini Rhysling'i gözünün önünden ayırmadan, o geminin iletişim odasında doğrudan teybe kaydetmişti. Daha sonraki üç albüm Rhysling'den, bütün anımsadıklarını söyleyene kadar ona içki vermesi için Horowitz'in bir ajan gönderdiği Venüsburg'da kopartılmıştı.

Yukarıya!'nın tümünün gerçekten Rhysling'e ait olduğu kesin değildir. Çoğu onundur, Jet Şarkısı da kesinlikle onundur, ancak dizelerin çoğu onun ölümünden sonra, gezileri sırasında onu tanıyan kişilerden toparlanmıştır.

Dünya'nın Yeşil Tepeleri yirmi yıl boyunca gelişti. Bildiğimiz ilk şekli Rhysling kör olmadan önce, Venüs'teki sözleşmeli uzay adamlarının bazılarıyla girdiği bir içki yarışması sırasında bestelenmişti. Dizeler çoğunlukla işçilerin, eğer primlerini ödemeyi başarır ve eve dönmelerine izin verilirse, Dünya'da yapmayı düşündükleri şeylerle ilgiliydi. Bazı dörtlükler açık saçıktı, bazıları değildi, ama nakarat kesinlikle Yeşil Tepeler'inkiydi.

Yeşil Tepeler'in son şeklinin nerede ve ne zaman yazıldığını tam olarak biliyoruz.

Venüs Ellis Adası'nda oradan Illinois, Büyük Göller'e doğrudan sıçrama yapacak bir gemi vardı. Gemi, Şahin sınıfının en yenisi ve Harriman Tröst'ünün Dünya kentleriyle herhangi bir koloni arasında, ara istasyonlara da uğrayan ve ek ücret alınan ilk gemisi olan Doğan'dı. Rhysling Dünya'ya onunla dönmeye karar verdi. Belki de şarkısı kanına girmişti – ya da belki yalnızca Ozark'lı hemşerilerini

bir kez daha görmenin hasretini çekiyordu.

Şirket artık bedavacılara göz yummuyordu; Rhysling bunu biliyordu, ama bu kuralın kendisine de uygulanabileceği hiç aklına gelmemişti. Bir uzay adamı için fazlasıyla yaşlanıyordu, ayrıcalıklarına da biraz doğal gözüyle bakıyordu. Bunak değildi – yalnızca uzayda Halley kuyruklu yıldızı, Halkalar ve Brewster Bayırı kadar önemli sınır taşlarından biri olduğunu biliyordu. Mürettebat kapısından girdi, aşağıya inip ilk rastladığı boş ivme koltuğuna oturup rahatına baktı.

Kaptan, gemisinin son dakika denetimini yaparken Rhysling'i orada buldu. "Ne arıyorsun burada?" dedi.

"Dünya'ya kadar takılıyorum, kaptan." Rhysling'in bir kaptanın dört şeridini görmek için gözlere gereksinimi yoktu.

"Bu gemiye takılamazsın, kuralları biliyorsun. Şimdi pılını pırtını topla ve toz ol buradan. Hemen kalkıyoruz." Kaptan gençti; Rhysling'in etkin zamanından sonra ortaya çıkmıştı, ama Rhysling bu tür insanları tanırdı – Harriman Hall'da beş yıl boyunca somut dış uzay deneyimi yerine yalnızca öğrenci deneme uçuşları. İki adamın ne geçmişleri ne de ruhları birbirine benziyordu; uzay değişiyordu.

"Bakın, kaptan, yaşlı bir adama evine dönmeyi çok görmezsiniz, değil mi?"

Subay durakladı – mürettebatın bir kısmı durup onları dinliyordu. "Yapamam. 'Uzay Önlemler Yasası, Madde 6: Uzaya aşağıda belirtilen kişilerden başkası çıkamaz: Tarifeli bir geminin lisanslı bir üyesi ya da bu yasadan sonra çıkabilecek yönetmeliklere uygun olarak yolculuk eden ücretli yolcular.' Şimdi kalkıp gidiyorsun."

Rhysling geri yaslandı, ellerini başının arkasına koydu. "Eğer gitmem gerekirse, yürüyeceğimi sanmayın. Taşıyın beni."

Kaptan dudağını ısırdı ve "Güvenlik Subayı!" dedi. "Bu adamı dışarı çıkarın."

Gemi polisi gözlerini tavandaki desteklere dikti. "Doğrusu bunu yapamam, kaptan. Omzumu incittim." Bir saniye önce etrafta olan diğer mürettebat sanki duvar boyasının içine sızıp kaybolmuştu.

"Peki, sağlam bir ekip getir o zaman!"

"Emredersiniz, efendim." O da kayboldu.

Rhysling yeniden konuştu. "Bakın, kaptan – bu işten alınmaya gerek yok. Eğer isterseniz beni taşımak için bir çıkış yolunuz var – 'Zor Durumdaki Uzay Adamı' maddesi."

"'Zor Durumdaki Uzay Adamı'yımış, sevsinler! Zor durumdaki uzay adamı falan değilsin sen, sen bir uzay avukatısın. Senin kim olduğunu biliyorum; yıllardır sistemde sürtüp duruyorsun. Her neyse, benim gemimde yapamazsın. O madde gemilerini kaçırın kişilere yardım amacıyla konmuştur, yoksa adamın birinin bütün uzayda bedava gezmesini sağlamak için değil."

"Bakın, kaptan, gerçekten gemimi kaçırmadığımı söyleyebilir misiniz? Mürettebat olarak son yolculuğumdan bu yana, eve hiç dönmedim. Yasaya göre eve dönebilirim."

"Ama bu yıllar önceydi. Şansını kaçırdın."

"Kaçırdım mı? Maddede kişinin ne kadar zaman sonra geri döneceği hakkında tek söz edilmiyor; yalnızca hakkı olduğu söyleniyor. Gidip bakın, kaptan. Eğer yanılıyorsam, yalnızca iki ayağımın üstünde yürüyüp gitmekle kalmayacağım, mürettebatınızın önünde sizden özür de dileyeceğim. Haydi – gidip bakın. Şansınızı deneyin."

Rhysling adamın ateş püsküren bakışını hissedebiliyordu, ama adam dönüp kompartımandan çıktı. Rhysling körlüğünü kullanarak kaptanı güç bir durumda bıraktığının farkındaydı, ama bundan utanmıyordu – daha çok eğleniyordu.

On dakika sonra sirenler duyuldu, istasyonların kapanması için mikrofondan verilen komutları duydu. Kilitlerin yumuşak bir iç çekmeyle kapanma sesinden ve kulaklarındaki hafif basınçtan kalkışın yakın olduğunu anladığı zaman kalktı ve makine dairesine gitti, çünkü çalıştıkları zaman jetlerin yakınında olmak istiyordu. Şahin sınıfı bir gemide kimsenin ona yol göstermesine gereksinimi yoktu.

Bela ilk nöbet sırasında baş gösterdi. Rhysling gözcü sandalyesinde uzanıyor, akordeonunun tuşlarıyla oynuyor ve Yeşil Tepeler'in yeni bir şeklini deniyordu.

*Yine kısıtsız havayı soluyayım
Olmasın ne eksiklik ne kutluk*

Ve "bir şey, bir şey, bir şey Dünya'nın" – bir türlü oturmuyordu yerine. Bir kez daha denedi.

*Tatlı, serin rüzgârlar iyileştirsin beni
Kuşağının çevresinde dolaşırken
Sevgili ana gezegenimizin
Yeşil tepelerinin Dünya'nın*

Bu daha iyi, diye düşündü. Boğulmuş gürültünün üzerinden "Bu nasıl oldu, Archie?" diye seslendi.

"Bayağı iyi. Bence uğraşmayı bırak." Şef jetçi Archie Macdougall eski bir dostuydu, hem uzaydan hem de çeşitli barlardan; birçok yıl ve milyonlarca mil önce Rhysling'in çırağıydı.

Rhysling onun dediğini yaptı, sonra "Siz gençlerin işi kolay," dedi. "Her şey otomatik. Geminin kuyruğunu benim büktüğüm günlerde uyanık kalmak zorundaydık."

"Yine uyanık kalmak zorundasın." İşten konuşmaya başladılar, Macdougall Rhysling'e onun zamanındaki elle kullanılan verniye kontrolünün yerini alan yeni doğrudan-tepkili yavaşlatıcı donanımını gösterdi. Rhysling kontrolleri el yordamıyla inceledi ve yeni donanımı tanıyana kadar sorular sordu. Onun hayali de hâlâ bir jetçi olduğu ve gezgin şarkıcı olarak sürdürdüğü şimdiki işine de yalnızca Şirket'le arasında çıkan bir anlaşmazlık süresince başvurulmuş bir önlem olarak bakılabileceğiydi.

"Eski, elle kullanılan yavaşlatıcı plakaların hâlâ takılı olduğunu görüyorum," dedi, kıvrak parmakları aygıtların üzerinde dolaşırken.

"Bağlantılar dışında hepsi takılı. Bağlantıları söktürdüm, çünkü göstergelerin okunmasını zorlaştırıyorlar."

"Onları da tutmalıydın. Gereksinmen olabilir."

"Şey, bilmiyorum. Bana kalırsa—" Rhysling Macdougall'ın ne düşündüğünü hiçbir zaman öğrenemedi, çünkü o anda bela baş gösterdi. Macdougall tam isabet aldı, radyoaktivite fışkırması onu durduğu yerde yaktı.

Rhysling ne olduğunu sezmişti. Eski alışkanlıklardan kaynaklanan otomatik refleksler devreye girdi. Keşif aygıtına vurdu ve aynı anda kontrol odasına bağlı alarmı çalıştırdı. Sonra sökülüş bağ-

lantıları anımsadı. Onları bulana dek el yordamıyla aramak zorunda kaldı, bu arada levhalardan en iyi şekilde yararlanmak için mümkün olduğunca aşağıdan hareket ediyordu. Bağlantılar dışında her şeyin yerini iyi biliyordu. Bulunduğu yer herhangi bir yerden çok daha fazla aydınlıktı onun için; her noktayı, her kontrolü, akordeonunun tuşları kadar iyi tanıyordu.

"Makine dairesi! Makine dairesi! Alarının nedeni ne?"

"İçeri girmeyin!" diye bağırdı Rhysling. "Burası çok 'sıcak'" Radyoaktiviteyi tıpkı çöl güneşi gibi yüzünde ve kemiklerinde duyumsuyordu.

Gereksinimi olan anahtarı almayı ihmal edene –her kimse– küfür ettikten sonra belayı elle hafifletmeye başladı. Uzun ve tehlikeli bir işti bu. Sonunda jetin tümüyle boşaltılmasına karar verdi, yakıtıyla birlikte.

Önce rapor verdi. "Kontrol!"

"Kontrol tamam!"

"Üçüncü jeti boşaltıyorum – acil durum."

"Macdougall'la mı konuşuyorum?"

"Macdougall öldü. Ben Rhysling, nöbetteyim. Kaydetmek için bağlantıyı açık tutun."

Yanıt gelmedi; Kaptan küçük dilini yutmuş olabilirdi, ama makine dairesindeki bir acil duruma karışamazdı. Gemiyi, yolcuları ve mürettebatı düşünmek zorundaydı. Kapıların kapalı tutulması gerekiyordu.

Kaptan, Rhysling'in kaydedilmesi için gönderdiği şeye daha da şaşırması olmalıydı. Şuydu gönderilen:

*Venüs'ün küflerinde çürürüz,
Kokulu nefesinden midemiz bulanır,
Sel altındaki ormanları iğrençtir,
Kirli ölümle kıpır kıpır*

Rhysling çalışırken Güneş Sistemi'ni sınıflandırmaya devam etti: "–Ay'ın haşın, parlak toprağı–", "–Satürn'ün gökkuşağı halkaları–", "–Titan'ın donmuş gecesi–", bu arada jeti açıp boşaltmaya, temizlemeye devam ediyordu. Bir başka nakaratla bitirdi –

*Dönüp duran her uzay zerresini denedik
ve gerçek değerini anladık:
Bizi yine insanların evine geri götürün,
Serin, yeşil tepelerine Dünya'nın*

– sonra, biraz da dalgınca, değiştirilmiş ilk kıtayı yineledi:

*Kıvrılan gök çağırıyor
Uzay adamlarını işlerine
Tekmil tayfa! Hazır ol! Serbest düşüş!
Altımızdaki ışıklar sönüyor
Dışarı gidiyor Dünya'nın oğulları
Gümbürdeyen jet uzağa gidiyor
Dünyalı ırk yukarıya uzanıyor
Dışarıya, uzağa, daha da ileriye–*

Gemi şimdi güvenliydi, tek jet ekşiğiyle sekerek eve dönmeye hazırды. Ona gelince, Rhysling bundan pek emin değildi. O "güneş yanığı"nın epeyce ağır göründüğünü düşünüyordu. İçinde çalıştığı parlak, kırmızımsı sisi göremiyordu, ama orada olduğunu biliyordu. Dış kapaktan havayı boşaltma işine devam etti, radyasyonun uygun giysili birinin dayanabileceği düzeye düşmesi için bunu birkaç kez yineledi. Bunu yaparken bir nakarat daha gönderdi; Rhysling'e ait, gerçek olabilecek son kıtayı:

*Son bir iniş için dua ediyorum,
beni dünyaya getiren o küreye;
gözlerim yumuşak göklerde dinlensin,
ve serin, yeşil tepelerinde Dünya'nın.*

KISA BİYOGRAFİLER

HARLAN ELLISON (1934): Amerikan BK yazarları arasında en tartışma yaratan isimdir. Yenilikçi stiliyle BK'yu geliştirmiş, birçok Hugo ve Nebula ödülü almıştır. Editörlüğünü yaptığı 1967 tarihli *Dangerous Visions* (Tehlikeli Hayaller) antolojisi, İngiliz ve ABD "Yeni Dalga" BK'sunun manifestosu olmuştur.

RAY BRADBURY (1920): Şiirsel ve simgesel diliyle fantaziyle BK sınırında duran ABD'li yazar, öyküleri birçok BK antolojisinde yer almakla birlikte, kimi eleştirmenlerce BK yazarı sayılmaz. Yapıtları TV ve sinema filmlerine kaynaklık eden Bradbury, ülkemizde *Fahrenheit 451*, *Gümüş Çekirgeler*, *Deliler Mezarlığı*, özgün öykü derlemeleri *Ateş* ve *Buz* ve *Son Yaya* gibi kitaplarıyla tanınmaktadır.

JAMES GRAHAM BALLARD (1930-2009): Şangay doğumlu İngiliz yazar, gerçeküstücü ressamlarla ilk pop sanatçılarından etkilenmiştir. Psikolojiye olan ilgisi, teknolojinin getireceği çöküş ve felaketi işlediği öykülerinde belirgindir. "Yeni Dalga"nın öndegelen isimlerinden Ballard'ın hiçbir BK ödülü kazanmamış olması, onu kötümser bulan "gerçek" BK okurları nezdinde fazla popüler olmadığını gösterir. Türkçede yayımlanan romanları arasında *Çarpışma*, *Beton Ada* ve *Milenyum İnsanları* sayılabilir.

ISAAC ASIMOV (1920-1992): BK'nun "Altın Çağ"ından beri ABD'nin en verimli yazarlarından olan Rus asıllı Asimov, biyokimya öğrenimi görmüştür. 1941'de yayımladığı "Nightfall" (Akşam Çökerken), okurlarca bütün zamanların en iyi BK öyküsü seçilmiş, Paul French takma adıyla çocuklar için BK romanları yazmıştır. Çok sayıda ödülünün arasında, 1963'te BK'ya bilim kattığı için verilen özel Hugo ödülü de vardır. BK öykü ve romanlarının yanı sıra popüler bilim kitaplarıyla da sevilen Asimov'un Türkçede yayımlanan eserleri arasında *Ben Robot*, *Üç Robot Yasası* ve *Vakıf* dizisi sayılabilir.

STANISLAW LEM (1921-2006): Polonyalı BK yazarı Lem, yaşayan en büyük BK yazarı sayılmasının yanı sıra, kozmoloji ve felsefe konusunda da birçok yapıt vermiştir. Lem ülkemizde *Yıldız Güncesi*, *Yıldızlardan Dönüş* ve *Solaris* gibi eserleriyle tanınmaktadır.

KURTVONNEGUT JR. (1922-2007): 1950'lerin başında yazdıklarını yayımlamaya başlayan ABD'li yazar, yapıtlarından BK nitelikli olanların pek azını BK dergilerinde yayımlamış, BK yazarı olarak sınıflandırılmaktan kaçınmıştır. Ülkemizde *Kedi Beşiği*, *Mezbaha No. 5* gibi yapıtlarıyla tanınır.

ROBERT ANSON HEINLEIN (1907-1988): ABD Deniz Harp Akademisi mezunudur, 1939'da yazarlığa başlamıştır. İlk yapıtları militarist özellikler taşımakla birlikte, giderek mistikleşmiştir. 1960'ta Hugo kazanan *Starship Troopers* (Yıldız Gemisi Askerleri) "faşist" olarak damgalanmasına yol açmıştır. Birkaç kez okurlarca "tüm zamanların en iyi yazarı" seçilen Heinlein, Hugo ve Nebula ödülleri almış, çocuklar için BK yazmış ve kimi yapıtları filme çekilmiştir. Dilimize *Merih'ten Saldıranlar*, *İkiz Yıldız*, *2100 Yılında İhtilal*, *Yaban Diyarlardaki Yabancı* gibi birçok yapıtı çevrilmiştir.

METİS BİLİMKURGU

Ursula K. Le Guin

RÜYANIN ÖTE YAKASI

Çeviren: Aylin Ülçer

"Her şey rüya görür. Şeklin, varlığın oyunları, maddenin rüya görmesidir. Kayalar kendi rüyalarını görür ve yeryüzü değişir... Ama zihin bilinçli hale geldiğinde, evrim ivme kazandığında, işte o zaman dikkatli olmanız gerekir. Dünyaya karşı özenli olmanız gerekir. Yolu yordamı öğrenmelisiniz. İşin püf noktalarını, sanatını, sınırlarını öğrenmelisiniz. Bilinçli bir zihin, bilerek ve özenle bütünün bir parçası olmalıdır – tıpkı kayanın bilinçsiz olarak bütünün bir parçası olması gibi."

Herkes rüya görür. Peki ya bir gün rüyalarınız gerçek olsa? Hatta her rüyanızla gerçekliği sürekli yeni baştan yaratsanız? LeGuin her zamanki usta anlatımı ve özgün bakış açısıyla bu soruya yanıt arıyor. Denklemin bir tarafında, gördüğü rüyalarla tüm insanlığın ve hatta evrenin kaderini değiştirmeye muktedir gönülsüz bir kahraman, diğer tarafındaysa onun gücünü "faydalı işler" yapmak için kullanırken iktidar hırsına yenik düşen bir bilimadamı var. Gönülsüz kahraman omzundaki bu ağır yükten kurtulmak, herkes gibi dünyanın bir parçası olmak istiyor; bilim adamıysa bu olağanüstü yeteneği kullanıp daha iyi, daha "akılcı" bir dünyanın mimarı olmak.

Rüyanın Öte Yakası, hayal gücünü kamçılayan olay örgüsü ve derin felsefi boyutuyla LeGuin severlerin ve fantastik edebiyat tutkunlarının kaçırmaması gereken bir roman.

METİS BİLİMKURGU

Philip K. Dick ve diğ.

ASKER KAÇAĞI

Savaşa Karşı Bilimkurgu Öyküleri

Çeviri: B. Somay, Ş. Topaloğlu, N. Kasap

Savaşa ve militarizme karşı bir öyküler derlemesinin bilimkurgu alanından seçilmesinin anlamı nedir? Edebiyatta bilimkurgu dışında da anti-militarist olunabilir kuşkusuz. Ancak bilimkurgunun büyük bir avantajı var: Gündelik yaşamımıza sorgulanmaz bir biçimde yerleşmiş olan savaşperverliği, militarizmi, üniforma, emirkumanda ve dayak biçiminde bir parçamız olan askerliği doğası gereği, çok daha rahat bir biçimde yadırgatabilir bilimkurgu. Bunu bir robotmasalı biçiminde yapabilir, asker kafasıyla açık açık dalga geçebilir, ya da beraberce kendi gezegenlerine ihanet ederek ölümü seçen bir Arzlı'yla tonlarca ağırlıkta bize şekilsiz görünen bir Jüpiterli'nin acıklı öyküsünü anlatabilir. Militarizmin insani değerlere yaptığı tahribatı bütün şairlerin yok olduğu bir dünyadan daha iyi ne anlatabilir? Bugün farkına bile varmadan kabullendiğimiz birçok ufak tefek politik kararın yarın yol açacağı sonuçları, geleceğe gidip "yerinde ve zamanında" görmekten daha iyi ne sokabilir kafamıza?

MÉTİS BİLİMKURGU

Samuel Delany

TRITON

Çeviren: Metin Çetin

Ütopyalar teselli verir: asla gerçek yerlerde geçmemesine rağmen yine de bazı şeyleri gözler önüne serme olanağına sahip oldukları fantastik, sorunsuz bir bölge vardır; devasa caddele-ri, enfes bitkilerle dolu bahçeleriyle şehirleri, oraya giden yol hayalî olsa bile kolay bir hayatın yaşandığı kırları anlatırlar. Heterotopyalar ise rahatsız edicidir, belki de buna bir isim vermeyi imkânsız hale getirdikleri ve yaygın isimleri kördüğüm haline getirdikleri veya paramparça ettikleri için, ve daha baştan söz dizimini ve yalnızca cümle kurarken kullandığımız söz dizimini değil, aynı zamanda, kelimelerin ve şeylerin (birbirlerine yakın ve aynı zamanda da karşıt) "bir arada durmalarını" sağlayan daha az belirgin bir söz dizimini de yok ettikleri için. Bu nedenle ütopyalar fabl ve diskurların oluşmasına imkân sağlar: Dilin en belirgin özelliklerine uygun içimde akarlar ve temel fabula'nın bir parçasıdırlar; heterotopyalar... konuşmayı kuruturlar, sözcükleri yollarında durdururlar, dil bilgisinin tüm olanaklarına daha kaynağında karşı çıkarlar; mitlerimizi yıkar ve cümlelerimizin şiirselliğini zararlı etkilerden korurlar....

METİS BİLİMKURGU

Ursula K. Le Guin

BALIKÇIL GÖZÜ

Çeviren: Çiğdem Erkal İpek

Victoria Gezegeni'ne önce dört bini aşkın haydut, katil ve hırsız tek yönlü uzay gemileriyle sürgün edildi. Bundan elli yıl sonra ise iki bin kadar barış yanlısı aynı sürgün kaderini paylaştı.

Şimdi artık Victoria'da iki toplum, iki kültür vardı: Dünya'nın en hırslı, en savaşkan ve en kural tanımaz insanların kendi kurallarını acımasızca uyguladıkları Şehir, ve Barış İnsanları'nın şiddetten, savaştan ve sömürüden uzak yaşamak amacıyla kurdukları Shantih Kasabası. Bu iki toplum arasında çatışma çıkması kaçınılmazdı; ne var ki, taraflardan biri çatışmaktan sa yok olmaya bile razıydı...

"Bana öyle geliyor ki erkeklerin zayıf ve tehlikeli oldukları nokta, kibirleri. Kadının bir merkezi vardır, bir merkezdir kadın. Ama erkekler öyle değil, onlar erişmektir, uzanmaktır. O yüzden uzanırlar ve bir şeyler koparırlar, bunları etraflarına istif ederler ve 'ben buyum, ben şuyum, bu benim, şu da benim, benim ben olduğumu size kanıtlayacağım' derler. Ve bunu kanıtlayayım derken de bir çuval inciri berbat ederler."

KORKUNUN BÜTÜN SESLERİ

öyküler

Korkunun Bütün Sesleri, bilimkurgu edebiyatının öndegelen isimlerinden seçtiğimiz öyküleri bir araya getiriyor; Asimov ve Heinlein gibi klasiklerle Bradbury, Ballard, Vonnegut ve Ellison gibi yenilikçilerin en güzel öykülerini.

Bilimkurgu uzun süre edebiyat sayılmamış, "edebiyat-altı" bir tür olarak görülmüştür. Ancak bu öykülerde görüyoruz ki, yirminci yüzyılın teknolojik gelişmelerinden esinlenen bilimkurgu, yine aynı yüzyılın sınırlılığını aşma yolunda sürekli bir çabayı simgeliyor; bilginin niteliğini, bilim ve doğa, siyaset ve bilgi ilişkisini ve bilginin denetimini sorguluyor. Edebiyat da böyle bir çaba değil midir? Yaşadığımız zaman ve mekânın sınırlarının ötesine gitme arzusu, sınırların ötesini bilme isteği değil midir?

Metis Edebiyat | Bilimkurgu Öyküleri
ISBN-13: 978-975-342-018-1

Metis Yayınları
www.metiskitap.com

